

סקירת מערכת הבנקאות – מחצית ראשונה 2022

הכלכלה העולמית לרבות המערכות הפיננסיות מתמודדות עם שורת אתגרים שהתעוררו לאחר משבר הקורונה, ושהתעצמו בעקבות מלחמת רוסיה – אוקראינה. השיבושים בשרשראות האספקה, ובפרט הפגיעה בייצוא הנפט והחיטה, הביאו לעליית מחירי הסחורות בכל העולם, והאינפלציה החלה לעלות לרמות שלא נראו בעשור האחרון. בתגובה לעליית סביבת האינפלציה, בנקים מרכזיים בעולם, ובזה גם בנק ישראל, החלו תהליך של העלאת הריבית המונית ושל צמצום הדרגתי במדיניות המונית – כך שלאחר עשור של סביבת ריבית אפסית, הכלכלה העולמית נדרשת להסתגל לסביבת ריבית עולה.

בראי מערכות הבנקאות, עלית הריבית והאינפלציה מטיבה עם הבנקים בטווח הקצר, נוכח עליה בהכנסות הריבית, ועלולה להשפיע עליהם לרעה בהמשך בשל חשש לירידה באיכות האשראי נוכח פגיעה ביכולת הלווים להמשיך ולעמוד בהחזרי הלוואותיהם. מה שמייחד את ישראל ממרבית מדינות העולם הוא קיומו של מנגנון הצמדה עבור חלק ממגזרי האשראי, דבר שמוביל לעודף נכסים צמודים, ובכך תורם עוד לרווחיות מערכת הבנקאות הישראלית. את תרומת הריבית והאינפלציה, אנו רואים בתשואה להון הגבוהה שרשמה מערכת הבנקאות בתום המחצית הראשונה לשנת 2022 – 15.8% - התשואה הגבוהה ביותר מזה מעל עשור. לתשואה גבוהה זו תרמו גם הכנסות חד – פעמיות, חלקן כחלק מתהליך ההתייעלות שהבנקים בישראל עוברים (להרחבה, ראו פרק התוצאות העסקיות והיעילות).

הגידול הניכר בהון של מערכת הבנקאות, שנבע בין היתר מהרווחיות הגבוהה כמו גם מגיוסים בשוק (להרחבה ראו פרק ההון) איפשר לבנקים להמשיך להעמיד אשראי בקצב מואץ, במענה לביקושים הגבוהים שנרשמו עם היציאה ממשבר הקורונה (בעיקר באשראי לדיור ולבינוי ונדל"ן; להרחבה ראו פרק האשראי). עם זאת, לנוכח אותו גידול מהיר באשראי (לצד חלוקת דיווידנדים בגין רווחי שנת 2021 והפסדים שנרשמו בתיק הזמין למכירה), נשחקו יחסי ההון של הבנקים בתקופה זו. נדגיש כי צבירת הון היום חשובה בראיה צופת פני עתיד, מכיוון שאנו נמצאים בסביבה של חוסר וודאות גבוהה נוכח האינפלציה ועליות הריבית בעולם, המתבטאות היום בירידה בשווקי המניות בעולם, בעליות תשואות, ואף במספר מדינות בעולם בירידה במחירי הנדל"ן. כמו כן, היות ועליות הריבית והאינפלציה מגדילות את נטל החוב של משקי הבית והמגזר העסקי – מה שעלול להתבטא גם בפגיעה ריאלית בתוצר ובצריכה¹, ייתכן ונראה עלייה בכשלי האשראי, מה שמצריך כריות הון מספקות. נציין בהקשר זה כי במחצית הנסקרת חלה עליה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי בהשוואה

¹ הן באופן ישיר בשל מנגנוני הריבית המשתנה וההצמדה למדד המחירים לצרכן, והן באופן עקיף בשל פגיעה בהכנסה הפנויה של הלווים בשל גידול בהוצאות אחרות שאינו בהכרח מקבל פיצוי מלא בהכנסה.

לדצמבר 2021, אשר נובעת אמנם בעיקרה מהמעבר להפרשה לפי כללי CECL (שהחלה בתחילת השנה²), אך גם בין היתר מההרעה בסביבה המאקרו – כלכלית ברביע השני לשנה³. עם זאת, בשלב זה לא ניתן לזהות עליה בכשלים בפועל בתיק האשראי.

על רקע האמור, נדגיש כי כלל הבנקים במערכת שומרים על יחסי הון גבוהים מדרישות ההון המזעריות שקבע הפיקוח על הבנקים, ועל אף זאת, ישנם מספר בנקים שפעלו בדרכים נוספות על מנת לחזק עוד יותר את הונום על רקע ההתפתחויות האחרונות ובראשן הגידול המואץ באשראי לציבור – שני בנקים במערכת יצאו להנפקת מניות, ואחרים צמצמו והשוו חלוקת רווחים ברבעון הראשון לשנה (להרחבה, ראו פרק הלימות ההון).

החששות מהשפעת עליית נטל החוב על משקי הבית ברורים – חלקו הארי של חוב משקי הבית נקוב בריבית משתנה ו/או במסלולים צמודים. בתקופה של טרום עליות הריבית וסביבת הריבית האפסית, נטילת הלוואה בריבית משתנה (שמחירה נמוך מהלוואה הניתנת בריבית קבועה, אך מטילה על הלווה את סיכון הריבית), אפשרה בפועל ללווים ליהנות מנטילת חוב במחיר זול במיוחד. עם זאת, בימים אלו סיכון הריבית מתממש, מה שמביא לעלייה בהחזרים החודשיים. בפרט, בשנתיים האחרונות, נרשם גידול מואץ באשראי לדירה, שעם עליית מחירי הדירה, אף אופיין בעליה בשיעורי המימון. בנוסף לכך, אנו רואים כי עם העלייה החדה באשראי לדירה בתקופה האחרונה, ישנה גם עליה באשראי הצרכני, הן במערכת הבנקאות, אך גם מחוצה לה – עלייה המתואמת עם הביצועים בהלוואות לדירה, דבר המצביע על מינוף נוסף של משקי הבית.

נציין כי מתוך הבנה שלווים רבים מתמקדים בצמצום החזר המשכנתא החודשי הראשוני, ולא בהכרח רואים לנגד עיניהם את מלוא משמעות הסיכון הגלום בעלויות ריביות ועלייה בסביבת האינפלציה, השיק בנק ישראל בסוף חודש אוגוסט 2022 רפורמה צרכנית להגברת שקיפות המידע ללקוחות הבנקים ולשיפור סביבת התחרות בשוק המשכנתאות. במסגרת הרפורמה ייכנסו לתוקף שורה של צעדים בתחום המשכנתאות שיסייעו ללקוחות בין היתר להבין טוב יותר את תנאי המשכנתא המוצעים לו ואת הסיכונים הנובעים מהם בהינתן ההתפתחות הצפויה של תנאי השוק לרבות הריבית והאינפלציה, כפי שבאים לידי ביטוי משוק ההון.

בצד חסכוניות הציבור, עליית ריבית בנק ישראל תורגמה גם לעליה מסוימת בריבית על פיקדונות הציבור (להרחבה, ראו תיבה 1), ולכך שמשקי הבית בוחרים בתקופה זו להעביר חלק הולך וגדל מכספיהם שהופקדו בחשבונות העו"ש (שאינם נושאי ריבית), לפיקדונות הנושאי ריבית (להרחבה, ראו פרק המאזן). בנושא זה,

² היישום לראשונה של כללי CECL (ינואר 2022) דרש התאמה של יתרת ההפרשה להפסדי אשראי (מה שפעל לגידולה), שלא דרך ההוצאה להפסדי אשראי. לאחר היישום לראשונה, שינויים בסביבה המאקרו כלכלית מקבלים ביטוי בשיעורי ההפרשה נוכח כללי CECL בדבר אופן ההפרשה להפסדי אשראי.

³ כאמור, תחת כללי CECL בדבר ההפרשות להפסדי אשראי, שינויים בסביבה המאקרו כלכלית באים לידי ביטוי בהגדלת יתרת ההפרשה כבר כעת.

שלח המפקח על הבנקים מכתב למנכ"ל הבנקים בחודש ספטמבר השנה, ובו השתקפה הציפיה של הפיקוח על הבנקים כי הבנקים יתאימו את מוצרי ההשקעה הבנקאיים שלהם לסביבת הריבית המשתנה כך שיתאימו לצרכי הלקוחות.⁴ נדגיש, כי התנהלות פיננסית נבונה של משקי הבית יכולה להגדיל את כוח המיקוח שלהם ובכך לשפר גם את הריבית על פיקדונותיהם. משכך, ובהמשך לרפורמות השונות שהוביל בנק ישראל בתקופה האחרונה במטרה להגביר את השקיפות ולחזק את כוחו של הלקוח, החל הבנק לפרסם את שיעורי הריבית המשולמים בפועל על-ידי כל אחד מהבנקים בעד פיקדונות שקליים, זאת כדי לתת ללקוחות כלי פשוט שיסייע להם להעריך את כדאיות התנאים המוצעים להם בבנקים השונים. השוואה זו זמינה לכלל הציבור באתר בנק ישראל.⁵

לסיכום, תוצאות המחצית הראשונה לשנת 2022 מתעצמות – תוצאות הבנקים כפי שמשתקפות בדו"חות מציגות תמונת מצב חיובית – תשואות להון גבוהות, שיפור ביחסי היעילות, יחסי הון ונזילות נאותים, צמיחה בפעילות ואיכות אשראי טובה. עם זאת, במבט צופה פני עתיד, ישנה אי-ודאות לגבי המשך ההתפתחויות הכלכליות והשפעתן על מערכת הבנקאות. אינדיקציות ראשוניות שעשויות להצביע על שינוי מגמה כבר ניתן לראות – במחצית זו נשחק כאמור ההון כתוצאה מירידת בשווי אגרות החוב בתיק הזמין למכירה, נוכח עליית התשואות החדות, מה שגם הביא מספר בנקים להעביר חלק מאגרות החוב מהתיק הזמין למכירה לתיק לפדיון,⁶ כדי למתן את השפעת עליית תשואות אגרות החוב על התנודתיות בהון. כמו כן, משקי הבית החלו לנצל יותר את מסגרות האשראי שלהם (אם כי נכון להיום, שיעור הניצול עודנו דומה לרמות שנרשמו טרם משבר הקורונה), ובאשראי לדיוור אנו מתחילים לראות האטה, שמגיעה לאחר האטה גם בהיקף העסקאות לרכישת דירות, והתמתנות בקצב גידול האשראי לענף הבינוי והנדל"ן. הפיקוח על הבנקים ממשיך לעקוב בקפידה אחר ההתפתחויות בשווקים והסיכונים העולים, הן בראי היציבותי והן בראי הצרכני.

⁴ להרחבה, ראו מכתב המפקח על הבנקים למנכ"ל התאגידים הבנקאיים בנושא "הוגנות צרכנית בסביבה פיננסית משתנה", מיום 7 לספטמבר 2022.

<https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/07-09-22.aspx>

⁵ <https://www.boi.org.il/he/BankingSupervision/Data/Pages/compareint.aspx>

⁶ תאגיד בנקאי יכול לשנות את כוונתו להחזיק באיגרת חוב מסוימת עד לפדיון נוכח אירועים מבודדים, חד-פעמיים וחריגים באופיים אשר לא ניתן היה לצפות באופן סביר את התממשותם (להרחבה, ראו הוראות הדיווח לציבור), ובמקרה זה, השפעות ריבית ואינפלציה חריגות.

תוכן עניינים

5.....	התוצאות העסקיות
12.....	היעילות התפעולית
16.....	הלימות ההון והמינוף
19.....	תמצית התפתחויות עיקריות בפעילות המאזנית והחוץ-מאזנית
23.....	תיבה 1 – תמסורת עליית ריבית הבנק המרכזי אל הריבית על פיקדונות הציבור
28.....	תיק האשראי וסיכון האשראי
43.....	סיכון הנזילות
50.....	לוחות

התוצאות העסקיות

הרווח הנקי⁷ של סך מערכת הבנקאות במחצית הראשונה של שנת 2022 הסתכם בכ-11.2 מיליארדי ש"ח, גידול של 14.9% בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד, אז הסתכם הרווח הנקי בכ-9.7 מיליארדי ש"ח (לוח 3). העלייה נובעת בעיקרה מגידול בהכנסות הריבית נטו (איור 1) – אשר הושפעו הן מעליית מדד המחירים לצרכן ומעליית ריבית בנק ישראל ברביע השני לשנת 2022 והן מהמשך הגידול המואץ בפעילות האשראי של מערכת הבנקאות (ראו פרק אשראי). בנוסף, ברווחי הבנקים למחצית הנסקרת נכללו מספר אירועים חד-פעמיים, אשר תרמו כ-1.5 מיליארדי ש"ח (לפני מס, כולל בגין מגן מס⁸) לרווחיות הגבוהה של הבנקים, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד:

הבנק	האירוע החד-פעמי	ההשפעה על ההכנסות/הרווח במחצית הראשונה של שנת 2022
פועלים	מכירת נכסי נדל"ן	112 מיליון ש"ח (הכנסות אחרות)
לאומי	עסקת מיזוג לאומי ארה"ב לוואלי נשיונל	645 מיליון ש"ח (מגן מס ⁸)
מזרחי	מכירת נכסים (בעיקר מבנים)	371 מיליון ש"ח (הכנסות אחרות)
דיסקונט	מכירת בניינים	413 מיליון ש"ח (הכנסות אחרות)

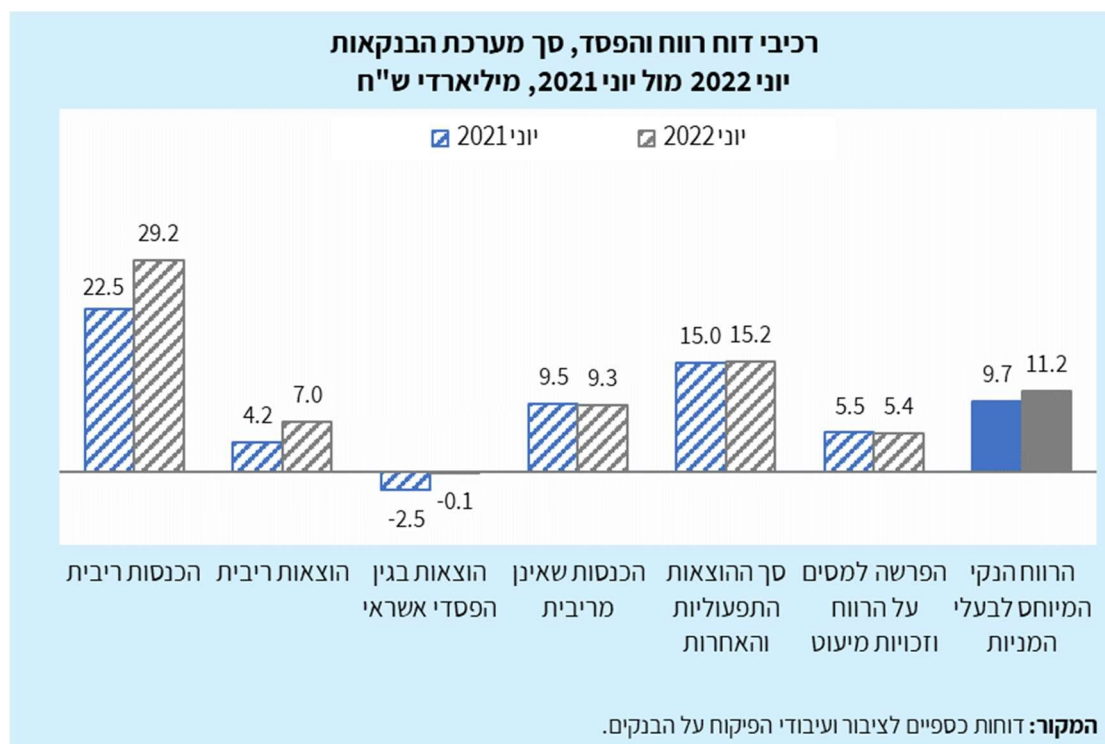
כתוצאה מכך, התשואה להון במחצית הראשונה של שנת 2022 עמדה על כ-15.8%, בהשוואה לכ-15.2% במחצית המקבילה אשתקד ולכ-13.9% בתום שנת 2021 כולה (לוח 3), והינה הגבוהה ביותר מאז שנת 2006 (איור 2). בנטרול השפעות האינפלציה, התשואה להון במחצית הראשונה של שנת 2022 נאמדת בכ-11.4%. בנטרול האירועים החד-פעמיים נאמדת התשואה להון בכ-14.1%. בנטרול שתי השפעות אלה, התשואה להון נאמדת בכ-10.2%, גבוהה רק במעט מהרמה ארוכת הטווח.

⁷ הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגידים הבנקאיים.

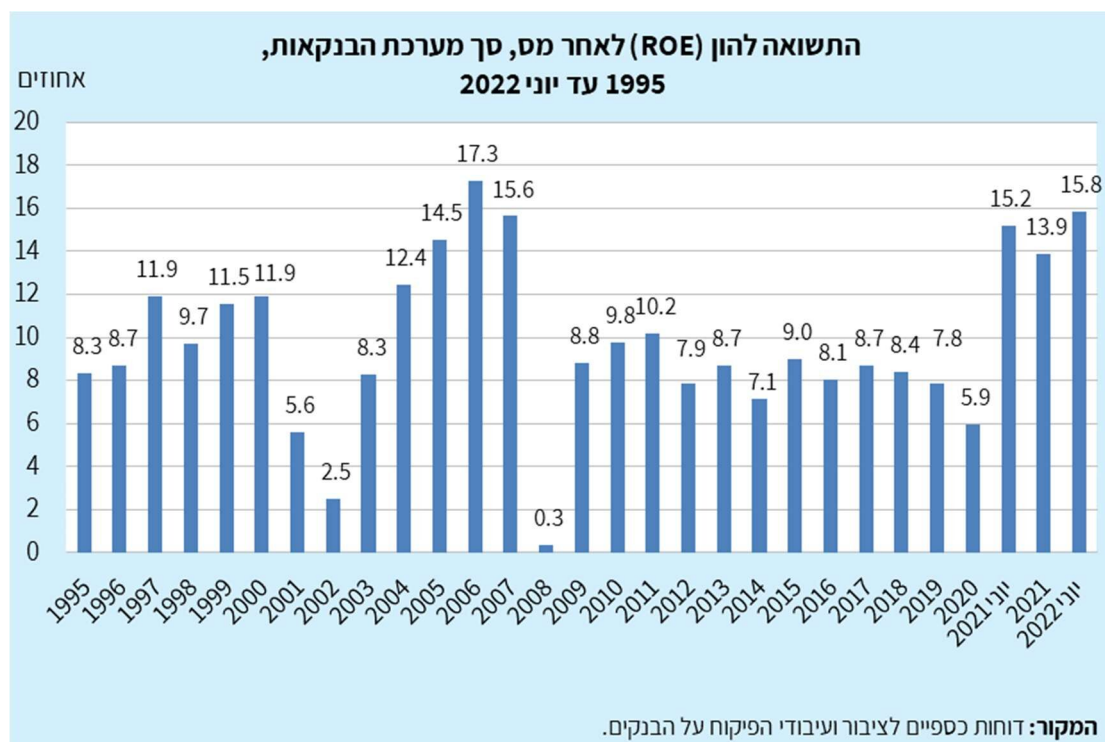
⁸ הסכום מקוזז מההפרשה למיסים בגין הרווח לפני מיסים.

איור 1 – לרווחיות הגבוהה במחצית הראשונה של שנת 2022 תרמו בעיקר הכנסות הריבית, על רקע

הגידול באשראי, עליית מדד המחירים לצרכן ועליית ריבית בנק ישראל

איור 2 – התשואה להון במחצית הראשונה של שנת 2022 הינה הגבוהה ביותר מאז שנת 2006

הגורמים העיקריים שהשפיעו על התוצאות העסקיות של מערכת הבנקאות במחצית הראשונה של שנת 2022, בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד:

הכנסות הריבית נטו עלו במחצית זו בכ-21.2%, בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד, והסתכמו בכ-22.2 מיליארד ש"ח (לוח 3). הגידול בהכנסות הריבית נטו הושפעו הן מהעלייה במדד המחירים לצרכן (עליה של 3.1% במהלך המחצית, לפי המדד הידוע), והן לאור עליית ריבית בנק ישראל, שהחלה ברביע השני לשנה (באפריל 2022 בנק ישראל העלה את ריבית הבנק המרכזי ב-0.25 נקודות אחוז ולקראת סוף חודש מאי, העלה בנק ישראל את הריבית בעוד 0.4 נקודות אחוז), זאת לצד המשך הגידול ביתרת האשראי לציבור. לסביבת האינפלציה הגבוהה שתי השפעות על הכנסות הריבית: ראשית, סך הגידול בנכסים שמקורו באינפלציה – מיוחס להכנסות הריבית, ושנית, היות ויתרת האשראי הצמודה למדד גדלה (נוכח האינפלציה), הרי שהכנסות הריבית בגין יתרה זו גדלות אף הן. עליית ריבית בנק ישראל משפיעה בעיקר על הכנסות הריבית מנכסים הנקובים בריבית הפריים. נציין בהקשר זה כי טרם ניתן לראות את השפעת השינויים בתמחור האשראי והפיקדונות בעקבות עליית ריבית בנק ישראל על תוצאות המחצית, שכן חלקם של הביצועים החדשים במאזן עודנו שולי (להרחבה אודות תמחור הריבית בפיקדונות הציבור בעקבות עליית ריבית בנק ישראל, ראה תיבה 1 בנושא "תמסורת עליית ריבית הבנק המרכזי אל הריבית על פיקדונות הציבור").

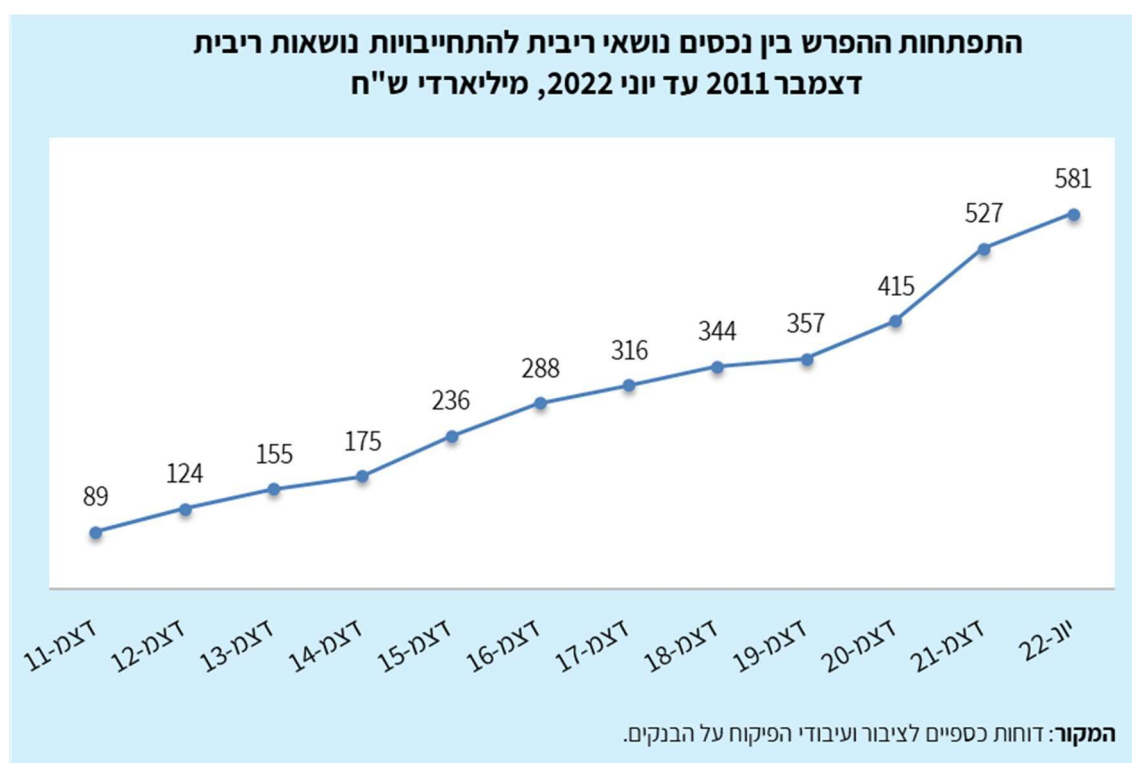
מערכת הבנקאות מאופיינת בעודף נכסים צמודי מדד על התחייבויות צמודות מדד (שאף גדלו במהלך התקופה הנסקרת, להרחבה ראו פרק המאזן), בהתאם, הגידול בהכנסות ריבית גבוה משמעותית מאשר הגידול בהוצאות ריבית, ועל כן עלייה בסביבת האינפלציה מטיבה במידה ניכרת עם הכנסות הריבית נטו של הבנקים.

הבנקים נהנים מעודף נכסים נושאי ריבית על התחייבויות נושאות ריבית (איור 3). האשראי המועמד על ידי מערכת הבנקאות הינו בעיקר בריבית משתנה (לפי אומדנים, כ-85% מתיק האשראי הינו בריבית משתנה⁹), ולצד זה, חלק ניכר ממקורות הבנקים מקורו בחשבונות העו"ש (שאינם נושאי ריבית), כך שלבנקים יש יותר נכסים שהריבית בגינם משתנה עם שינויים בריבית בנק ישראל, בהשוואה להתחייבויות (גם במצב בו פיקדונות קצרים מתחדשים בריבית גבוהה יותר). לכן, כאשר ריבית בנק ישראל עולה, אמנם נרשמת עליה בהוצאות הריבית בגין התחייבויות הנושאות ריבית, אך נרשמת עליה גבוהה יותר בהכנסות הריבית, משום שישנם יותר נכסים שהריבית עליהם גדלה (אשראי בריבית משתנה), ולכן הכנסות הריבית, נטו גדלות. ככל שהציבור יבחר להעביר כספים מחשבונות העו"ש (שאינם נושאי ריבית), אל פיקדונות נושאי ריבית, הוצאות הריבית של הבנקים יגדלו – כך שהשפעתה החיובית של עליית הריבית על ההכנסות הריבית, נטו של הבנקים – תתמתן.

⁹ עיקר ההלוואות בריבית קבועה, ניתנות במסגרת נטילת המשכנתא (כ-37% מיתרת המשכנתאות ניתנו בריבית קבועה), כך שחלקם בסך תיק האשראי נאמד בכ-14% בלבד. כמו כן, נזכיר כי הריבית הקבועה מתמחרת מלכתחילה את סיכון הריבית.

איור 3 – עודף הנכסים נושאי ריבית על ההתחייבויות נושאות ריבית גדל לאורך השנים, כאשר החל

משנות משבר הקורונה קצב הגידול הוא

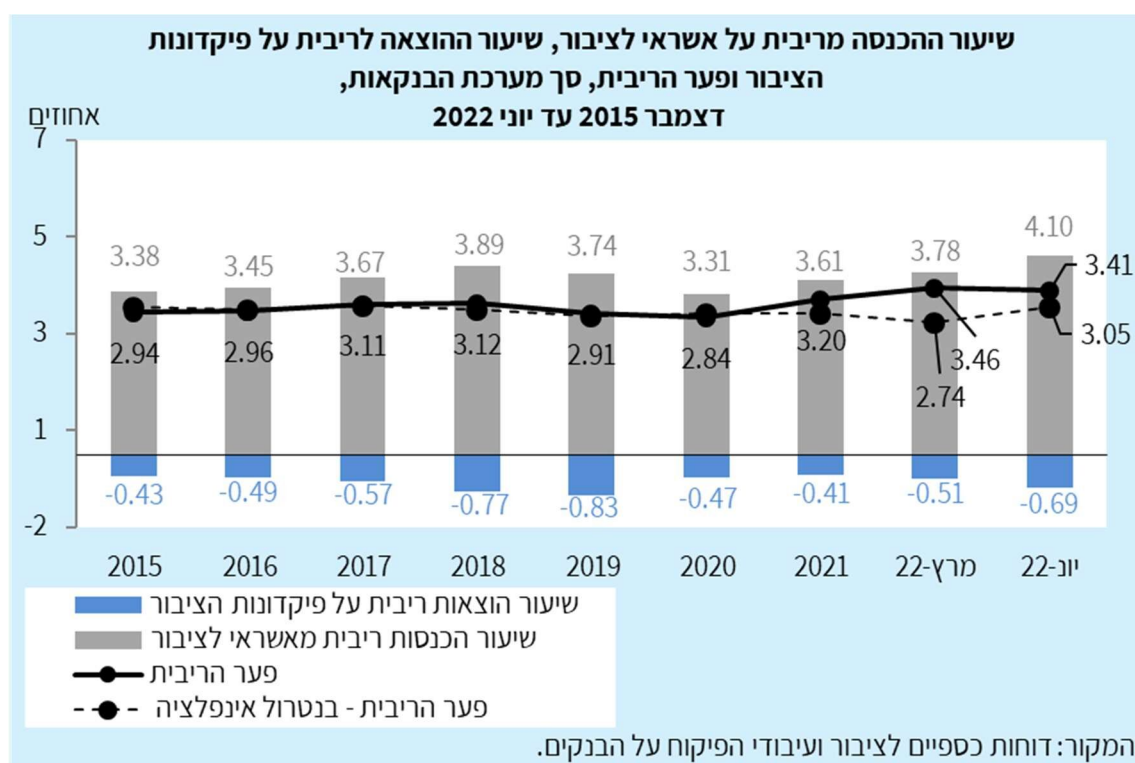

בבחינת השפעת הכמות והשפעת המחיר על הכנסות והוצאות הריבית, נמצא כי הן לכמות והן למחיר השפעה חיובית על הכנסות הריבית נטו (לוח 4), כאשר השפעת הכמות גבוהה מהשפעת המחיר (מסבירה כ-73% מסך התרומה להכנסות הריבית נטו) וזאת בעיקר מכיוון שהשפעת הכמות כוללת גם את הגידול ביתרה על רקע השפעת האינפלציה על יתרת התיק הצמוד למדד המחירים לצרכן, נוסף על הביצועים נטו. עיקר ההשפעה על ההכנסות נטו במחצית הראשונה של שנת 2022, הן בגין השפעת הכמות והן בגין השפעת המחיר, מגיעה מתיק האשראי לציבור.

בבחינת פער הריבית, המשקף את רווחיות הבנקים מפעילות הליבה שלהם, לפי הפער שבין הריבית הממוצעת על יתרת האשראי לבין הריבית הממוצעת על יתרת הפיקדונות, עולה כי במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022, המשיכה מגמת העלייה בפער הריבית, שעמד על שיעור של כ-3.47%, בהשוואה לשיעור של כ-3.2% בסוף שנת 2021 (לוח 5; איור 4). עליה זו נובעת הן מהאינפלציה והן מעליית הריבית. בנטרול השפעת האינפלציה, פער הריבית עלה במחצית הנסקרת לשיעור של 3.1% בהשוואה ל-2.9% בסוף שנת 2021 – כתוצאה מעליית ריבית בנק ישראל, זאת לאחר שבתום הרביעי הראשון (טרם עליית ריבית בנק ישראל), בנטרול השפעת האינפלציה פער הריבית רשם ירידה ועמד על כ-2.7% (איור 4).

איור 4 – הגידול בפער הריבית במחצית הנוכחית מוסבר הן על ידי עליה במדד המחירים לצרכן והן

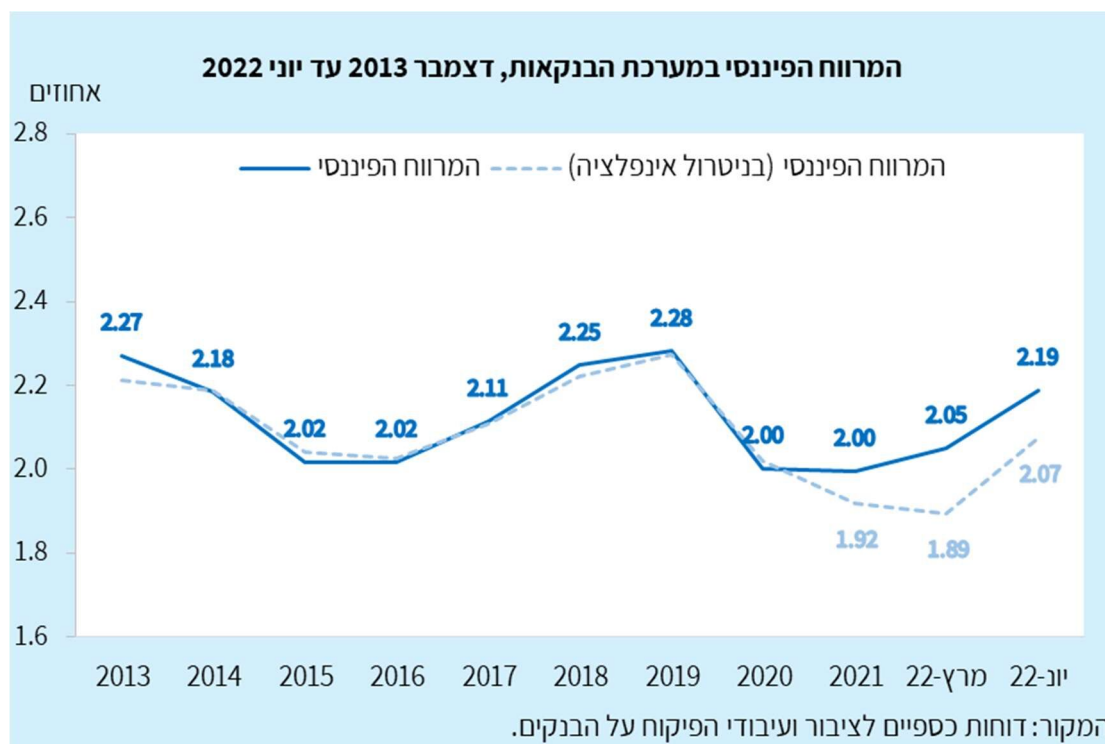
על-ידי עליית ריבית בנק ישראל

מגמה דומה מתקבלת גם בניתוח המרווח הפיננסי, שהינו סך הכנסות המימון נטו (מריבית ושאין מריבית), ביחס לסך הנכסים מניבי הריבית – מה שמשקף את יכולת מערכת הבנקאות להפיק רווחים מתוך סך הנכסים המשיאים הכנסות מימון. כך, ניתן לראות כי בנטרול השפעת האינפלציה, מרווח זה קטן ברביע הראשון לשנת 2022, ורק עם עליית ריבית בנק ישראל ברביע השני לשנה החל לעלות והסתכם לשיעור גבוה יותר בתום המחצית הראשונה לשנת 2022 (2.06% בסוף המחצית הראשונה לשנת 2022, לעומת 1.93% בסוף שנת 2021). ללא נטרול השפעת האינפלציה, הרי שנרשמה עליה מתמדת במרווח לאורך המחצית (שעומד על 2.18% בתום המחצית הראשונה לשנת 2022, לעומת 2.01% בסוף שנת 2021).

איור 5 – הגידול במרווח הפיננסי מוסבר הן על ידי עליה במדד המחירים לצרכן והן על ידי עליית ריבית

בנק ישראל

הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי במחצית הראשונה של שנת 2022 הסתכמו בהכנסה של כ-0.1 מיליארדי ש"ח (לוח 3) – מה שמשקף בפועל הכנסה (הקטנת הוצאה) ברביע הראשון לשנה, והגדלת ההוצאה ברביע השני לשנה, שטרם קיזזה את מלוא ההכנסה שנרשמה ברביע הראשון. יתרה מזאת, עולה כי בכלל הבנקים במערכת שיעור ההוצאה להפסדי אשראי הסתכם בתום המחצית הנוכחית בהוצאה להפסדי אשראי (קרי גידול ביתרת ההפרשה), מלבד בבנק הפועלים – אשר המשיך לרשום הוצאה שלילית להפסדי אשראי, נוכח הפרשה משמעותית שרשם ברביע הראשון לשנת 2022, שטרם קוזזה.¹⁰ בין הסיבות לגידול בהפרשות להפסדי האשראי, ברביע השני לשנה, עומדת ההרעה בסביבה המאקרו – כלכלית, שתחת כללי CECL בדבר ההפרשות להפסדי אשראי, באה לידי ביטוי בגידול ביתרת ההפרשה כבר כעת (להרחבה, ראו פרק האשראי).

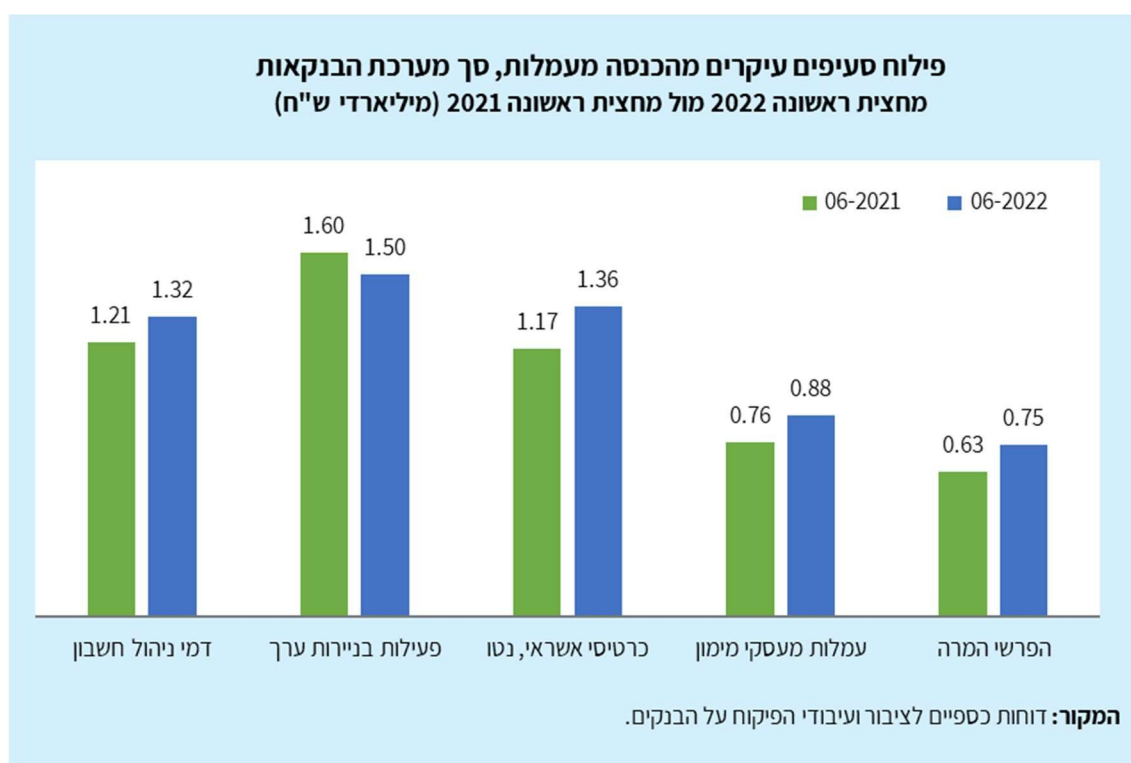
ההכנסות שאינן מריבית קטנו במחצית הראשונה לשנת 2022 בכ-1.2%, ביחס למחצית המקבילה אשתקד, והסתכמו בכ-9.3 מיליארדי ש"ח (לוח 3). הקיטון נבע מקיטון בהכנסות מימון שאינן מריבית בשיעור של כ-53% – בעיקר מצד סעיף המניות (נוכח הירידות בשוקי ההון מחצית הנסקרת בהשוואה לעליות שערים במחצית המקבילה אשתקד) ומסעיף האג"ח (אשר גם בו נרשמו ירידות על רקע עליית ריביות השוק). מנגד, נרשמה עליה בהכנסות החד-פעמיות (כפי שפורטו לעיל) ועליה בהכנסות מעמלות. כמו כן, נוכח הפיחות החד

¹⁰ הבנק מצוין, בדוחות הכספיים, כי הגידול בהכנסות נבע מקיטון בהפרשה הפרטנית נטו בתקופה, שהושפע בעיקרו ממספר מצומצם של לווים.

שרשם השקל אל מול הדולר במהלך המחצית הנסקרת, הבנקים רשמו הפסדים חריגים בגין הפרשי השער- שקוזזו במלואם על ידי הפעילות במכשירים נגזרים, שחלק ארי ממנה היא פעילות גידור כנגד החשיפה למט"ח.

ההכנסות מעמלות במחצית הראשונה של שנת 2022 עלו בשיעור של כ-7.6% בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד ועמדו על כ-7.1 מיליארדי ש"ח (לוח 3). עיקר העלייה מקורה בפעילות בכרטיסי אשראי, דמי ניהול חשבון, פעילות מעסקי מימון ומהפרשי המרה (איור 6), פעילויות אשר משקפות עליה בצריכה ובפעילות הכלכלית של הלקוחות. עליה זו קוזזה בחלקה מירידה בעמלות מפעילות בניירות ערך, על רקע הירידה במחירי הנכסים בשוק ההון ועל אף הגידול במחזורי הפעילות, ביחס למחצית המקבילה אשתקד.

איור 6 – עיקר הגידול בהכנסות מעמלות משקפות גידול בפעילות הכלכלית של הלקוחות

ההכנסות האחרות עמדו במחצית הראשונה של שנת 2022 על קצת יותר ממיליארד ש"ח (לוח 3), היקף חריג (שלרוב נאמד בהיקפים נמוכים בהרבה), כאשר כ-86% מהם מקורם בהכנסות חד-פעמיות ממכירת מבנים בחלק מהבנקים, כמפורט בלוח בתחילת פרק התוצאות העסקיות.

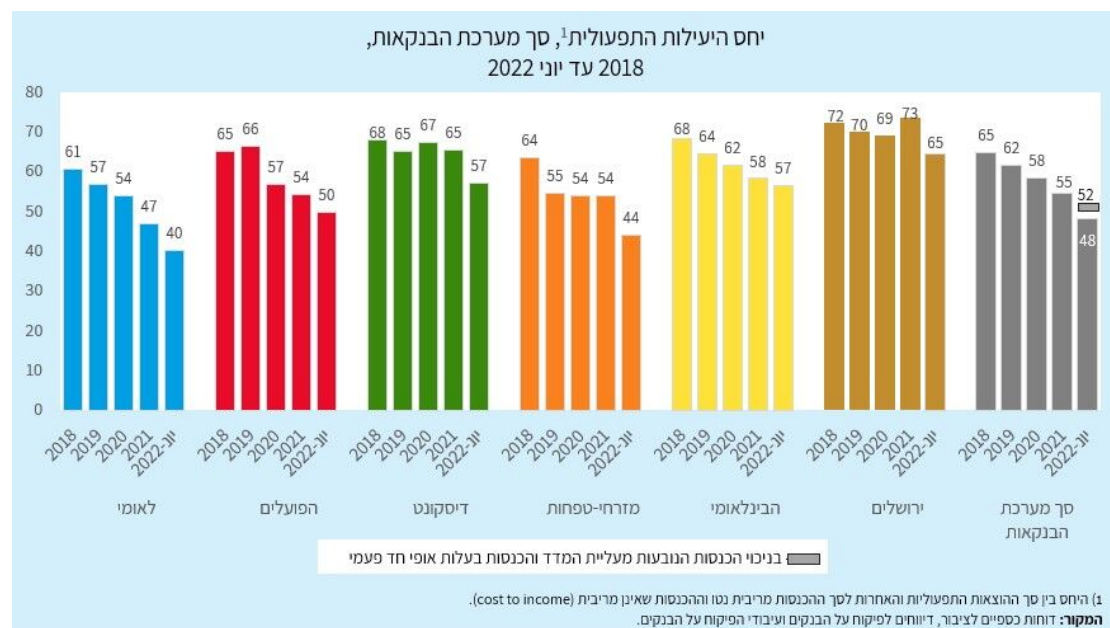
היעילות התפעולית

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022 נמשכה מגמת השיפור ביחסי היעילות במערכת הבנקאות.

יחס היעילות התפעולית¹¹ ירד משמעותית לכ-48%, בהשוואה לכ-55% בסוף שנת 2021 (איור 7). עם זאת, הירידה ביחס היעילות התפעולית נובעת בעיקרה מהגידול בהכנסות הריבית נטו בעיקר על רקע עליית המדד, ובהכנסות שאינן מריבית, בין היתר נוכח הכנסות חד פעמיות בהיקף חריג במהלך המחצית הראשונה (להרחבה ראו פרק תוצאות עסקיות). לכן, בניכוי משתנים אלו (עליית המדד וההכנסות חד פעמיות), **עמד יחס היעילות בסוף המחצית הראשונה של 2022 על כ-52%. יחס העלות ליחידת תפוקה¹² ירד גם כן, ועמד על כ-1.33% בהשוואה ל-1.48% בסוף שנת 2021** (איור 8). השיפור ביחס העלות ליחידת תפוקה אפיין את כלל מערכת הבנקאות, ונובע בעיקר מהגידול המואץ בסך הנכסים (שהושפע אף הוא מעליית מדד המחירים לצרכן וכן משינויים בשע"ח; להרחבה ראו פרק המאזן), בעוד סך ההוצאות התפעוליות האחרות גדל בקצב נמוך יותר (איור 9).

איור 7 – במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022 נמשכה מגמת השיפור ביחס היעילות של כל

הבנקים

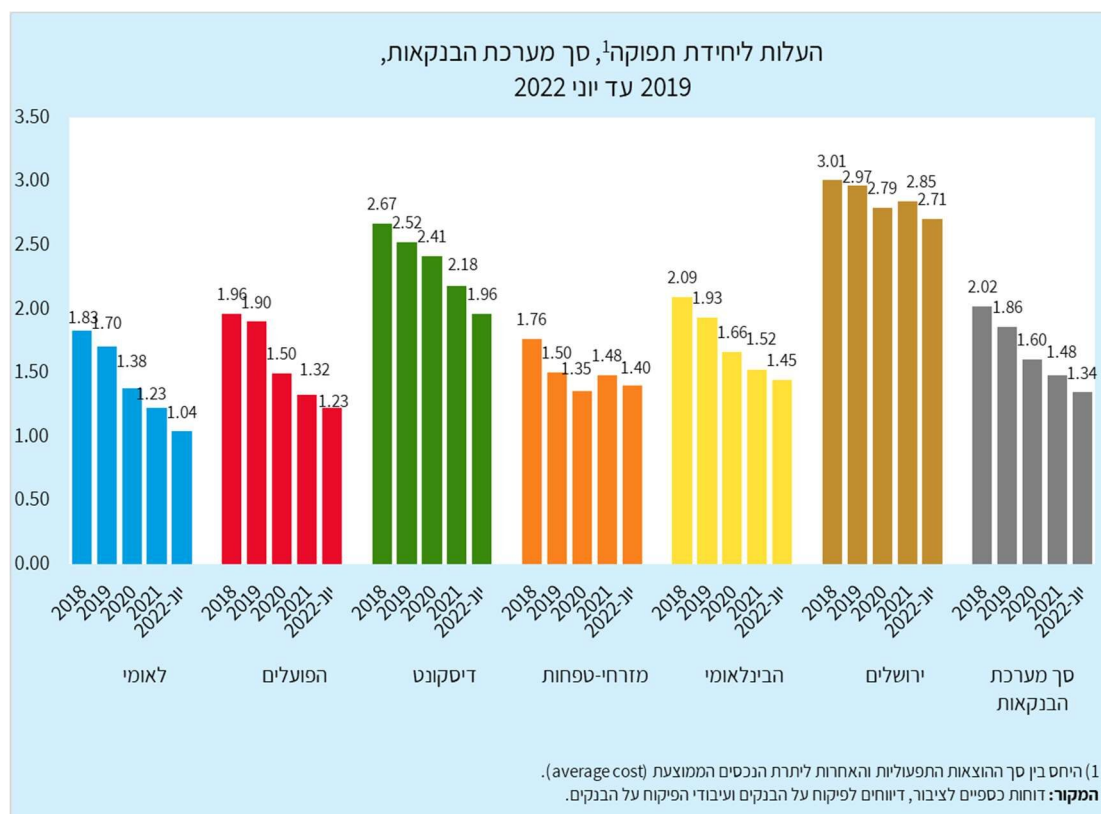

¹¹ היחס בין סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך ההכנסות מריבית נטו וההכנסות שאינן מריבית (cost to income).

¹² היחס בין סך ההוצאות התפעוליות והאחרות ליתרת הנכסים הממוצעת (average cost).

איור 8 – גם במהלך המחצית הראשונה של 2022 נמשכה מגמת השיפור ביחס העלות ליחידת תפוקה

בכל הבנקים

סך ההוצאות התפעוליות והאחרות עלו בשיעור מתון של כ-1.2%, בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד, אך הצטמצמו בכ-1% בהשוואה להיקף ההוצאות לכל אורך שנת 2021 (איור 9). נזכיר כי שנת 2021 אופיינה בתוצאות עסקיות טובות למערכת הבנקאות, מה שהביא את הבנקים השונים להגדיל את הוצאות השכר לאורך אותה השנה, דרך מתן תגמולים ומענקים לעובדים (גידול של כ-14.5% בהשוואה לשנת 2020). בנוסף, במהלך המחצית השנייה של אותה השנה הגדילו הבנקים את הוצאות השיווק והפרסום, כך ששנת 2021 הסתכמה בעליה של כ-8% בהוצאות התפעוליות, לעומת צמצום בסעיף זה בשנתיים שקדמו לה. לאחר גידול זה בהוצאות התפעוליות אשתקד, המחצית הראשונה לשנת 2022 אופיינה בהתמתנות קלה במרבית סעיפי ההוצאה בהשוואה לסך ההוצאות בשנת 2021, אולם כאמור נותרו ברמה דומה לזו שנרשמה במהלך המחצית הראשונה לשנת 2021.

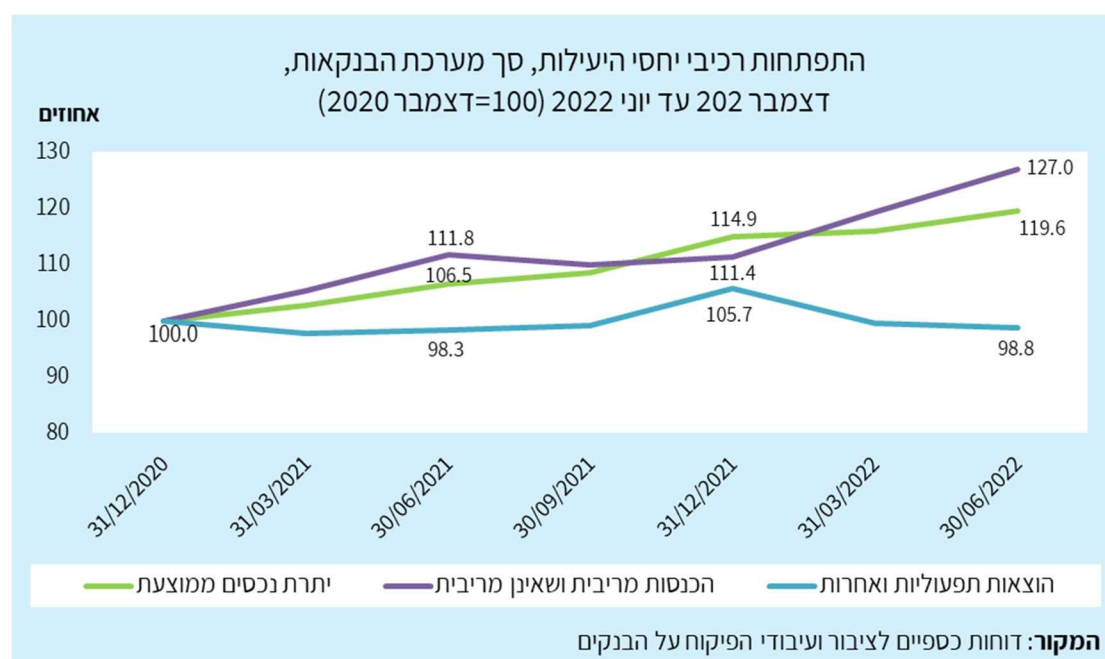
סעיף ההוצאות בגין משכורות והוצאות נלוות לא רשם שינוי משמעותי במהלך המחצית (גידול של 0.2% לעומת המחצית אשתקד, וצמצום של 0.5% ביחס לסך שנת 2021 במונחים שנתיים). בחלק מהבנקים אמנם נרשם גידול בסעיף זה, בין היתר לאור עליה בתגמול העובדים נוכח התוצאות העסקיות הטובות בקרב חלק מהבנקים במהלך התקופה (בדומה למגמה בשנת 2021), אך גידול זה קוּזַז כמעט במלואו ע"י קיטון בהוצאות

בסעיף זה בקבוצת לאומי, בשל השפעת עליית הריבית במהלך המחצית הראשונה של 2022 על ההתחייבויות האקטואריות.

סעיף הוצאות האחזקה והפחת על בניינים וציוד, רשם צמצום קל במהלך המחצית הראשונה (צמצום של 1.2% בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד, וצמצום של 2.1% בהשוואה לכל שנת 2021). עם זאת, מגמה זו מעורבת בין הבנקים, כאשר בחלק מהבנקים נרשם קיטון בסעיף זה, בין היתר לאור מהלכי התייעלות שהובילו לירידה בהיקף הנדל"ן של הבנקים, ובאחרים נרשם גידול קל, בין היתר כתוצאה מעליה בפחת בגין תוכנות.

באשר להוצאות האחרות, סעיף זה רשם גידול של 5.3% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד, אך ביחס לכל שנת 2021, רשם צמצום של 1.4%. הסיבה לך נעוצה בהוצאות השיווק והפרסום שגדלו במהלך המחצית הזו ביחס למחצית המקבילה אשתקד, אך מדובר בהוצאות קטנות יותר לעומת אלו שבוצעו במחצית השנייה של שנת 2021 כאמור.

איור 9 – השיפור ביחסי היעילות במהלך התקופה הנסקרת נובע מצמיחה של סך הנכסים וסך הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, במקביל לירידה בהוצאות התפעוליות והאחרות

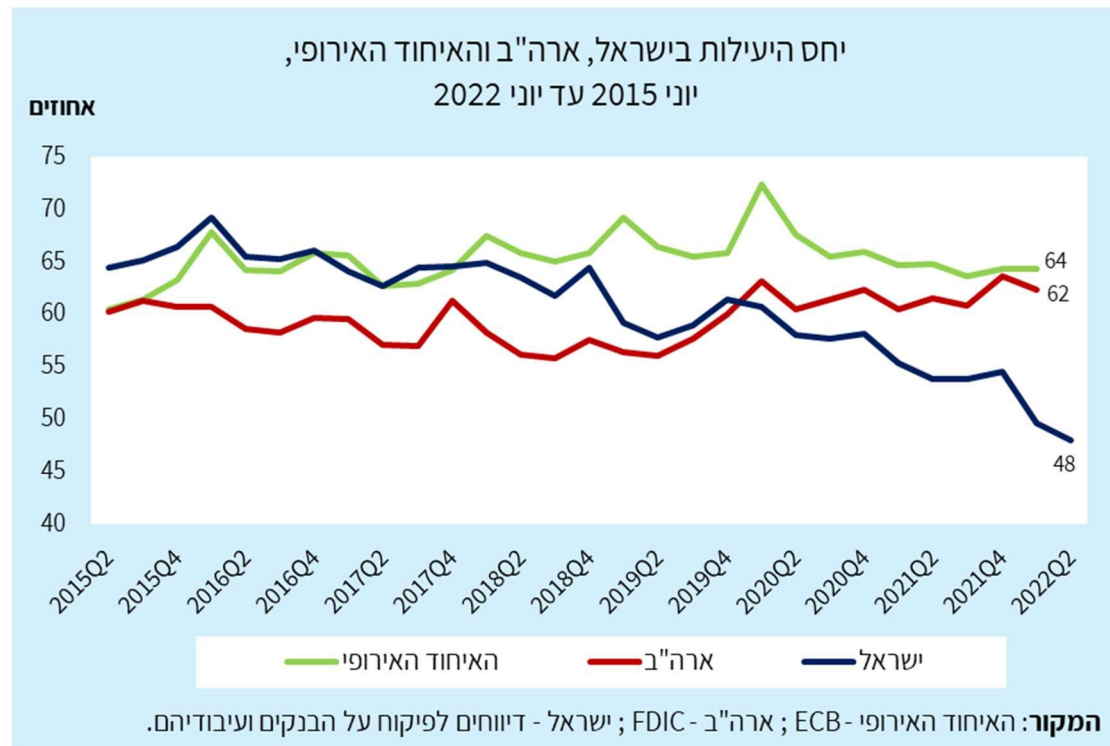

השיפור במדדי היעילות במערכת הבנקאות הישראלית בולטים בהשוואה בינ"ל. כך, בעוד שב ישראל חל שיפור עקבי לאורך השנים האחרונות ביחס היעילות התפעולית, באזורי ההשוואה חלה הרעה מסוימת, ומשנת 2020, מערכת הבנקאות הישראלית מתאפיינת ביחס יעילות נמוך בהשוואה לזה שבארה"ב והאיחוד האירופי (איור 10). השיפור המהיר ביחס היעילות של הבנקים הישראליים נובע הן מצעדי התייעלות בהם נקטו הבנקים לאורך השנים, אך יש לציין כי לעליית המדד בתקופה הנסקרת ישנה השפעה ניכרת על מגמה זו, שכן מבנה

הנכסים והתחייבויות צמודי המדד אינו מאפיין את מדינות ההשוואה, ומשכך, תרומת עליית המדד להכנסות ריבית נטו, היא תופעה שהיקפה משמעותי יותר בבנקים הישראליים.

איור 10 – לאחר שנים בהן המערכת הבנקאית המקומית עברה תהליך התייעלות, יחס היעילות

בישראל נמוך מאלו שבארה"ב והאיחוד האירופי

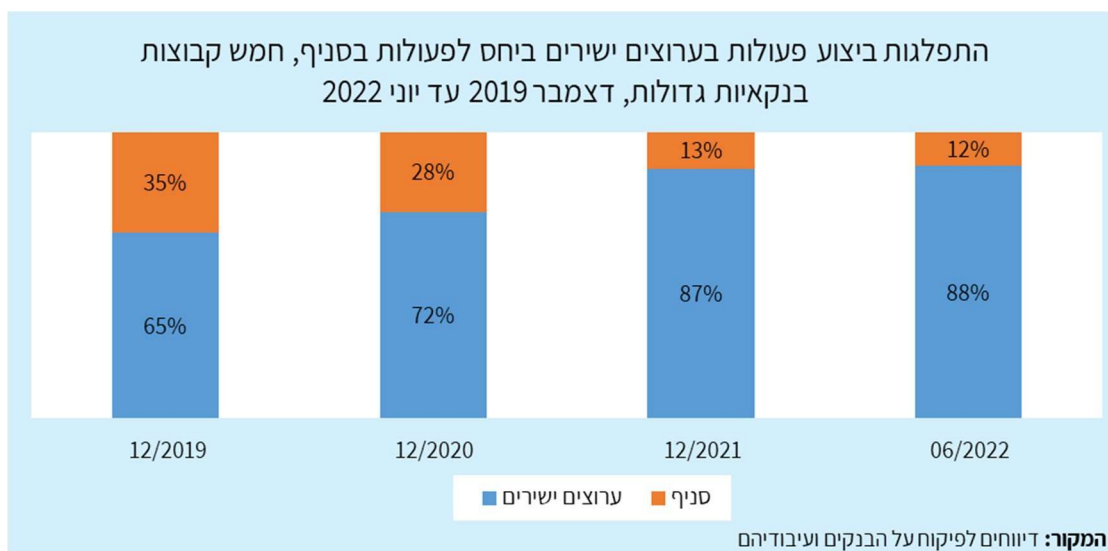

בתקופה הנסקרת, הוסיף הציבור לצרוך חלק הולך וגדל מהמוצרים והשירותים הבנקאיים בערוצים הישירים, כפי שבא לידי ביטוי **בהמשך הגידול במשקל הפעולות הנעשות בערוצים ישירים¹³ במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022** (איור 11) אשר עלה בנקודת אחוז נוספת במהלך התקופה, ועמד על כ-88% מסך הפעולות המבוצעות ע"י הציבור, זאת, במקביל לגידול של כ-14.5% במספר הפעולות שבוצעו בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. מגמה זו מוסיפה לתרום להתייעלות המערכת, דרך גידול בביצוע הפעולות הבנקאיות, שלא באמצעות גידול במשאבים אנושיים.

¹³ "הערוצים הישירים" הם אתרי מרשתת, יישומונים סלולריים, עמדות אוטומטיות לשירות עצמי ומוקדי שירות טלפוני (לא כולל מענה טלפוני של גורם טלפוני בסניף).

איור 11- גם במהלך המחצית הראשונה של 2022, הציבור ממשיך להגדיל את משקל השימוש

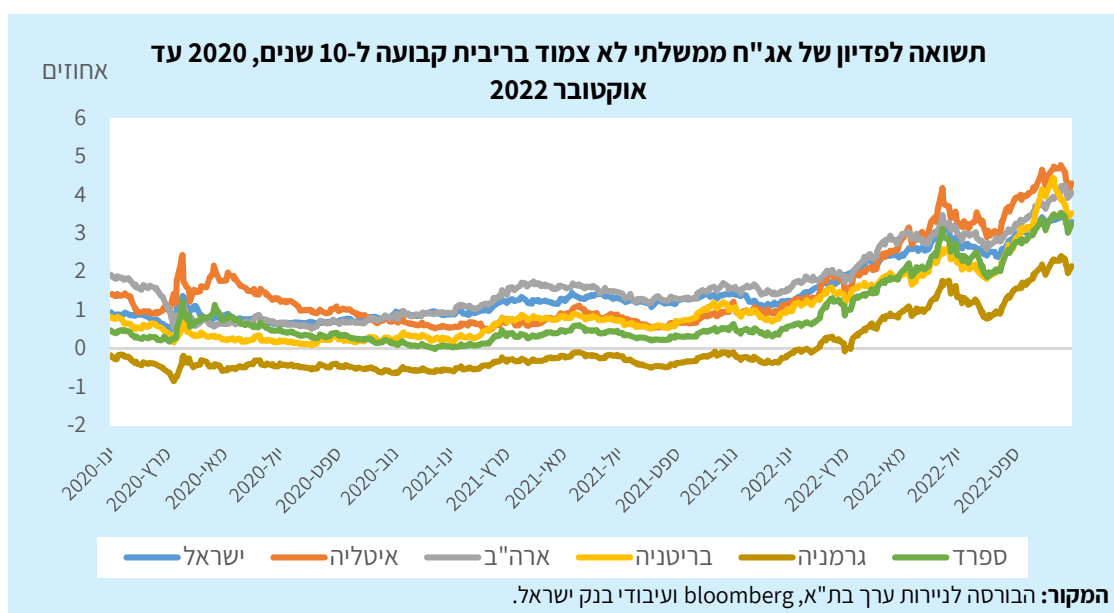
בערוצים ישירים לצורך קבלת שירותים בנקאיים

הלימות ההון והמינוף

יחס ההון העצמי רובד 1 של מערכת הבנקאות קטן מעט במהלך המחצית הראשונה לשנת 2022, והוא נאמד בכ-10.7% בהשוואה ל-10.9% בסוף שנת 2021 (לוח 7). הקיטון ביחס ההון נבע מגידול בנכסי הסיכון (שנבע מהמשך מגמת הצמיחה המואצת באשראי, להרחבה ראו פרק האשראי), מחלוקת הדיבידנדים בגין רווחי שנת 2021, ומהירידה בשווי תיק האג"ח הזמין למכירה על רקע עליית התשואות החדה מתחילת השנה (איור 12). מנגד, הרווחיות הגבוהה שרשמו הבנקים במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022 (להרחבה ראו פרק תוצאות עסקיות), והנפקת מניות לציבור על ידי הבנקים, פעלו להגדלת ההון במערכת, ולמיתון הירידה ביחס ההון.

איור 12 – עליית התשואות פעלה לשחיקת יחסי ההון

ההון העצמי רובד 1 במערכת הבנקאות גדל ברבעון הראשון לשנת 2022 בכ-10.3% במונחים שנתיים (בהשוואה לשיעור של 9.6% במהלך שנת 2021), והסתכם בכ-148.9 מיליארד ש"ח (לוח 7). הרווחיות הגבוהה שהציגה המערכת (רווח נקי של 11.2 מיליארדי ש"ח), הנפקת מניות לציבור על ידי הבנקים דיסקונט ולאומי (1.4, ו-2.7 מיליארדי ש"ח בהתאמה), לצד צמצום והשהיית חלוקת הרווחים ברבעון הראשון של שנת 2022 על ידי מספר בנקים במערכת (בהשוואה לחלוקת רווחים משמעותית בהיקף של 5.4 מיליארדי ש"ח במהלך שנת 2021),¹⁴ תרמו לגידול ההון. מנגד, חלוקת רווחי שנת 2021, שבאו לידי ביטוי במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022, והירידה בשווי תיק אג"ח הזמין למכירה כתוצאה מעליית תשואות אג"ח,¹⁵ מיתנו את הגידול בהון.¹⁶ בתוך כך, מספר בנקים העבירו אגרות חוב מהתיק הזמין למכירה לתיק המוחזק לפדיון על מנת להקטין את רמת החשיפה של הון הבנק ושל יחסי הלימות ההון לתנודות בשערי איגרות החוב.

במקביל, נכסי הסיכון גדלו בכ-12.7% במהלך שני הרבעונים הראשונים של שנת 2022 (לוח 7), קצב גבוה בהשוואה לשיעור הצמיחה שנרשם במהלך שנת 2021 (11.4%), ובהשוואה לממוצע שנתי של 4% בשנים 2019-2020. עיקר הגידול בנכסי הסיכון נובע מעליה בנכסי סיכון האשראי, על רקע הגידול המואץ בתיק האשראי, בעיקר באשראי למגזר העסקים הגדולים ובאשראי לדיור (להרחבה, ראו פרק האשראי), שהביא לעליית משקל חשיפות האשראי לתאגידים והחשיפות בביטחון דירת מגורים (לוח 8), ולעלייה במשקל

¹⁴ הבנקים במערכת שבו לחלק דיבידנדים בגין רווחי הרבעון השני.

¹⁵ מנגד, העלייה בתשואות אג"ח פעלה לקטון בהתחייבויות לזכויות העובדים במערכת, אך ההשפעה של הירידה בשווי תיק אג"ח הזמין למכירה משמעותית יותר ברמת המערכת.

¹⁶ יישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) פעל גם כן לקטון בהון העצמי רובד 1, אך לבנקים ניתנה האפשרות לפרוס את ההשפעה לאורך שלוש שנים ממועד היישום.

סיכון האשראי הממוצע לשיעור של 52.4% ביוני 2022 בהשוואה ל-50.6% בדצמבר 2021. בנוסף, תיקון הוראת נב"ת 203 בגין משקל הסיכון לאשראי למימון קרקעות במינוף גבוה,¹⁷ וכניסתה לתוקף של הקצאת ההון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (SA-CCR),¹⁸ צפויים להביא לגידול נוסף בנכסי סיכון האשראי במהלך השנה. על מנת למתן את הגידול בנכסי הסיכון, מספר בנקים במערכת הגדילו את היקף רכישת ביטוחי האשראי והערבויות במהלך השנה, שכן החובות המבוטחים מקבלים את משקל הסיכון שחל על הגוף המבטח, שהינו קטן מסיכון האשראי.

יחס ההון הכולל נשחק מעט במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022, ונאמד בכ-13.7% בהשוואה ל-14% בדצמבר 2021 (לוח 7). הקיטון ביחס ההון הכולל נובע מצמיחה בשיעור נמוך של בסיס ההון בהשוואה להון העצמי רובד 1 (9.6% לעומת 10.3% במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022). פער זה נובע, בין היתר, מסיום ההכרה במכשירי ההון שאינם כשירים להיכלל בהון הפיקוחי, ומשיעור צמיחה נמוך יותר בהון רובד 2 בהשוואה להון עצמי רובד 1, אם כי עדיין בשיעור משמעותי של 9.3% במהלך מחצית שנת 2022 לעומת שיעור צמיחה שנתי ממוצע של 3.6% בשנים 2019-2021. עיקר הגידול מקורו בגיוסי אגרות חוב המוכרות כהון רובד 2 (Coco's), בהיקף של 1.9 מיליארדי ש"ח מתחילת השנה על ידי הבנקים.

יחס המינוף בכל הבנקים במערכת נמצא מעל הדרישות המזעריות של הפיקוח על הבנקים.¹⁹ כמו כן, לראשונה מתחילת משבר הקורונה, נרשם שיפור ביחס המינוף לרמה של 5.91% זאת בהשוואה לשיעור של 5.83% בדצמבר 2021 (לוח 9). השיפור ביחס המינוף של מערכת הבנקאות, במחצית שנת 2022, נובע משיעור צמיחה מהיר יותר של ההון העצמי רובד 1 (10.3%) בהשוואה לשיעור גידול החשיפות – 6.9%, והינו נמוך משמעותית משיעור הצמיחה הממוצע בשנתיים האחרונות – 16.7%.

השחיקה ביחסי ההון לעומת השיפור ביחס המינוף נובעת מהפער בשיעור הצמיחה של נכסי הסיכון לעומת שיעור הצמיחה של סך החשיפות. פער זה נובע, מצמצום המזומנים והפיקדונות של מערכת הבנקאות בבנק המרכזי. צמצום זה, נבע בין היתר, מכך שבמהלך שנת 2022 קטן בסיס הכסף כתוצאה מהכנסות גבוהות של הממשלה ממיסים (מגמה שהתהפכה בחודשים האחרונים, להרחבה ראו פרק נזילות). במקביל כאמור, הבנקים המשיכו להעמיד אשראי בקצב גבוה. מכיוון שהאשראי משוקלל במשקל סיכון גבוה יותר בהשוואה למזומנים ופיקדונות בבנקים שמשוקללים במשקל סיכון אפסי, בעוד בחישוב סך החשיפות

¹⁷ תאגיד בנקאי רשאי לפרוס את השפעת השינוי במשקל הסיכון על יחס הלימות ההון בגין מלאי ההלוואות הקיים אצלו ביום התחילה, בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 30 ביוני 2023.

¹⁸ תחילת יישום ההוראה החל מיום 1 ביולי 2022.

¹⁹ במהלך משבר הקורונה ניתנו הקלות ביעדי יחס המינוף (נב"ת 2050), כך שתאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (לעומת 5% טרם ההקלה; נב"ת 218) ושתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאות, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (לעומת 6% טרם ההקלה). תוקף ההקלה עד ליום 30 ביוני 2024, כאשר יחס המינוף לא יפחת מהשיעור ביום 31 בדצמבר 2023 או מיחס המינוף הנדרש מהתאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מבניהם.

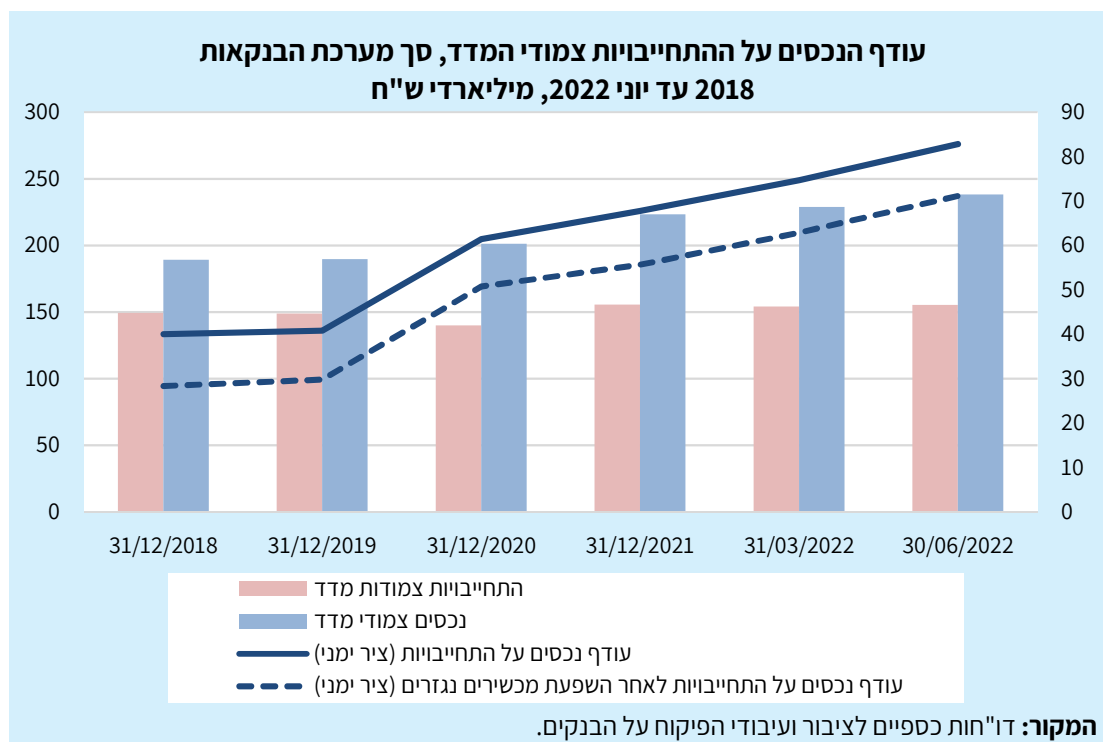
המשקל של שניהם זהה, הדבר הוביל לשיעור צמיחה נמוך של סך החשיפות בהשוואה לשיעור הצמיחה של נכסי הסיכון.

תמצית התפתחויות עיקריות בפעילות המאזנית והחוץ-מאזנית

המאזן המצרפי של מערכת הבנקאות עמד בסוף המחצית הראשונה של שנת 2022 על כ-2,311 מיליארדי ש"ח, גידול של כ-8.2% (במונחים שנתיים; לוח 10) – קצב גידול מתון בהשוואה לזה שנרשם במהלך שנות משבר הקורונה (קצב גידול ממוצע של כ-15.5% בשנים 2020-2021), אך גבוה בהשוואה לממוצע ארוך הטווח בשנים של טרום משבר הקורונה (קצב גידול שנתי ממוצע של כ-4.2% בשנים 2009-2019). גידול זה במאזן נבע בעיקר מהגידול ביתרת האשראי לציבור, שגדלה הן נוכח המשך מגמת הביצועים הגבוהים, והן נוכח סביבת האינפלציה הגבוהה, שהגדילה את יתרת הנכסים צמודי המדד. כך, בנטרול השפעת האינפלציה, הגידול במאזן עומד על כ-7.6%. הבנקים, שבשגרה נהנים מעודף של נכסים צמודים על התחייבויות צמודות, הגדילו עוד יותר את הפוזיציה הזו – הן כתוצאה מהאינפלציה עצמה שהשפיעה יותר על צד הנכסים, בשל פערי הגודל המקוריים, אך גם בעקבות החלטות הנהלה להגדיל את הפוזיציה²⁰ – דבר שצפוי להמשיך ולתרום לרווחיותם ככל שתמשך העלייה במדד המחירים לצרכן (איור 13). היחלשות השקל מול הדולר במהלך התקופה הנסקרת, השפיעה גם היא במידה ניכרת על הגידול במאזני הבנקים, כך שבנטרול השפעת פיחות השקל, גדלו מאזני הבנקים ב-6.4%. קיזוז שתי ההשפעות יחדיו (הן שע"ח והן האינפלציה), מצביע על גידול של 5.8% בלבד במאזן הבנקים.

²⁰ החלטות ההנהלה מתבטאות הן בתמחור הפערים בין נכסים צמודים ולא צמודים, והן שהחלטה שלא לפעול להקטין את הפוזיציה הנגזרת מביקושי הלווים בשוק.

איור 13 – עודף הנכסים על ההתחייבויות צמודי המדד המשיכו לגדול, בין היתר, על רקע האינפלציה

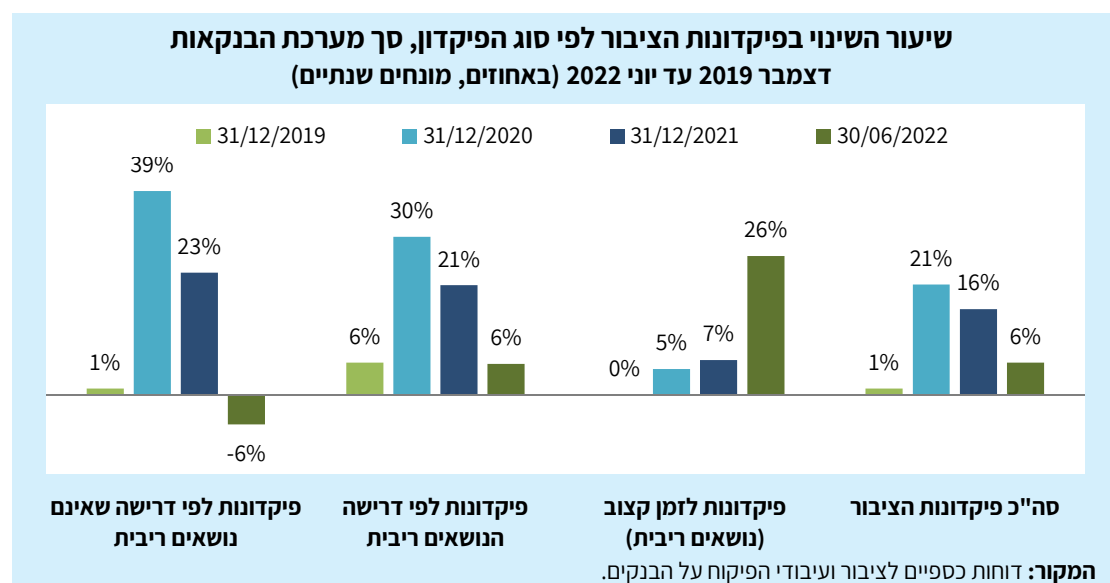
בצד הנכסים, האשראי לציבור נטו, גדל בתקופה הנסקרת בכ-15.5% (מונחים שנתיים; ובכ-13.3% בנטרול השפעת שע"ח והאינפלציה), ומהווה את הגורם המרכזי לגידול בסך הנכסים. בנוסף, במחצית הראשונה של שנת 2022 חל גידול של כ-16% (מונחים שנתיים; לוח 11) בתיק ניירות ערך של מערכת הבנקאות, המוסבר בעיקרו ברכישת אג"ח ממשלת ישראל. מנגד, נרשם צמצום ביתרת המזומנים והפיקדונות בבנק ישראל (ובעיקרו, ברזרבות בבנק ישראל) של כ-21.1% (במונחים שנתיים). צמצום זה ביתרת המזומנים והפיקדונות בבנק המרכזי נובע מקיטון בבסיס הכסף (להרחבה, ראו פרק הנזילות), ומיתן במידה ניכרת את הגידול במאזן בתקופה זו.

הגידול באשראי לציבור נטו נובע בעיקר מגידול באשראי לדיור ומאשראי למגזר העסקים הגדולים (להרחבה ראו פרק האשראי). בתקופה זו, גדלה גם יתרת ההפרשה להפסדי אשראי (בכ-12.3%). בתחילת שנת 2022, החלו הבנקים הישראליים ליישם את שיטת CECL להפרשה להפסדי אשראי. בשיטה זו, אחד הגורמים המשפיעים על קביעת יתרת ההפרשה, הוא הסביבה המאקרו-כלכלית. לכן, במהלך המחצית הנסקרת, הבנקים הישראליים הגדילו את יתרת ההפרשה, הן לנוכח המעבר ל-CECL עצמו, אך גם נוכח ההחמרה בסביבה המאקרו-כלכלית (להרחבה, ראו פרק האשראי).

סך ההון העצמי של מערכת הבנקאות גדל גם הוא בתקופה הנסקרת, בשיעור של 14.2%. צבירת ההון היא תוצאה של הרווחיות הגבוהה בכלל הבנקים במערכת, שקוזה במידת מה מחלוקת דיווידנדים בגין רווחי שנת 2021 (רובם ברבעון השני לשנה; להרחבה, ראו פרק הלימות ההון).

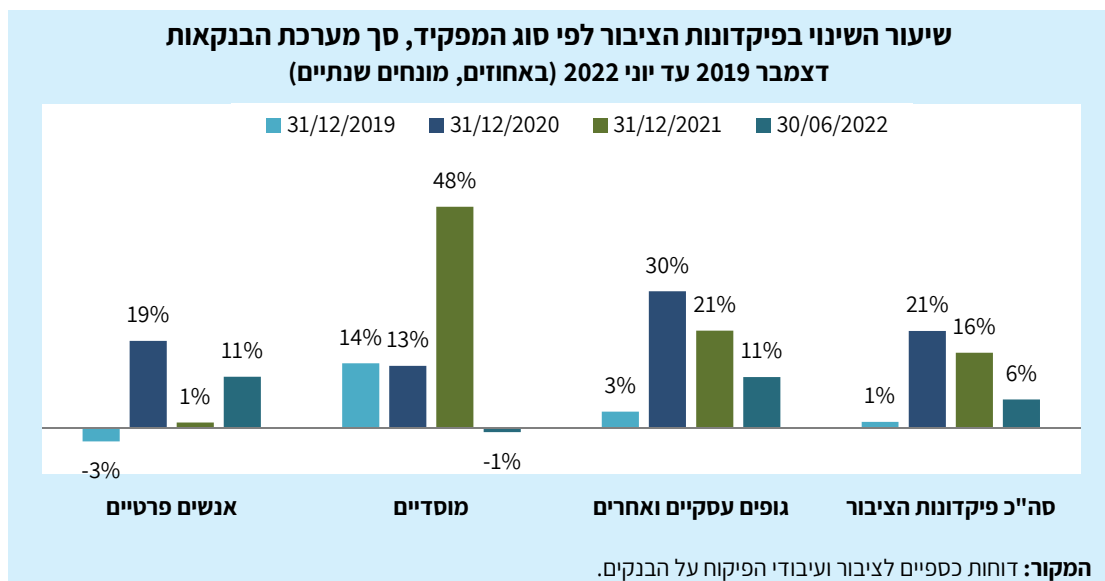
בצד ההתחייבויות, פיקדונות הציבור גדלו בתקופה הנסקרת בכ-6%. מניתוח המגמות בסוגי הפיקדונות השונים (איור 14) ניתן לראות כי עיקר הגידול בפיקדונות הציבור נובע מגידול בפיקדונות נושאי ריבית (המהווים כ-63% מסך פיקדונות הציבור), בין אם לפי דרישה ובין אם לזמן קצוב, וזאת על רקע עליית הריבית על פיקדונות אלו (להרחבה ראו תיבה 1 בסקירה זו). בנוסף, מניתוח המגמות לפי סוג המפקיד (איור 15) ניתן לראות כי הגידול הינו הן בפיקדונות של אנשים פרטיים והן בפיקדונות של גופים עסקיים (אשר מהווים, כל אחד מהם, כ-40% מסך פיקדונות הציבור). עוד בצד התחייבויות, חל גידול של כ-13.4% ביתרת האג"ח של מערכת הבנקאות, על אף פירעונות שוטפים שחלו במהלך המחצית הנסקרת, וזאת על רקע העובדה כי במהלך המחצית הזו, כלל הבנקים הישראליים הנפיקו אגרות חוב בהיקף כולל של 15,417 מיליוני ש"ח.

איור 14 – עיקר הגידול בפיקדונות הציבור, לפי סוג הפיקדון, נובע מגידול בפיקדונות נושאי ריבית

איור 15 – עיקר הגידול בפיקדונות הציבור, לפי סוג המפקיד, נובע מגידול בפיקדונות של אנשים

פרטיים ובפיקדונות של גופים עסקיים

סעיפי הנכסים וההתחייבויות בגין פעילות בגין מכשירים נגזרים, גדלו אף הם בהיקף ניכר לאורך התקופה הנסקרת, בשל הגידול בפעילות המכשירים אלו בין היתר בחוזי ריבית על רקע ההתפתחויות בסביבות הריביות בשווקים השונים עם תחילת העלאות ריבית על-ידי בנקים מרכזיים בעולם. הגידול בהתחייבויות בגין מכשירים נגזרים מסביר כ-24% מסך הגידול בהתחייבויות הבנקים. עם זאת, הגידול בתקופה זו בסעיף הנכסים בגין מכשירים נגזרים גבוה מזה הנרשם בסעיף ההתחייבויות, כך שהחשיפה המאזנית נטו בגין מכשירים נגזרים גדלה בתקופה זו, זאת נוכח התנודתיות הגבוהה בשווקים.

בסעיפים החוץ – מאזניים: סך החשיפה החוץ-מאזנית לסוף המחצית הראשונה לשנת 2022 עמדה על כ-665 מיליארדי ש"ח (שיעור גידול של כ-6% במונחים שנתיים) אשר מהווה 32% מסך סיכון האשראי הכולל במערכת. היקף הערבויות לרוכשי דירות גדל במהלך המחצית הראשונה לשנת 2022 בשיעור של כ-39% (במונחים שנתיים) ועמד על כ-116 מיליארדי ש"ח, וזאת נוכח להרחבת הפעילות בענפי הדיור והבינוי והנדל"ן בשנים האחרונות. קצב גידול זה הינו מתון מעט בהשוואה לזה שנרשם במהלך שנת 2021 (שיעור גידול של כ-42%), אך גבוה משמעותית בהשוואה לממוצע בשנים של טרום משבר הקורונה (גידול שנתי ממוצע של כ-0.5% בשנים 2018-2020). לצד זה, גדלו גם הערבויות וההתחייבויות האחרות (בכ-22% במונחים שנתיים), בן השאר נוכח הפעילות הערה בענף הבינוי והנדל"ן. מנגד, קטנו התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי

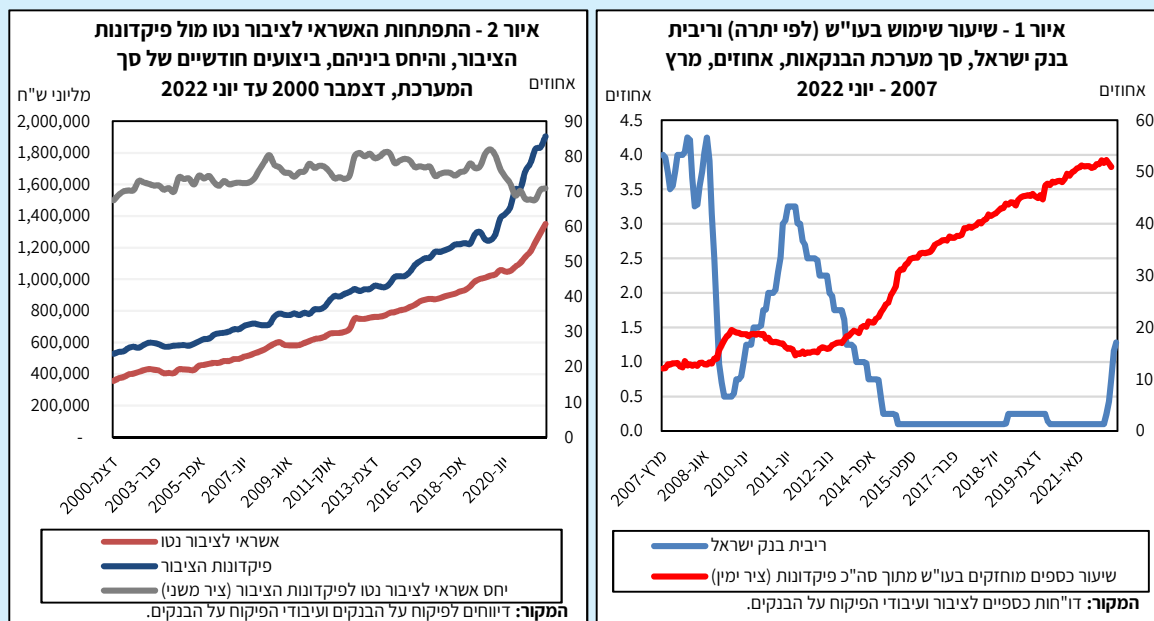
שאושר ועדיין לא ניתן, כאשר עיקר הקיטון מקורו בהיקף המסגרות המחייבות בעיקר בקרב קבוצת הפועלים²¹ (קיטון של 13%; לוח 12).

תיבה 1 – תמסורת עליית ריבית הבנק המרכזי אל הריבית על פיקדונות הציבור

כחלק מתהליך היציאה ממשבר הקורונה ובתגובה להאצה בקצב האינפלציה, בנקים מרכזיים בעולם, ובזה גם בנק ישראל, החלו בתהליך של העלאת ריבית ומדיניות מוניטרית מצמצמת – כך שלאחר עשור של סביבת ריבית אפסית, הכלכלות בעולם נדרשות להסתגל לסביבת ריבית עולה. הספרות הכלכלית משנות ה-80 וה-90, הן בישראל והן בעולם, מתארת כי בתקופות של עליית ריבית, התמסורת של ריבית הבנק המרכזי אל הריבית על פיקדונות לזמן קצוב (נושאי ריבית) הייתה מהירה יותר ובשיעור גבוה יותר ביחס לריבית על האשראי וזאת לעומת תקופות של ירידת ריבית (Arak et al., 1983; Goldberg, 1982; גבע ורוטנברג, 1989; אליאס, 1992). תופעה זו נובעת מהתחרות הרבה בצד הפיקדונות: דאז, שוק ההון לא היה מפותח, ועיקר חסכונות הציבור נעשו באמצעות הפיקדונות, ולצד זה, עיקר מקורות הבנקים נשענו על פיקדונות הציבור. נציין כי באותה התקופה, התנהלה מערכת הבנקאות הישראלית תחת עודפי נזילות נמוכים ובנקים לוו כספים מבנק ישראל באמצעות הלוואות מוניטאריות, כך שהבנקים היו זקוקים למקורות מהציבור (פיקדונות לזמן קצוב) ועל כן הושפעו משינויים במחירים ובהיקפים שלהם. עם עליית הריבית בחודשים האחרונים, אנו צופים בתמסורת איטית יותר ונמוכה יותר ביחס לתקופות עבר של עליות ריבית. כך, שנוצר פער בין ריבית הבנק המרכזי לבין הריבית על הפיקדונות. תופעה זו אינה מאפיינת רק את ישראל, אלא כלכלות מפותחות נוספות בהן נרשמה עלייה בריבית הבנק המרכזי, ונובעת מסביבת הריבית האפסית ששררה בעולם לאורך העשור האחרון, והשפעותיה על מאזני הבנקים. ההרחבות המוניטאריות והפיסקאליות שבוצעו במהלך משבר הקורונה, שיצרו עודפי נזילות משמעותיים בבנקים (להרחבה ראו תיבה א'-4 ב"מערכת הבנקאות בישראל, סקירה שנתית 2020"), אף העצימו תופעה זו.

²¹ לדוגמה, בקבוצת הפועלים הוחלט לראשונה להשתמש ב"תקרת אשראי לא מחייבת" המאפשרת לכאורה שלא להקצות כנגדה הון (ע"פ סעיף 83 לנב"ת 203).

סביבת הריבית האפסית הביאה לירידה בכדאיותם של פיקדונות נושאי ריבית לזמן קצוב לציבור, וזאת משום שהריבית על הפיקדונות לא פיצתה את ציבור המפקידים על אובדן הנזילות הנובע מהפקדת כספים בפיקדון לזמן קצוב. בהתאם, לאורך שנות הריבית הנמוכה, גדל במידה ניכרת משקלם של הפיקדונות לפי דרישה (עו"ש וחח"ד) מסך פיקדונות הציבור (איור 1). לכן, הבנקים שיקללו את אופן ניהול הנכסים וההתחייבויות שלהם ובכך שיפרו את יכולתם להעמיד אשראי ארוך באמצעות מקורות קצרים, מה שהביא לירידה בביקוש לפיקדונות לזמן קצוב לצורך מימון פעילותם. בנוסף, במשבר הקורונה בוצעו הרחבות מוניטריות ופיסקאליות שהגדילו במידה ניכרת את נזילותם של הבנקים, נוכח גידול בהיצע פיקדונות הציבור, דבר שאף הביא לירידה ביחס אשראי לפיקדונות, שהינו נמוך במידה משמעותית גם בראיה היסטורית (איור 2).

היות ותמחור פיקדונות הציבור נעוץ בביקוש הבנקים לפיקדונות, ומשקף את צרכי הנזילות שלהם, כמו גם בהיצע פיקדונות הציבור המושפע מהתפתחויות מאקרו כלכלית, אותן ההתפתחויות הביאו לכך שבעת הזו התמסורת של ריבית הבנק המרכזי אל ריבית על פיקדונות הציבור הינה נמוכה. מגמה זו אף מתעצמת בימים אלו נוכח התגברות חוסר הוודאות בשוקי ההון המביאה לצמצום מגוון חלופות ההשקעה, שמידת ההיכרות של הלקוחות אותו נמוכה מלכתחילה.

בישראל, לריבית הממוצעת המשולמת על פיקדונות משקי הבית קיימת תמסורת של כ-60%, כך שהיא עומדת נכון לאוגוסט 2022 על כ-0.96% (בזמן שריבית בנק ישראל הממוצעת באותו החודש עומדת על כ-1.42%). באשר לפיקדונות של עסקים ושל גופים מוסדיים, ניכר כי שינויים בריבית מתומסרים במידה רבה יותר לריבית על פיקדונותיהם, ככל הנראה משום שמדובר בסגמנט לקוחות מתוחכם יותר בעל כושר מיקוח היות והיקף הפיקדון שלהם גדול (בפרט ביחס לפיקדון של משק בית).

תופעה זו אינה ייחודית רק לישראל, ומעסיקה גורמים רבים גם במשקים זרים. בחלק מהכלכלות המפותחות²² בהן נרשמה עלייה בריבית הבנק המרכזי, התמסורת נמוכה יותר מזו שבישראל: למשל, בארצות הברית התמסורת של ריבית הבנק המרכזי אל הפיקדונות נעה בין כ-5% ל-18 בלבד, כתלות בסוג ובהיקף הפיקדון,²³ באוסטרליה מדובר בכ-40%.²⁴ יחד עם זאת, ניתן לראות כי בבריטניה התמסורת אל הריבית של פיקדונות משקי הבית הינה גבוהה יותר (איור 3).²⁵

נדגיש, כי התנהלות פיננסית נבונה של משקי הבית יכולה להגדיל את כוח המיקוח שלהם ובכך לשפר את הריבית על פיקדונותיהם. לשם כך, חשוב כי משקי הבית ישכילו לבחון את מוצרי הפיקדונות השונים הקיימים במשק ואת מידה ההתאמה של אלו לצרכיהם וכן לבצע תיחור של אותם המוצרים בין הבנקים השונים (נכון להיום, מרבית הבנקים בישראל מגייסים פיקדונות מכלל הלקוחות במשק ולא רק מלקוחותיהם). בחודש ספטמבר השנה, שלח המפקח על הבנקים מכתב למנכ"ל הבנקים ובו השתקפה הציפיה כי הבנקים יתאימו את מוצרי ההשקעה הבנקאיים שלהם לסביבת הריבית המשתנה כך שיתאימו לצרכי הלקוחות.²⁶ בין היתר הודיע המפקח במכתב כי "בהמשך לרפורמות השונות שהוביל בנק ישראל בתקופה האחרונה במטרה להגביר את השקיפות ולחזק את כוחו של הלקוח ... בכוונת הפיקוח על הבנקים לפעול לפרסום שיעורי הריבית המשולמים בפועל על-ידי כל אחד מהבנקים בעד פיקדונות שקליים ... זאת כדי לתת ללקוחות כלי פשוט שיסייע להם להשוות בקלות בין התנאים המוצעים בתאגידים הבנקאיים השונים ולבחור את המוצר המתאים להם". השוואה זו זמינה לכלל הציבור באתר בנק ישראל (איור 4) ויכולה לסייע לציבור להגדיל את כוח המיקוח שלו במו"מ מול הבנק על תנאי הפיקדון.²⁷

²² טרם ניתן לנתח מגמה ביחס לנתוני האיחוד האירופאי על ריבית פיקדונות הציבור, לאחר עליית הריבית באיחוד.

²³ בארה"ב ישנם שלושה מוצרי פיקדונות עיקריים: יתרות בחשבון עו"ש, חשבון חיסכון (המאפשר משיכה מוגבלת לאורך תקופת הפיקדון) ו-CD (certificate of deposit; מהווה פיקדון שאינו נזיל). שיעור התמסורת בכל אחד מסוגי שוניה: ביתרות החשבון בעו"ש – תמסורת אפסית, בחשבון חיסכון – תמסורת בשיעור של כ-5% וב-CD לחמש שנים – תמסורת בשיעור של כ-18%. הנתונים המוצגים הינם לכלל מגזרי הפעילות יחד.

²⁴ פיקדונות קמעונאיים לזמן קצוב, עד \$10,000, בחמשת הבנקים הגדולים באוסטרליה.

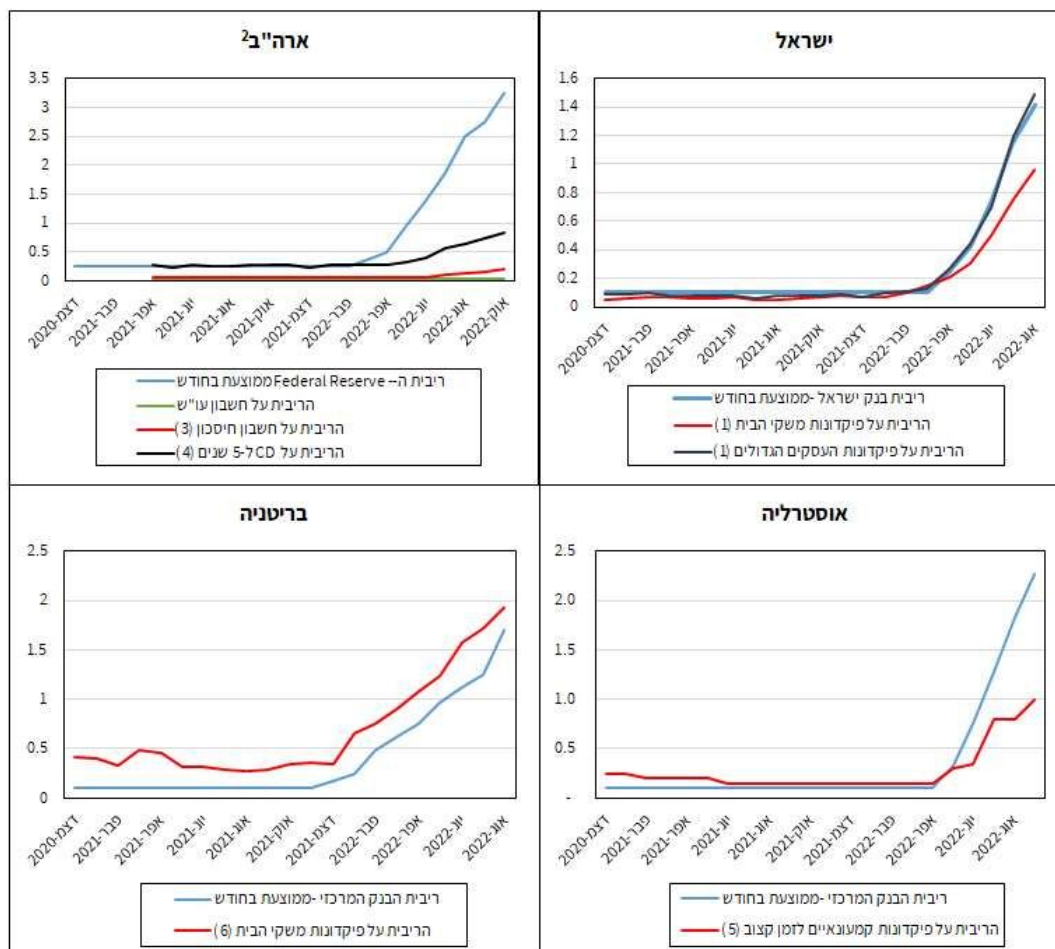
²⁵ פיקדונות משקי בית לזמן קצוב, ללא אפשרות למשיכה מוקדמת, כולל גם גופים פיננסיים נותני משכנתאות, אשר אינם נשענים על מוצרי עו"ש.

²⁶ להרחבה, ראו מכתב המפקח על הבנקים למנכ"ל התאגידים הבנקאיים בנושא "הוגנות צרכנית בסביבה פיננסית משתנה", מיום 7 לספטמבר 2022.

²⁷ <https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/07-09-22.aspx>

<https://www.boi.org.il/he/BankingSupervision/Data/Pages/compareint.aspx>

איור 3 - ריבית הבנק המרכזי מול הריבית על פיקדונות הציבור, ישראל ומדינות השוואה, 2021-2022*

* עבור כל מדינה מוצג הנתון העדכני ביותר לשנת 2022.

ישראל:

¹ פיקדונות לזמן קצוב במגזר הלא צמוד.

ארה"ב:

² נתוני הריביות עבור ארה"ב כוללים את כלל מגזרי הפעילות.

³ חשבון בו אפשרות המשיכה של הפיקדון הינה מובלית לאורך תקופת הפיקדון.

⁴ CD - certificate of deposit; פיקדון ללא אפשרות משיכה לאורך תקופת הפיקדון.

אוסטרליה:

⁵ פיקדונות קמעונאיים לזמן קצוב, עד \$10,000, בחמש הבנקים הגדולים באוסטרליה.

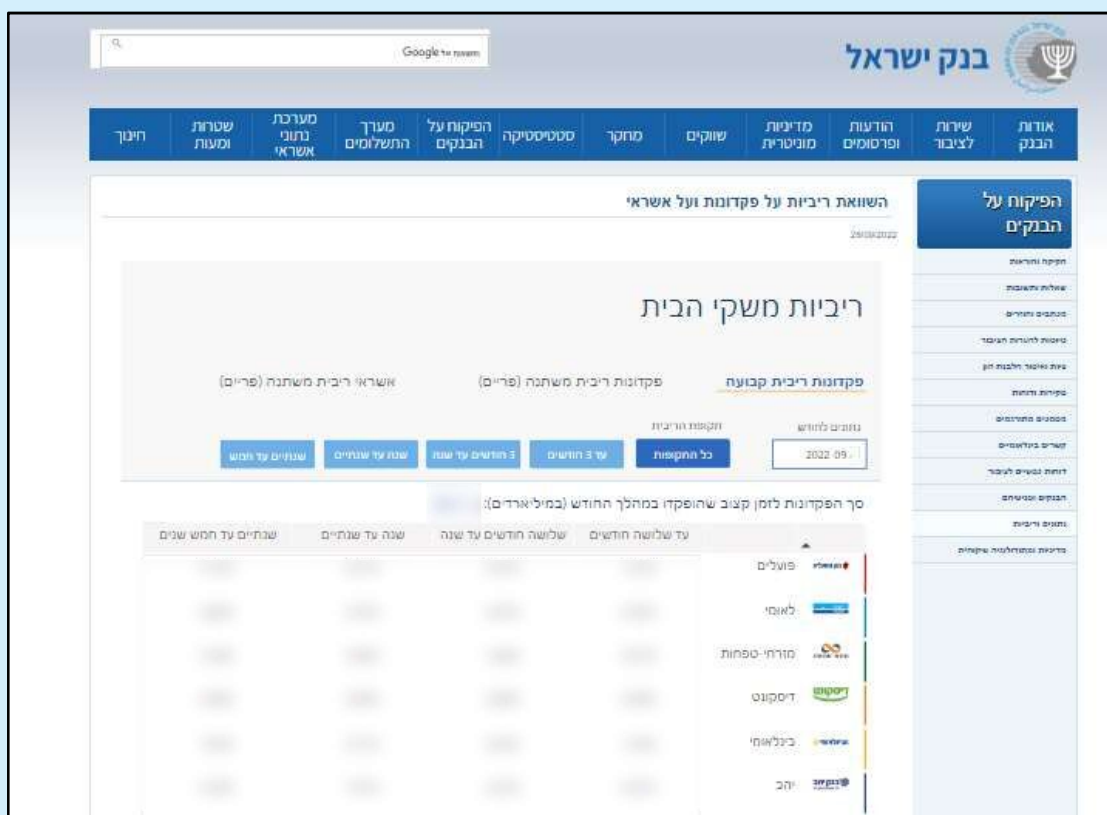
בריטניה:

⁶ פיקדונות משקי בית לזמן קצוב, ללא אפשרות למשיכה מוקדמת, כולל גם גופים פיננסיים נוחי משכנתאות, אשר אינם נשענים על מוצרי עו"ש.

המקור: ישראל - בנק ישראל ודיווחים לפיקוח על הבנקים; ארה"ב - Federal Reserve; אוסטרליה - Reserve Bank of Australia; בריטניה - Bank of England.

איור 4 – מערכת השוואת הריביות על פיקדונות והאשראי למשקי הבית – צילום מסך מתוך אתר בנק

ישראל

מקורות

אליאס ריקי (1992). התנהגות הריביות במגזר השקלי הלא-צמוד לאורך גלי הריבית. מאמר לדיון 92.05 - יחידת המחקר, הפיקוח על הבנקים, בנק ישראל.

גבע דוד ורוטנברג דוד, (1989) "שיעורי הריביות במגזר השקלי הלא צמוד – גמישויות וסימטריה, יוני 1984 עד ספטמבר 1988," *סוגיות בבנקאות* 8, 31-19.

Arak, M., Englander, A.S and Tang, E.P. (1983), "Credit Cycles and the Pricing of the Prime rate," *FRBNY Quarterly review*, 8, 12-18.

Goldberg, Michael, "The Pricing of the Prime Rate," *Journal of Banking and Finance*, 1982.

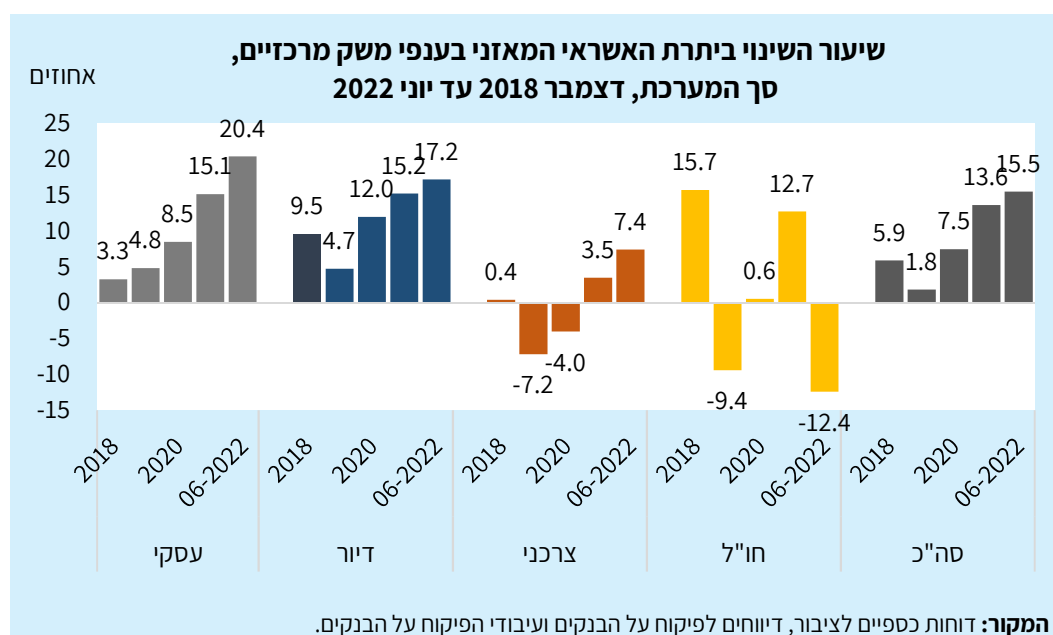
תיק האשראי וסיכון האשראי

במחצית הראשונה של שנת 2022 נמשכה מגמת הצמיחה המואצת באשראי שהחלה בשנת 2021, ואף התעצמה. כך, במהלך המחצית הראשונה לשנה, גדל תיק האשראי בכ-15.5%,²⁸ בהשוואה לשיעור צמיחה של כ-13.6% בשנת 2021, ובהשוואה לקצב גידול ממוצע של 3.75% בשנים 2016-2019, טרום משבר הקורונה (איור 16). האשראי העסקי והאשראי לדיור המשיכו להוביל את צמיחת תיק האשראי, והיוו כ-95% מסך הגידול ביתרת האשראי לציבור, גבוה מחלקם ביתרת האשראי. כמו כן, האשראי הצרכני צמח גם הוא בקצב מהיר בהשוואה לשנים הקודמות של כ-7.4%, בהשוואה לכ-3.5% ב-2021, וזאת אף לאחר צמצום באשראי זה בשנים 2019-2020. **לרב, גידול מואץ באשראי נוטה להיות מלווה בעלייה במדדי הסיכון. אולם, אף כי ניכרת עלייה במדדי הסיכון באשראי לדיור, עד כה אין אינדיקציה לשינוי מהותי באיכות תיק האשראי הכולל.** במחצית השנייה של 2022 (ובפרט ברבעון השני, החל מחודש אפריל 2022) החל בנק ישראל להעלות את הריבית בקצב הולך וגובר, כך שלאחר שנים של ריבית אפסית עלתה ריבית בנק ישראל באוקטובר 2022 לשיעור של 2.75%, והתחזית של חטיבת המחקר כוללת העלאות ריבית נוספות. כתוצאה מכך, במהלך המחצית הנסקרת ובייחוד ברבעון השני, החלה עלייה בשיעור הריבית בכל מגזרי הפעילות הפיקוחיים (איור 17), כאשר הריביות באשראי הצרכני האחר ובאשראי לעסקים גדולים, נצפו העליות החדות ביותר בריבית בשיעור של 0.56 נקודות אחוז ו-0.55 נקודות אחוז, בהתאמה,²⁹ וזאת, לאחר שנים של ירידה בריביות אלו. ככל שמדד המחירים ימשיך ברמתו הגבוהה ויוביל לכך שהריביות במשק יוסיפו לעלות, צפויה להיות לכך השפעה על קצב צמיחת האשראי, על איכותו ועל יכולת הלווים לשרת את החוב.

²⁸ במונחים שנתיים.

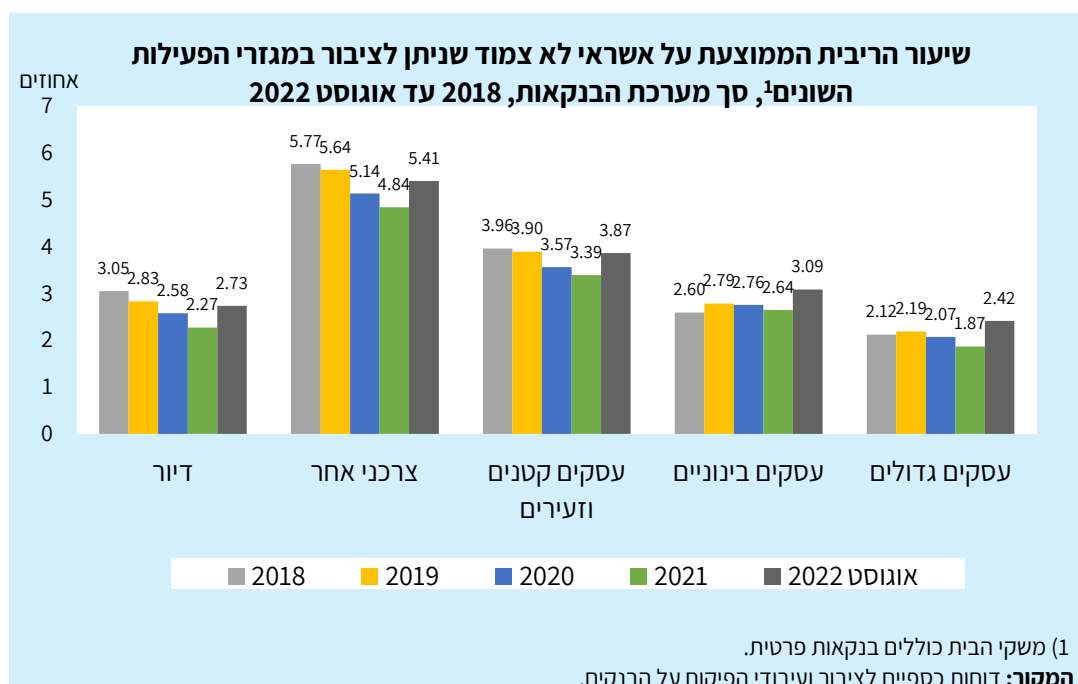
²⁹ חשוב לציין כי חלק מהנתונים המדווחים לא כוללים את השפעת עליות הריבית האחרונות.

איור 16 - האשראי הבנקאי לציבור צמח בקצב גבוה בהשוואה לשנים האחרונות

איור 17 - לאחר שנים של ירידה בשיעורי הריבית בכל מגזרי הפעילות, במהלך התקופה

חלה עלייה משמעותית בריביות אלו

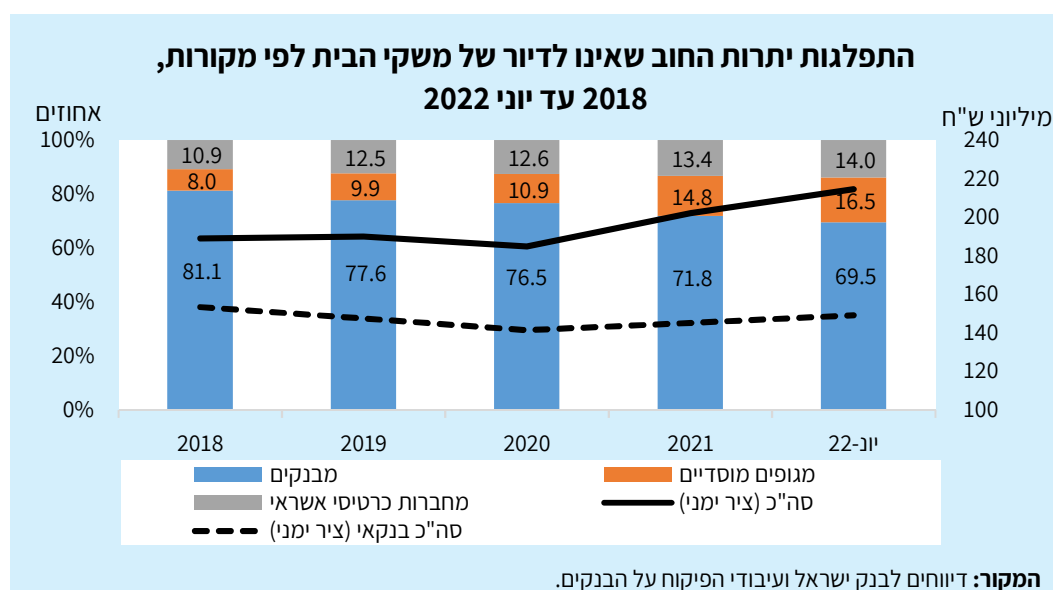

במחצית הראשונה של 2022, הואצה מגמת צמיחת האשראי הצרכני (7.4% במונחים שנתיים) אך משקלו בסך האשראי ירד במעט (מ-10.8% ל-10.3%), על רקע צמיחה מהירה יותר באשראי העסקי ובאשראי לדיור. כ-90% מהעלייה באשראי הצרכני נובעת מהגידול בהלוואות צרכניות שאינן בשעבוד רכב. חלק קטן מגידול זה משקף עליה בניצול מסגרת העו"ש בקרב חשבונות משקי הבית, לרמות שנצפו טרום משבר הקורונה. צמיחה זו באשראי הצרכני מגיעה לאחר מספר שנים בהן חל בו צמצום (תקופה בה הבנקים הגדולים העדיפו להתמקד בהעמדת אשראי לדיור ואשראי עסקי על פני אשראי צרכני), כאשר האשראי הצרכני הגיע לשפל במהלך 2020, על רקע השלכות משבר הקורונה והשפעתן על הביקוש לאשראי זה (להרחבה ראו סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2020).

הבנקים אינם המקור היחידי לאשראי צרכני, וכיום נוטל הציבור הרחב הלוואות צרכניות בעיקר מהבנקים, מגופים מוסדיים ומחברות כרטיסי האשראי³⁰ (איור 18), תוך שהתחרות על אשראי זה נמצאת במגמת התגברות בשנים האחרונות. סך האשראי הצרכני (הבנקאי והחוץ מהבנקאי) עלה בין יוני 2018 ליוני 2022 ב-14%. הדבר מתבטא בקצב גידול משמעותי של האשראי הצרכני מהגופים המוסדיים, וירידה בחלקם של הבנקים באשראי הצרכני, על אף קצב הגידול הגבוה שנרשם באשראי הצרכני הבנקאי השנה. במסגרת זו, משקלו של האשראי הצרכני שניתן על ידי גופים מוסדיים יותר מהכפיל את עצמו מ-8% בסוף 2018 ל-16.5% ביוני 2022.

³⁰ קיימות הלוואות צרכניות נוספות שמעמידות חברות אשראי חוץ בנקאיות אחרות, אך בהיקפים נמוכים מאוד.

איור 18 – עליה משמעותית במשקלם של הגופים המוסדיים באשראי הצרכני

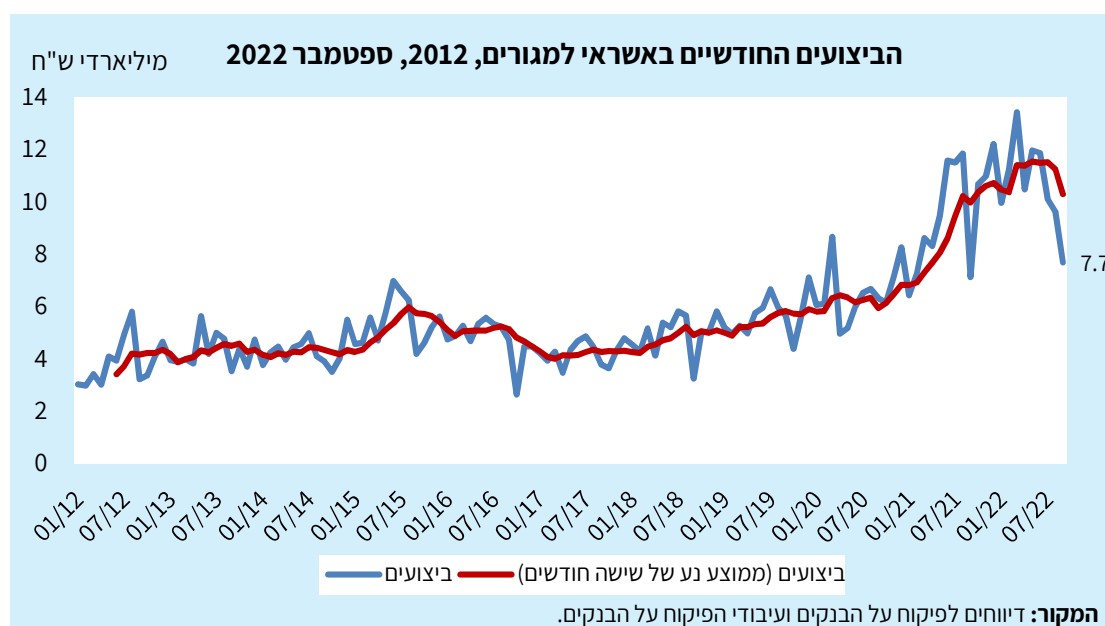
אשראי לדיור

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2022 הועמד אשראי לדיור בהיקף של 96.4 מיליארד ₪ ומספר העסקאות עד חודש אוגוסט עמד על כ-90 אלף, גידול של 17.3% ו-6.5% בהתאמה, לעומת התקופה המקבילה אשתקד (איור 19). עם זאת, קצב הגידול של הביצועים החודשיים האט במהלך הרבעון השני של שנת 2022 ונמצא בירידה עקבית מחודש מאי עת עמדו הביצועים על כ-12 מיליארד ש"ח, עד לרמה של 7.7 מיליארד ש"ח בחודש ספטמבר. הירידה בביצועים החודשיים, לוותה בירידה חדה יותר במספר ההלוואות החדשות, בעיקר החל מהרבעון השני של 2022. מגמות אלו הובילו בין השאר על ידי ציבור המשקיעים אשר היקף הביצועים ירד ב-41.8% בין נתוני אוגוסט 2022 לנתוני דצמבר 2021, ומספר ההלוואות ירד ב-50.5%.

ייתכן והעצירה בקצב הגידול באשראי החל מתחילת הרבעון השני, נובעת מהאטה בשוק הנדל"ן למגורים כפי שעולה מסקירה של הכלכלנית הראשית במשרד האוצר. על פי סקירה זו, סך העסקאות שבוצעו במהלך יולי 2022 עמד על 9.4 אלף עסקאות, ירידה של 28% ביחס ליולי אשתקד. רכישות דיור על ידי המשקיעים בחודש יולי הסתכמו ב-1.8 אלף דירות, ירידה חדה בשיעור של 37% בהשוואה לחודש יולי אשתקד.³¹ להערכתנו, האטה זו בשוק הנדל"ן צפויה להמשיך ולבוא לידי ביטוי במגמת ירידה בביצועי האשראי למגורים בחודשים הקרובים.

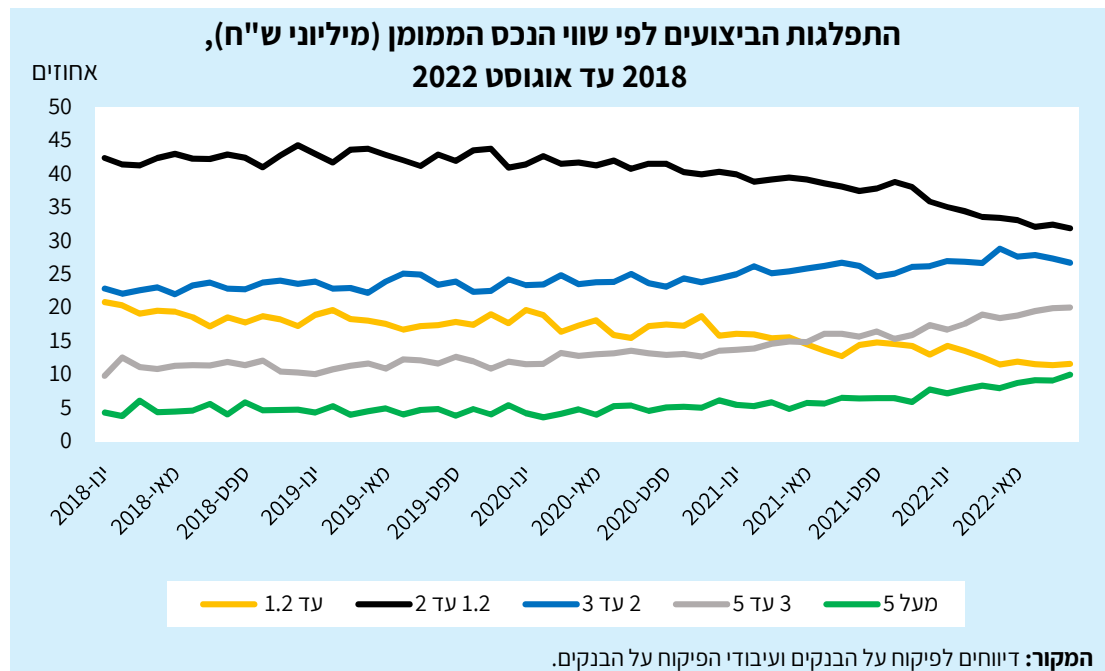
³¹ סקירת ענף הנדל"ן למגורים, אגף הכלכלנית הראשית במשרד האוצר, יולי 2022

איור 19 - החל מהרבעון השני, ירידה עקבית בביצועים החודשיים

הביצועים במהלך התקופה הנסקרת מאופיינים ברכישת נכסים יקרים יותר (איור 20), חלק משינוי זה בתמהיל הביצועים נובע מהמשך מגמת העלייה במחירי הדירות. כך, מדד מחירי דירות בבעלות לחדש יולי 2022, המפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מצביע על עלייה חדה במחירי הדירה, 9.4% מתחילת השנה ו-17.9% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. יש לציין כי קצב העלייה הינו גבוה, גם בראייה היסטורית (איור 21). כמו כן, התבטאו עליות אלו גם באומדן המשכנתא הממוצעת שעלה בכ-7% והאמיר לקרוב למיליון ש"ח.

איור 20 – עלייה בשווי הנכס הממומן

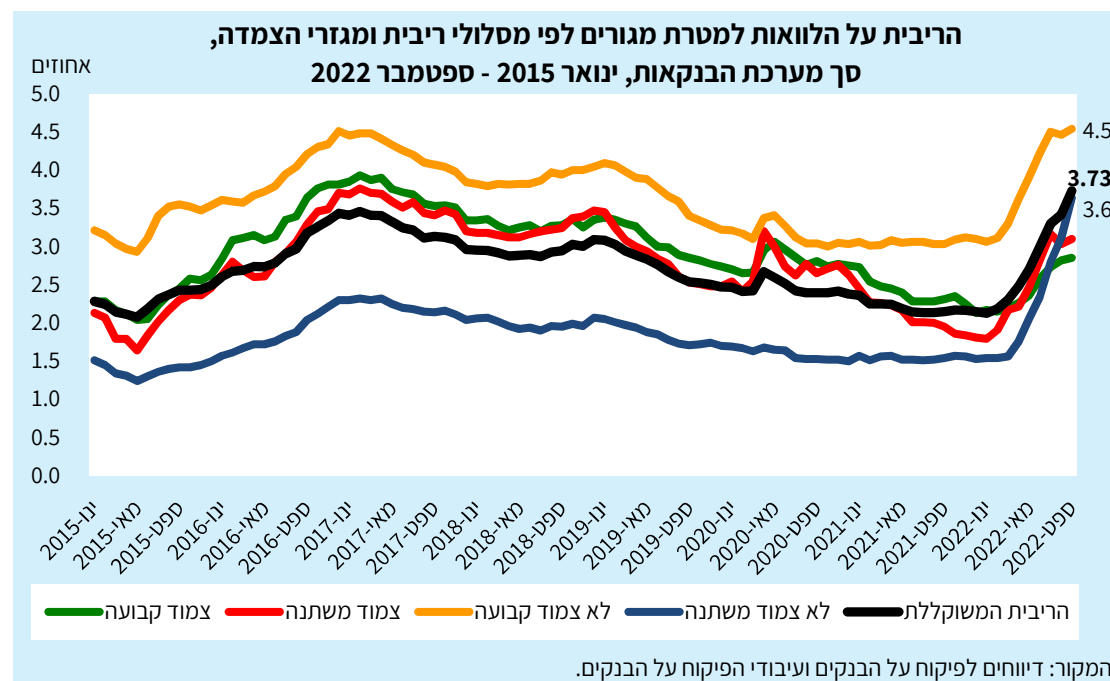

איור 21 – האצה בקצב עליית מחירי הדיור

הריבית המשוקללת על הלוואות חדשות לדיור עלתה בצורה ניכרת מתחילת השנה, ובמיוחד החל מהרבעון השני של שנת 2022, עת החל בנק ישראל להעלות את הריבית. הריבית המשוקללת עומדת נכון לספטמבר 2022 על שיעור של 3.73%, עלייה של כ-1.6 נקודות אחוז מתחילת השנה (ועלייה של 1.4 נקודות אחוז³² החל מחודש אפריל), עלייה שנרשמה בכלל מסלולי הריבית וההצמדה (איור 22). העלייה החדה ביותר מתחילת השנה נרשמה במסלולי הריבית הלא צמודים: ריבית במסלול משתנה לא צמודה עלתה ב-2.1 נקודות אחוז לרמה של 3.6% וריבית קבועה לא צמודה, שעלתה ב-1.4 נקודות אחוז לרמה של 4.5% נכון לספטמבר 2022, על רקע העלייה בסביבת האינפלציה.

איור 22 – חלה עלייה בריבית על כל מסלולי המשכנתא

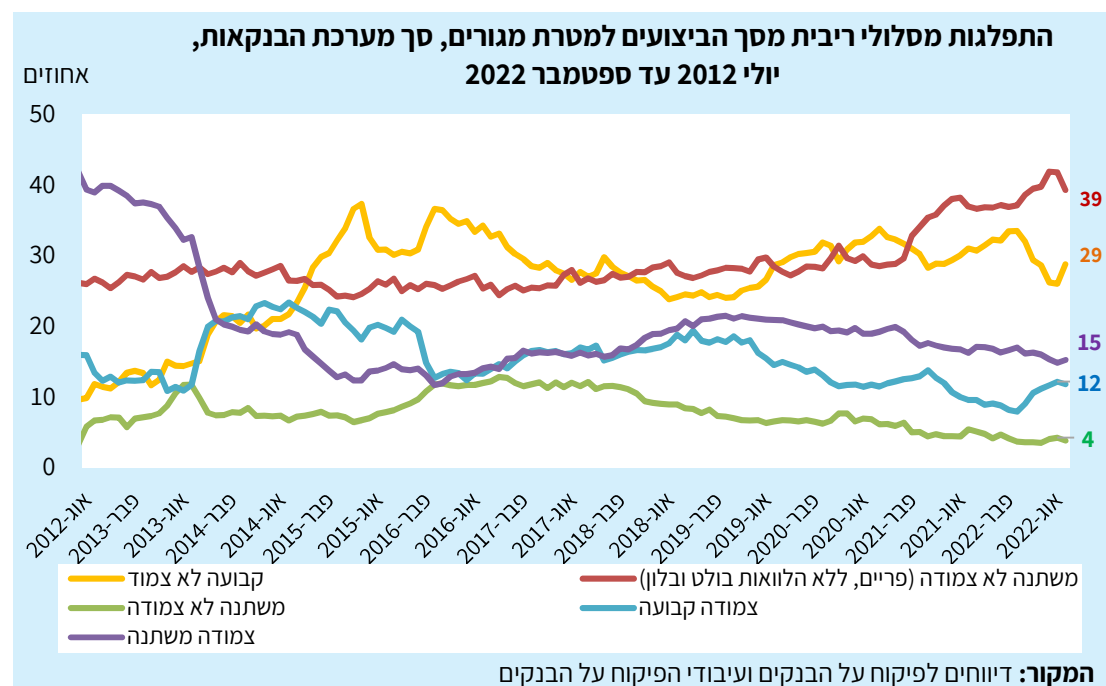

נוכח העלייה המשמעותית בריבית הקבועה הלא-צמודה, נרשמה ירידה במשקל מסלול זה מתוך ההלוואות החדשות לדיור. משקל מסלול הפריים מתוך הביצועים החדשים הוסיף לעלות והגיע בחודש ספטמבר ל-39% (איור 23), על אף התחזיות להמשך מגמת העלייה בריבית בנק ישראל בשנה הקרובה. כמו כן, נרשמה עלייה במשקל המשכנתאות במסלול הצמוד בריבית קבועה מ-9.1% בסוף שנת 2021 ל-12.2% בחודש ספטמבר. מגמה זו של שינוי תמהיל הלוואות למסלול בעל ריבית ראשונית נמוכה (במסלולי פריים וקבועה צמודה, ביחס לריבית הקבועה הלא צמודה), נובעת ככל הנראה בחלקה, מרצון של הלווים להקטין את ההחזר החודשי הראשוני, שכן הוא מהווה את אחד ממדדי הסיכון העיקריים שנלקחים בחשבון בעת העמדת המשכנתא הן

³² אפריל 2022 הינו המועד בו החל בנק ישראל להעלות את הריבית משיעור של 0.1% עד לשיעור של 2.75% כיום.

מצד הלקוחות והן מצד התאגידים הבנקאיים (בעת חישוב יחס ההחזר מההכנסה)³³. יחד עם זאת, המעבר למסלול בריביות אלו (ריבית משתנה ו/או צמודה) עלול להצביע על כך שהלווים לא מפנימים את מלוא משמעות הסיכון הגלום בעלויות ריביות ועלייה בסביבת האינפלציה, שכן, שינויים ברכיבים אלו עלולים להשפיע על גובה ההחזר החודשי. יש לציין כי על אף העלייה במשקל מסלול הפריים מסך הביצועים, שיעור מסלול זה הינו עדיין נמוך משמעותית מהשיעור המקסימלי המותר במסלול פריים (המגבלה שקיימת היום קובעת כי לפחות 1/3 מהמשכנתא הוא במסלול בריבית קבועה, כך שדה-פקטור ניתן ליטול משכנתא בה משקל מסלול הפריים המקסימלי הוא 2/3).³⁴

איור 23 – משקל מסלול הפריים מוסיף לעלות, על אף התחזיות להמשך מגמת העלייה בריבית

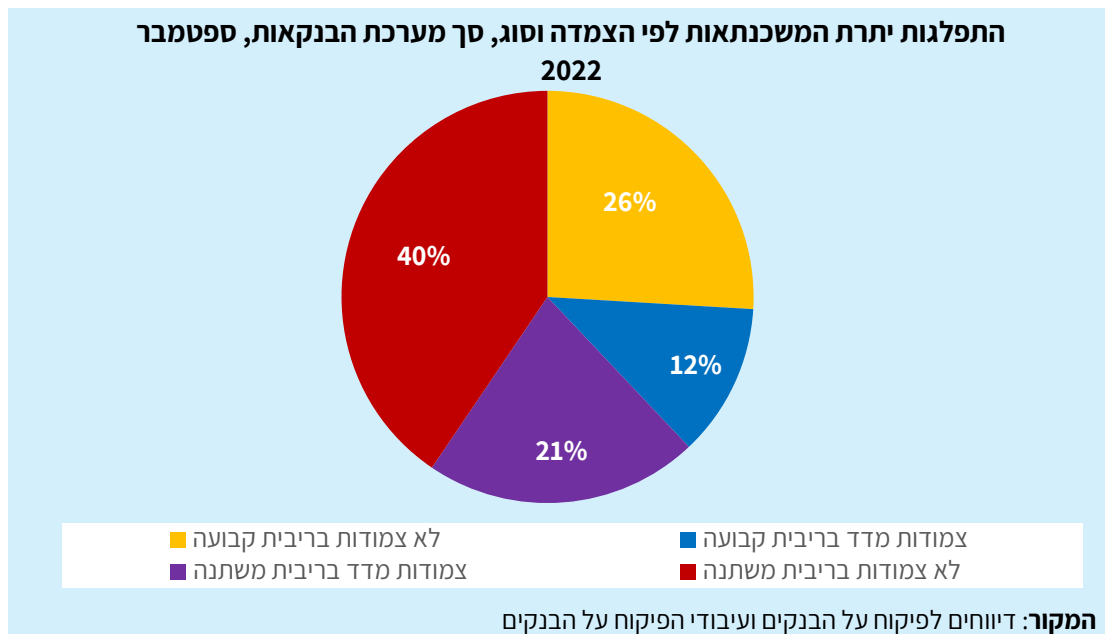
על פי תחזית חטיבת המחקר של בנק ישראל, ריבית בנק ישראל צפויה לעמוד על 3.5% במוצע ברבעון השני של 2023³⁵ ושיעור האינפלציה בישראל צפוי לעמוד על 4.5% ב-2022 ובשנת 2023 על 2.4%, מה שעשוי להשפיע על ההחזרים החודשיים של חלק ארי מנטולי המשכנתאות, שכן כ-74% מיתרת תיק המשכנתאות של ציבור הלווים חשוף לעלויות בריבית הפריים ובמדד המחירים לצרכן (איור 27).

³³ מטבע הדברים יכולות להיות גם סיבות נוספות רבות לבחירה במסלולים כגון הרצון להימנע מתשלום עמלת פירעון מוקדם, התאמה טובה יותר לתזרים ההכנסות של משק הבית וכו'.

³⁴ להרחבה ראו הוראת נב"ת 329.

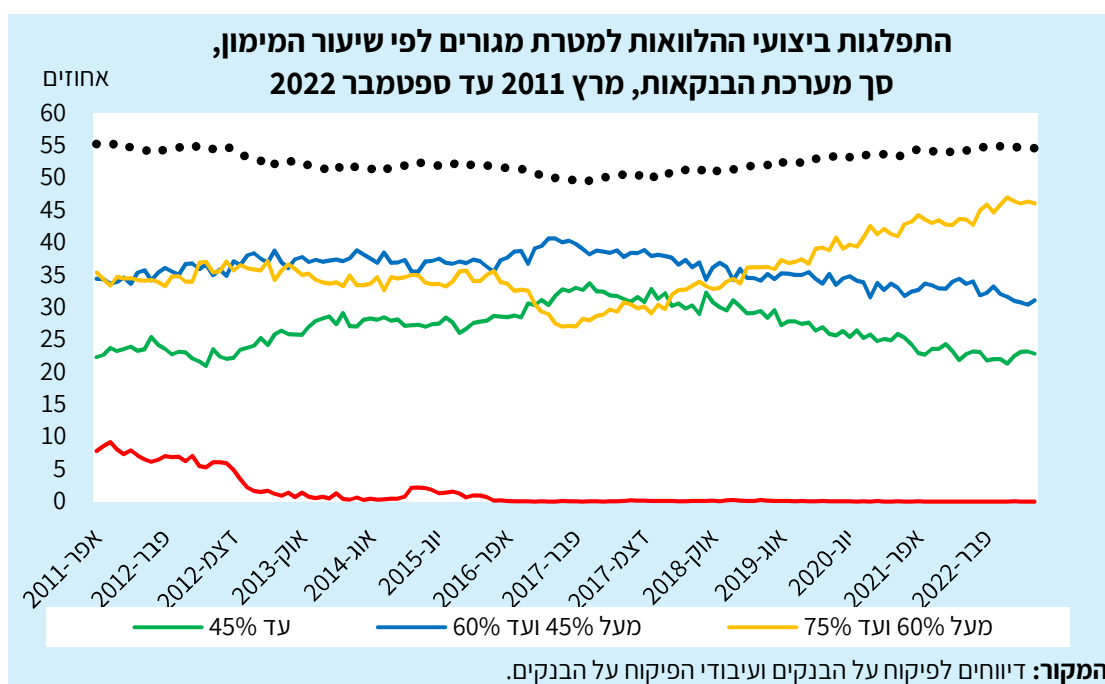
³⁵ התחזית המקרו כלכלית של חטיבת המחקר בבנק ישראל, אוקטובר 2022.
<https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/03-10-22.aspx>

איור 24 – רוב יתרת המשכנתאות חשופה לעליית ריבית ואינפלציה

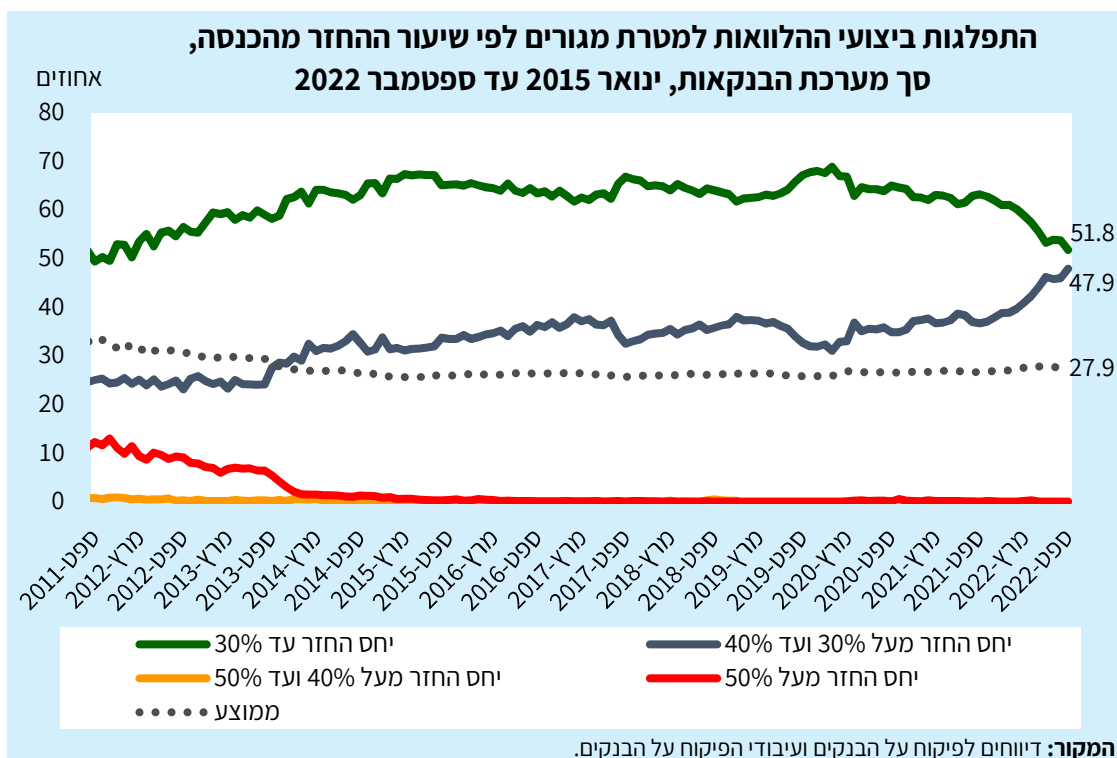
במקביל, חלה עלייה בסיכון ההלוואות החדשות כפי שעולה ממספר מדדים. על אף ששיעור המימון הממוצע להלוואות חדשות לדיור נותר כמעט ללא שינוי מתחילת השנה (54.6% נכון לספטמבר 2022), **חלקן של ההלוואות בשיעור מימון גבוה (60%-75%) גדל מתחילת השנה ועומד נכון לחודש ספטמבר 2022 על 46%, גידול של כ-3 נקודות אחוז ביחס לתקופה המקבילה אשתקד** (איור 28); עם זאת נציין כי בחודשים האחרונים מסתמנת תחילתה של מגמת ירידה קלה בשיעור המשכנתאות בשיעורי מינוף גבוהים, בהיקף של כחצי נקודת אחוז מחודש מאי 2022.

איור 25 – עלייה במשקלן של ההלוואות בשיעור מימון גבוה

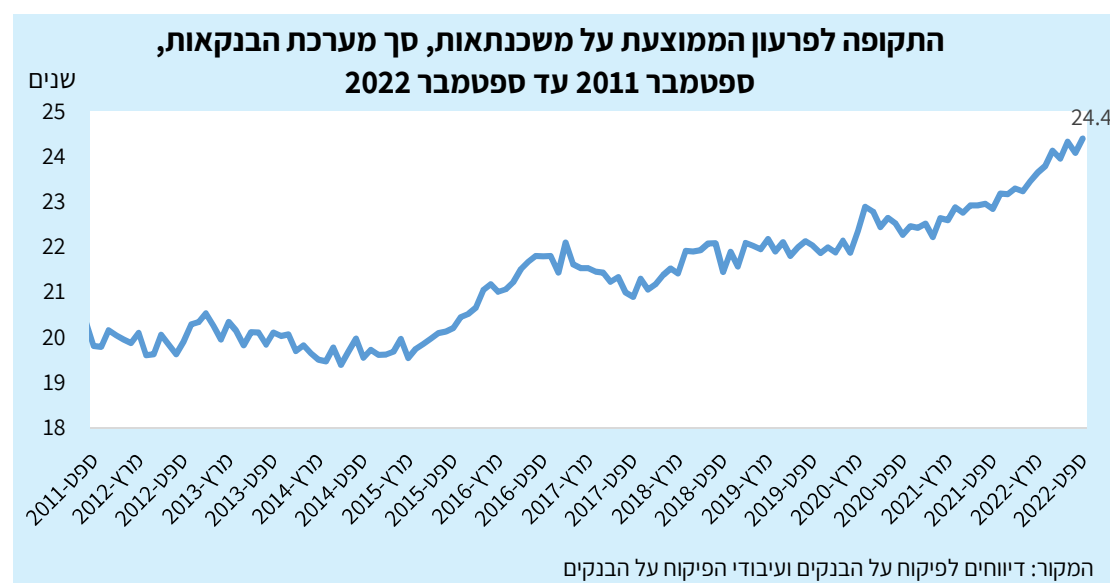
שיעור ההחזר מההכנסה הממוצעת עלה מתחילת השנה בנקודת אחוז ועמד נכון לספטמבר 2022 על 27.9%. שיעור ההלוואות שיחס ההחזר מההכנסה נע בין 30 ל-40 אחוז, עלה בחדות יחסית מתחילת השנה והוא עומד נכון לספטמבר 2022 על שיעור של 47.9% מהביצועים (איור 26), עלייה של כ-9 נקודות אחוז. עיקר העלייה, כ-7 נקודות אחוז, החלה מהרבעון השני.

איור 26 – חלקן של ההלוואות בשיעור החזר מההכנסה גבוה עלה מתחילת השנה

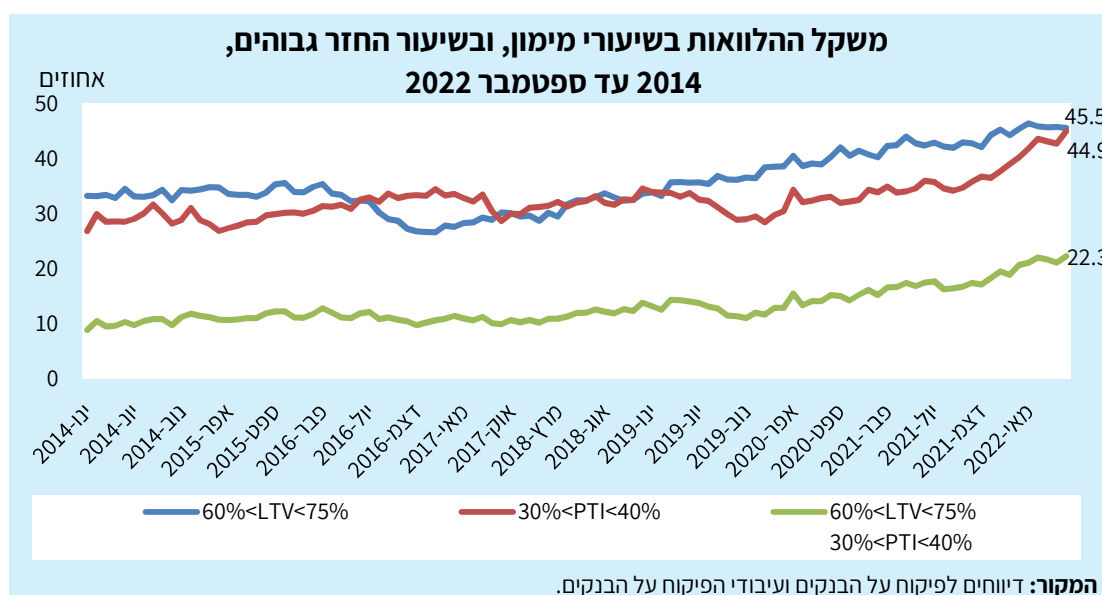
בנוסף, חלה עלייה נוספת בתקופה הממוצעת לפירעון משכנתאות, שהגיעה בספטמבר 2022 ל-24.4 שנים, זאת בהשוואה לממוצע בשנת 2021 שעמד על 22.9 שנים, וזאת בהמשך למגמת העלייה במדד סיכון זה שהחלה בשנת 2015 (איור 27). עלייה זו נובעת ככל הנראה משאיפת הלווים לצמצם את ההחזר החודשי באמצעות פריסת המשכנתא לתקופה ארוכה.

איור 27 – נמשכת העלייה בתקופה הממוצעת לפירעון

התפתחויות אלו הביאו לכך שמשקל ההלוואות החדשות בשיעור מימון גבוה (60%-75%) וגם בשיעור החזר מההכנסה גבוהים (30%-40%) עלה ל-22.3% מסך הביצועים שנרשמו עד חודש ספטמבר 2022, וזאת לעומת שיעור ממוצע של 17% בשנת 2021 (איור 28).

איור 28 – מתחילת השנה נרשמה עלייה במדדי הסיכון של אשראי חדש לדיר

נציין כי לצד העלייה במספר מדדי סיכון, בחודשים האחרונים ניכרת מגמת ירידה בהיקף ביצועי האשראי למטרת מגורים.

לצד שיקולים נוספים, מתוך הבנה כי לווים רבים מתמקדים בצמצום החזר המשכנתא החודשי הראשוני, ולא בהכרח רואים לנגד עיניהם את מלוא משמעות הסיכון הגלום בעלויות ריביות ועלייה בסביבת האינפלציה, השיק בנק ישראל בסוף חודש אוגוסט 2022 רפורמה צרכנית להגברת שקיפות המידע ללקוחות הבנקים ולשיפור סביבת התחרות בשוק המשכנתאות. במסגרת הרפורמה נכנסו לתוקף שורה של צעדים בתחום המשכנתאות שמסייעים ללקוחות בין היתר להבין טוב יותר את תנאי המשכנתא המוצעים לו ולהשלכותיהם על התשלומים העתידיים. כמו כן, צעדים אלו מאפשרים ללקוחות להשוות באופן מושכל וביתר קלות בין ההצעות השונות הניתנות לו ממספר בנקים שונים ובכך תורמים להגברת התחרות בשוק.³⁶

ענפי משק

האשראי העסקי גדל במהלך המחצית הראשונה של 2022 בכ-20.4% במונחים שנתיים, והוא מהווה כ-46% מסך תיק האשראי הבנקאי. את הגידול באשראי העסקי המשיך להוביל ענף הבינוי והנדל"ן אף כי קצב הגידול באשראי זה התמתן מעט בהשוואה לגידול שנרשם בשנת 2021 (22% ב-2022, במונחים שנתיים, לעומת 25.5% ב-2021). התמתנות זו בקצב הגידול נובעת ככל הנראה מהתקרבותם של חלק מהבנקים למגבלת חבות ענפית עבור ענף הבינוי והנדל"ן. על מנת להתמודד עם מגבלה זו, שני הבנקים הגדולים נקטו בצעדים להקטנת החשיפה (כגון הגדלת הביטוחים על אשראי זה) ובכך הורידו את סך החבות שלהם במסגרת מגבלת החבות הענפית, דבר שאיפשר להם להמשיך להעמיד אשראי לענף זה.

על אף ההתמתנות בגידול באשראי לענפי הבינוי והנדל"ן, משקלם של אשראי זה והאשראי לדיור ממשיך להיות משמעותי ביותר ומהווה מעל למחצית מסך האשראי הבנקאי לציבור (כ-58%). הגידול המואץ של האשראי לענף הבינוי והנדל"ן בשנים האחרונות לווה בעלייה בסיכון האשראי במערכת הבנקאות לענף זה (להרחבה ראו תיבה א-8 בסקירת הפיקוח על הבנקים לשנת 2021). על מנת להתמודד עם העלייה בסיכון, ובהמשך לצעדים שנקט באוקטובר 2021, הפיקוח על הבנקים יצא בחודש מרץ 2022, עם מספר צעדים שמטרתם המרכזית היא חיזוק ניהול סיכונים האשראי במערכת הבנקאות.³⁷ צעדים אלו כוללים:

1. דרישה להקצאת הון נוספת בגין מימון קרקעות במינוף גבוה.
2. העברת דוגמאות מייצגות לתהליכי חיתום וסיווג אשראי מהפיקוח על הבנקים למערכת הבנקאות.

³⁶ להרחבה ראו נב"ת 451.

³⁷ <https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/20-3-22.aspx>

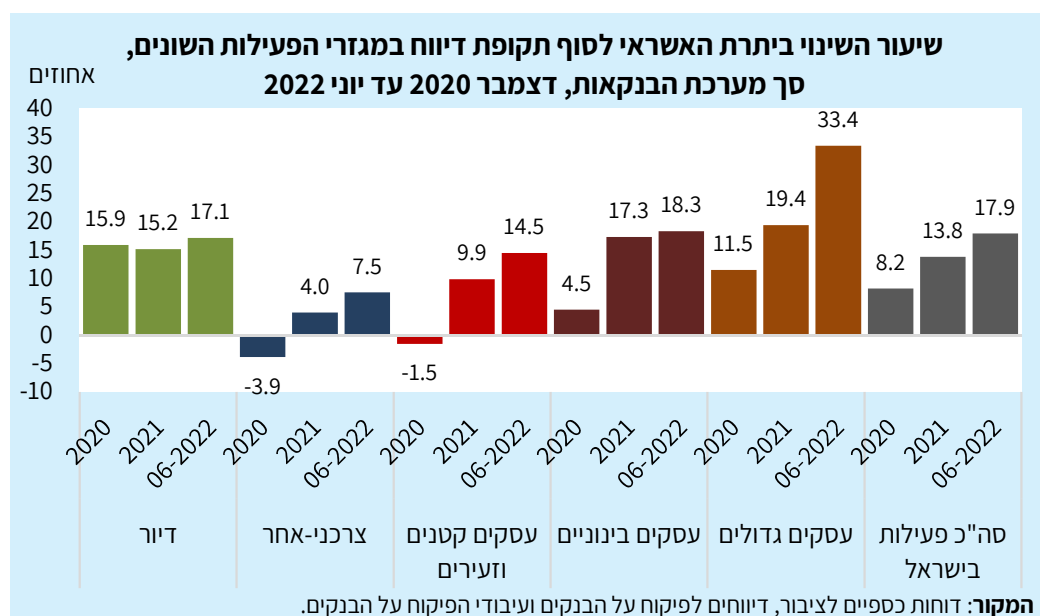
3. הרחבת דרישות הדיווח על ענף הבינוי והנדל"ן, שיאפשר מעקב מיטבי אחר התפתחויות בענף.

ענף האשראי העסקי האחר³⁸ צמח גם הוא בשיעור גבוה - כ-19% (במונחים שנתיים), ובמחצית השנייה של 2022 הוא מהווה כ-46% מסך הצמיחה באשראי העסקי. ענף השירותים הפיננסיים צמח גם הוא בקצב שנתי דומה של כ-21%. מדובר בין היתר בעלייה בביקוש לאשראי של חברות פינטק בראשית דרכן שנעזרות באשראי בנקאי קצר, עד לביסוס פעילותן. נראה כי מגמה זו החלה במחצית השנייה של 2021 וממשיכה גם במחצית הראשונה של 2022. כניסתה לתוקף של רפורמת הבנקאות הפתוחה ופתיחת התחרות בתחום במחצית השנייה של 2021, יכולה להסביר חלק מהאצה בפעילות חברות פינטק חדשות בישראל. עם זאת, נציין כי מדובר בהיקפי אשראי נמוכים ביחס לסך צמיחת האשראי העסקי (האשראי לשירותים פיננסיים מהווה רק כ-16.1% מסך האשראי העסקי).

מגזרי פעילות פיקוחיים

הצמיחה באשראי העסקי במחצית הראשונה של שנת 2022 עומדת על 24% (במונחים שנתיים) והיא חולשת על כלל מגזרי הפעילות. את הצמיחה הוביל מגזר העסקים הגדולים, שצמח בכ-33.4%, ולאחריה מגזר העסקים הבינוניים (18.3%). מגזר העסקים הקטנים והזעירים צמח אף הוא ב-2022 בשיעור צמיחה גבוה בהשוואה לעבר (14.5%; איור 29). מגמת גידול זו מצביעה על תמיכת מערכת הבנקאות במגזר זה בשנים האחרונות.

איור 29 – יתרת האשראי למגזר העסקי צמחה מאוד, עבור כל גדלי העסקים

³⁸ אשראי שהועמד למגזר העסקי שאינו כולל אשראי לענף הבינוי והנדל"ן או לענף השירותים הפיננסיים.

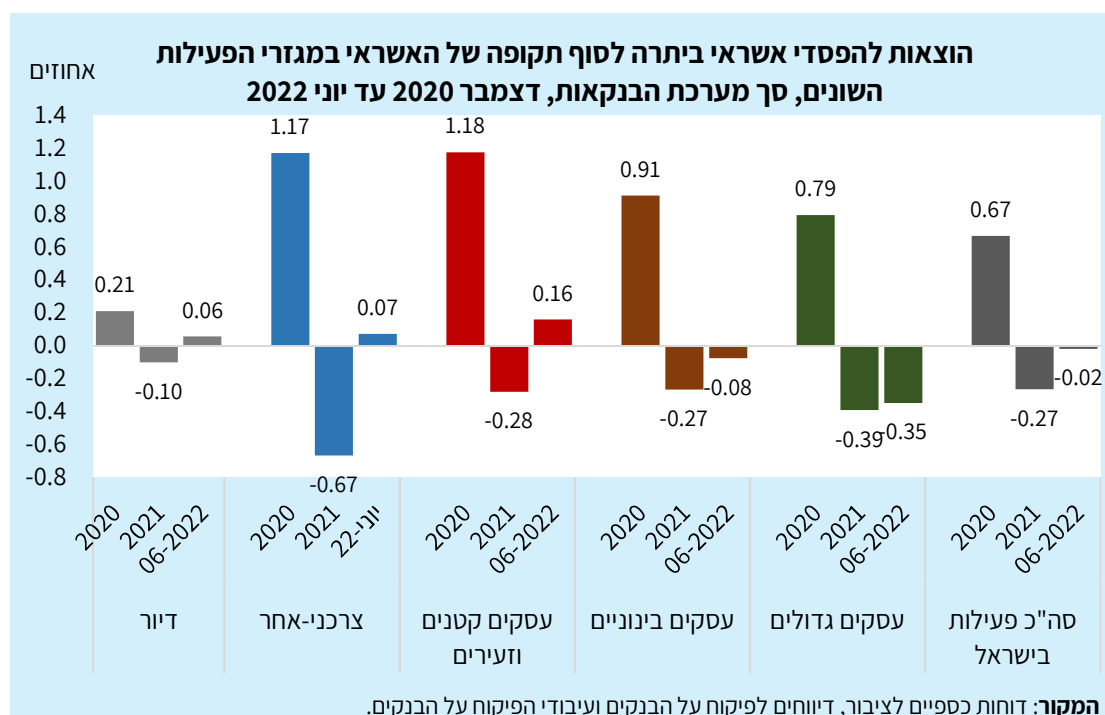
החל מינואר 2022 ובהתאם לאמות המידה המקובלות בעולם, יושמו לראשונה כללים חדשים בתאגידים הבנקאיים בנושא הפרשות להפסדי אשראי נוכחיים (CECL – Current Expected Credit Losses).³⁹ בהתאם לגילוי שנכלל בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים, חל גידול חד פעמי בהפרשה להפסדי אשראי כתוצאה מהיישום לראשונה של כללים אלו בסך של כ-1.6 מיליארדי ש"ח, המהווה גידול של כ-0.12% בשיעור ההפרשה להפסדי אשראי ביחס ליתרת האשראי לציבור. הגידול האמור נבע בעיקר מגידול בהפרשות המיוחסות לתיק האשראי המסחרי ולתיק האשראי הצרכני, לצד קיטון בהפרשות המיוחסות לתיק ההלוואות לדיר. כתוצאה מיישום הכללים החדשים שיטות חישוב ההפרשות להפסדי אשראי צפויות לשקף באופן טוב יותר את רמות הסיכונים בתיק האשראי ואת ההתפתחויות שיחולו בהן, ולהגיב מוקדם יותר להרעה בתנאי המשק ובסביבה המאקרו כלכלית (להרחבה ראו תיבה א'-3 בסקירת מערכת הבנקאות לשנת 2021).

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022, חלה עלייה בהוצאה להפסדי אשראי, שאפיינה את כלל מגזרי הפעילות, אם כי עדיין נרשמה כהכנסה בראי סך המערכת. זאת משום שעל אף הגידול בשיעורי ההוצאה, במגזרי העסקים הבינוניים והגדולים עדיין נרשמה הכנסה בסעיף זה, לאור קיטון בהפרשה הפרטנית נטו. קיטון זה בהפרשה הושפע מגביית חוב של מספר מצומצם של לווים באחד מהבנקים הגדולים במהלך הרבעון הראשון של השנה. מגזר העסקים הקטנים והזעירים, מגזר האשראי הצרכני האחר ומגזר האשראי לדיר חזרו לרשום הוצאה להפסדי אשראי לאחר שרשמו הכנסה (הוצאה שלילית) אשתקד (איור 30). שיעור ההוצאה במחצית הראשונה של שנת 2022 הושפע בעיקר מההתפתחויות המאקרו כלכליות חזויות על רקע עליית הריבית והאינפלציה במהלך הרביע השני לשנת 2022 (שכאמור בעקבות המעבר ל-CECL, צריכה לקבל ביטוי בגובה ההפרשה להפסדי אשראי) ומנגד מהמשך הגידול בתיק האשראי של הבנקים.⁴⁰

³⁹ ההפרשות להפסדי אשראי מיועדות לשמש ככרית לספיגת הפסדים שצפויים מהאשראי שהועמד לציבור, ובכך לשמור על יציבות ויכולת התאגידים הבנקאיים להמשיך להעמיד אשראי, גם בתקופות משבר, שבהן הפסדי האשראי יתממשו וכן לשקף טוב יותר את מצבם הכספי. במסגרת הפקת הלקחים מהמשבר הפיננסי הגלובלי שהתרחש בשנים 2008-2009 בהם התברר כי בנקים בעולם לא החזיקו כריות מספקות כנגד הפסדי אשראי שהתממשו, הוחלט בעולם על שינוי כללי החשבונאות המקובלים באופן שיבטיח שההפרשות יביאו בחשבון באופן מספק, בגישה צופה פני עתיד, את ההפסדים שצפויים להתממש מתיק האשראי. שינוי זה מיושם מחדש ינואר 2020 בבנקים נסחרים בארה"ב, ובישראל כאמור החל מינואר 2022.

⁴⁰ תוצאות הדוחות הכספיים של הרביע השלישי לשנת 2022 בבנקים האמריקאים משקפות גידול בהוצאה להפסדי אשראי, ובפרט מעבר מהכנסות ב-2021 על רקע השיפור הכלכלי לאחר משבר הקורונה, להוצאות, על רקע השינויים בסביבה המאקרו כלכלית בארה"ב ובעולם. מאחר והבנקים בארה"ב עברו ל-CECL כבר בינואר 2020, ניתן לייחס את השינוי האמור להתפתחויות בסביבה המאקרו-כלכלית.

איור 30- מגמה מעורבת בהוצאה להפסדי אשראי במגזרים השונים

מדדי איכות האשראי מציגים תמונה מעורבת – מצד אחד, חל שיפור בשיעור האשראי הבעייתי בסך האשראי המאזני לציבור אשר ירד מעט לשיעור של 1.72% נכון ליוני 2022 (בהשוואה ל-1.99% נכון לדצמבר 2021). עם זאת, חלה עלייה קלה של כ-0.12 נקודות אחוז בשיעור האשראי שאינו בדירוג ביצוע⁴¹ מסך האשראי המאזני לציבור והוא עומד נכון ליוני 2022 על שיעור של 3.54% בהשוואה ל-3.42% בדצמבר 2021. עלייה בממד סיכון זה נובעת משיעור גידול חד יותר בסיכון האשראי שאינו בדירוג ביצוע מאשר שיעור הגידול ביתרת האשראי המאזני לציבור. בנוסף, חלה עלייה קלה בשיעור האשראי שאינו צובר או צובר בפיקוח של 90 יום או יותר מיתרת האשראי המאזני לציבור שעלה מ-0.73 בדצמבר 2021 ל-0.75 נכון ליוני 2022 (לוח 16).⁴²

⁴¹ סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק. כלומר אשראי שניתן בעבר ושלא היה ניתן בהתאם לתנאים הקיימים היום.

⁴² בעקבות יישום הכללים החדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים נוכחיים (CECL) בינואר 2022, שונה סיווג האשראי הפגום לאשראי שאינו צובר.

סיכון הנזילות

כחלק מניהול סיכון הנזילות, נקבעו במסגרת באזל III שני יחסי נזילות סטנדרטיים בהם נדרשים הבנקים לעמוד. הראשון, הוא יחס כיסוי הנזילות (LCR – Liquidity Coverage Ratio),⁴³ שבוחן האם לבנקים ישנה כרית נזילות מספקת כדי לעמוד בתרחיש קיצון משמעותי הנמשך 30 ימים קלנדרים. היחס השני, הוא יחס המימון היציב נטו (NSFR – Net Stable Funding Ratio),⁴⁴ הדורש מהבנקים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילותיהם החוץ-מאזניים. עמידה ביחס זה מצביעה על כך שיש די מקורות מימון יציבים זמינים, כדי לעמוד במימון הנדרש (בהסתכלות קדימה לטווח של שנה אחת). עמידה בשני היחסים הללו בו זמנית ממתנת את סיכון הנזילות שעלול להיגרם משינויים בלתי צפויים בתזרימי המזומנים.

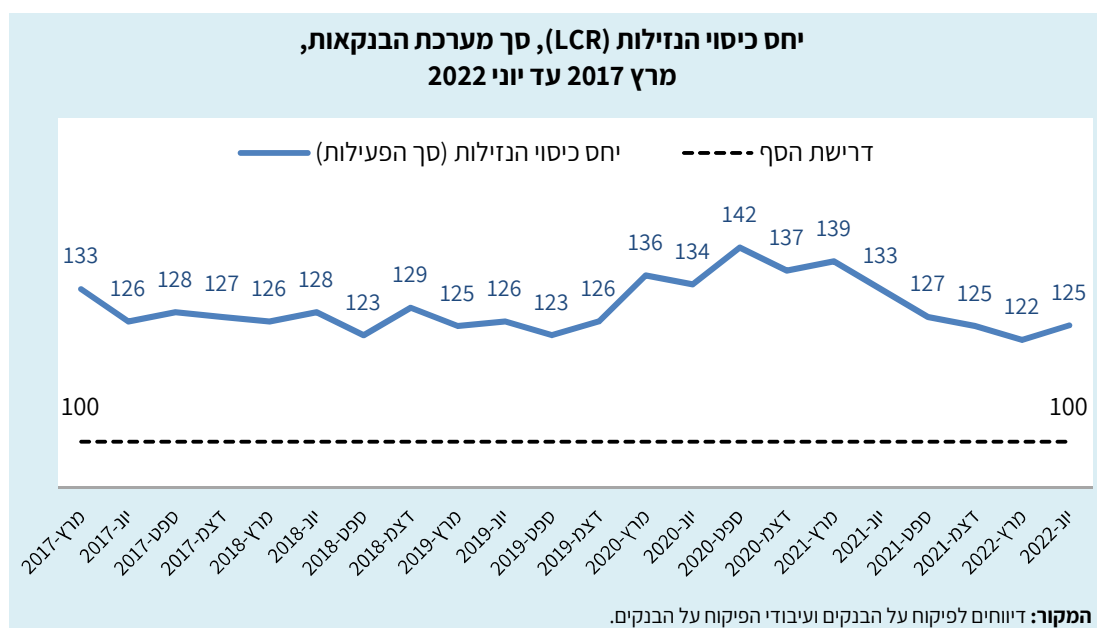
ברבעון השני של שנת 2022, חזר יחס כיסוי הנזילות של מערכת הבנקאות לרמה דומה לזו שנרשמה בסוף שנת 2021 ולמעשה לרמתו טרום משבר הקורונה, והוא נאמד בכ-125%⁴⁵ כאשר לאורך המחצית, נרשמה שחיקה קלה ביחס ולאחריה התאוששות (איור 31). אף על פי כן, בקרב כל הבנקים היחס נותר גבוה באופן ניכר מהדרישה המזערית שקבע הפיקוח על הבנקים (100%; איור 32). עם זאת, חלו שינויים במבנה הנכסים וההתחייבויות של מערכת הבנקאות (כפי שיפורט בהמשך פרק זה). יחס המימון היציב נטו נשחק במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022, והוא עומד על כ-126% בהשוואה ל-130% בדצמבר 2021 (איור 33). הירידה נובעת מהמשך גידול בפריטי המימון היציב הנדרש, בעיקר על רקע הגידול ביתרת ההלוואות, בשיעור של כ-15% (במונחים שנתיים) אל מול גידול של כ-9% בלבד (במונחים שנתיים) בפריטי המימון היציב הזמין, על רקע הגידול המתון ברבעון זה בפיקדונות הציבור.

⁴³ המדד יחס כיסוי הנזילות פותח בידי ועדת באזל במטרה לקדם את העמידות קצרת הטווח של פרופיל הנזילות בתאגידים הבנקאיים. היחס מראה מהי כמות הנכסים הנזילים האיכותיים שתאגידים צריכים להחזיק כדי לשרוד בתרחיש קיצון משמעותי שנמשך 30 ימים קלנדרים. יחס כיסוי הנזילות מורכב משני רכיבים: במונה – מלאי הנכסים הנזילים האיכותיים (HQLA, High Quality Liquid Assets). מלאי זה בנוי משתי רמות של נכסים: רמה 1 – נכסים איכותיים שהיקף החזקתם אינו מוגבל; ורמה 2 – נכסים שהיקף החזקתם מוגבל ל-40% ממלאי הנכסים הנזילים האיכותיים. (רמה זו מחולקת לשתי רמות משנה: א2 ו-ב2; היקף החזקתם של נכסים ברמה האחרונה מוגבל ל-15%). במכנה – סך תזרימי המזומנים היוצא נטו, דהיינו סך תזרימי המזומנים היוצא הצפוי בתרחיש הקיצון בניכוי סך תזרימי המזומנים הנכנס הצפוי באותו תרחיש. את סך תזרימי המזומנים היוצא הצפוי מחשבים על ידי הכפלת היתרות של קטגוריות או סוגים שונים של התחייבויות מאזניות וחץ-מאזניות בשיעורי משיכתן הצפויים (run off או drawn down). את סך תזרימי המזומנים הנכנס הצפוי מחשבים על ידי הכפלת היתרות של חייבים חוזיים (contractual receivables) בשיעורי קבלתן הצפויים בתרחיש, עד לרף מצטבר של 75% מסך תזרימי המזומנים היוצא הצפוי.

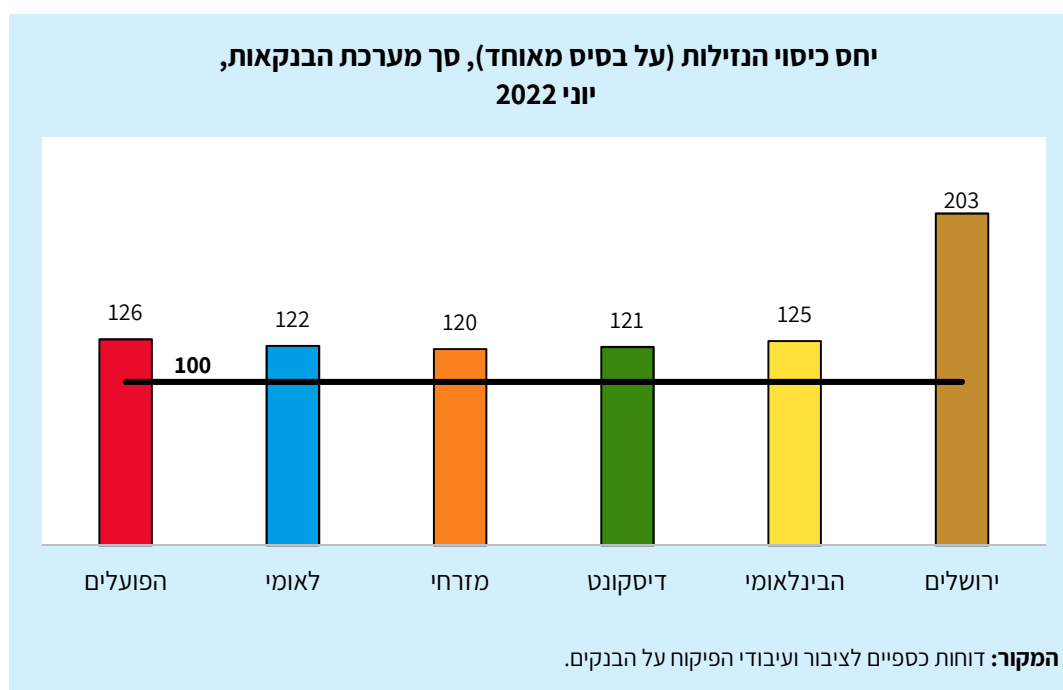
⁴⁴ מטרתו של יחס המימון היציב נטו הינה לשפר את יציבותו של פרופיל המימון של מערכת הבנקאות בטווח הארוך על ידי דרישה שמימון פעילות הבנק תעשה בעיקרה על ידי מקורות מימון עמידים באופן יחסי וארוכי טווח (של שנה ויותר). יחס המימון היציב נטו מורכב משני רכיבים: במונה – סך מימון יציב זמין (ASF, Available amount of stable funding) – החלק מההון ומההתחייבויות שניתן להסתמך עליו כמקור מימון על פני אופק זמן של שנה ויותר. במכנה – סך מימון יציב נדרש (RSF, Required amount of stable funding) – סך הנכסים (לרבות חשיפות חוץ מאזניות) שבנק צפוי להידרש לממן על פני אופק זמן של שנה ויותר ולפיכך יש להחזיק כנגדו מימון יציב זמין.

⁴⁵ לפי דיווחי הבנקים לפיקוח על הבנקים במערכת נזילות חודשית. הנתון המצרפי לפי דיווחי הבנקים בדוח הכספי נשחק מעט ביחס לדצמבר 2021 והוא עומד על כ-124% כאשר הפער נובע מהבדלים במתודולוגיית החישוב (בדיווח החודשי חישוב היחס הינו לפי יתרות סוף חודש ואילו בדוחות הכספיים החישוב הוא לפי יחס יומי ממוצע על פני הרבעון).

איור 31 – יחס כיסוי הנזילות חזר לרמה דומה לרמתו בסוף שנת 2021 ולרמתו טרום משבר הקורונה

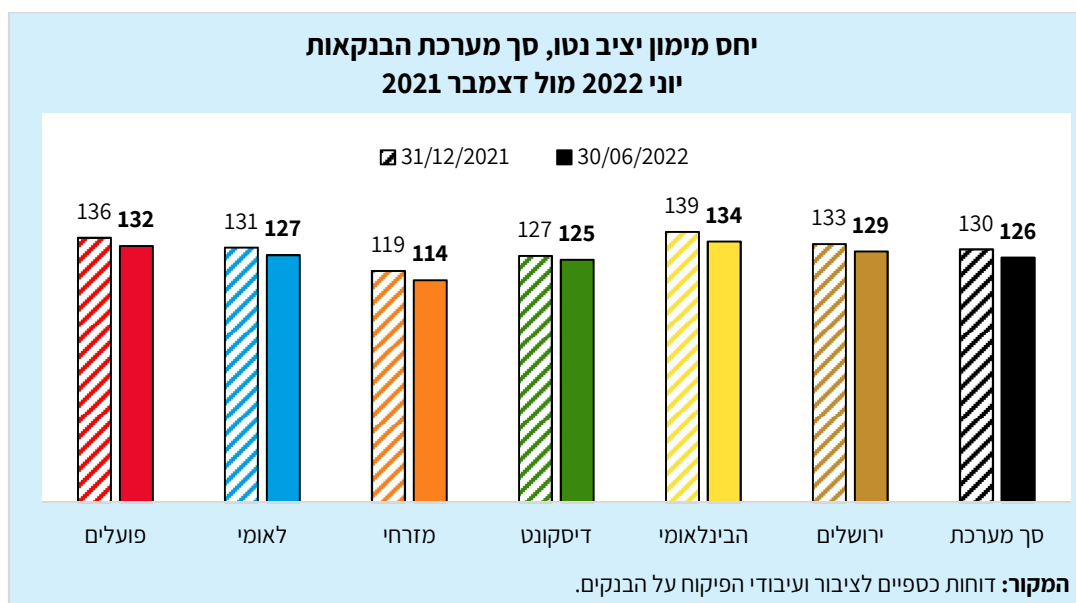

איור 32 – כל הבנקים במערכת עומדים ביחס נזילות הגבוה מהדרישה המזערית (100%)

איור 33 – יחס המימון היציב נטו המשיך במגמת השחיקה הקלה, על רקע גידול מהיר יותר באשראי

בהשוואה לגידול בפיקדונות הציבור

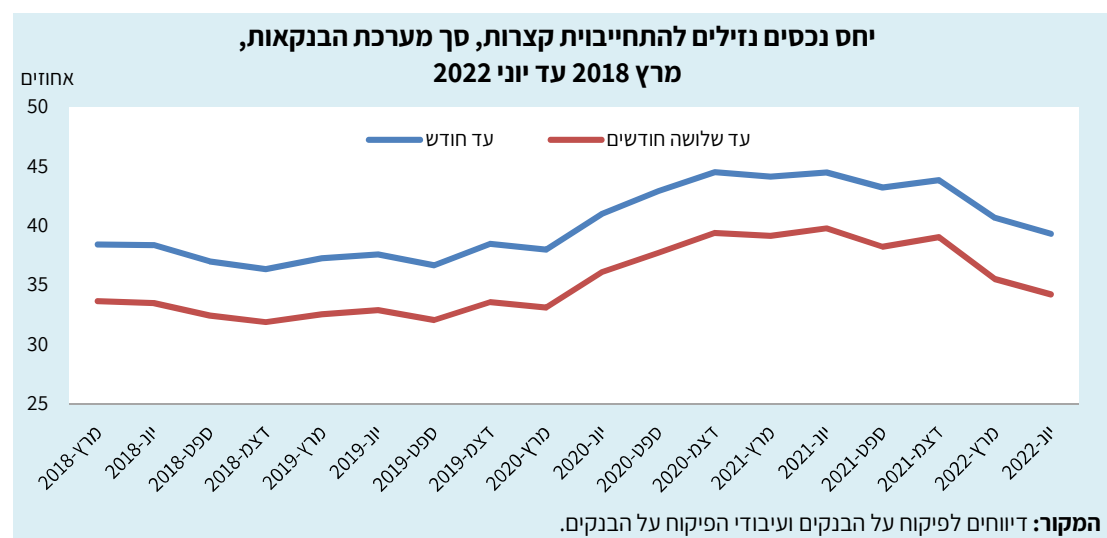
כפי שצוין לעיל, יחס כיסוי הנזילות אמנם דומה לרמתו בסוף שנת 2021, אך במהלך המחצית הנוכחית חלו שינויים במבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנקים אשר משפיעים על סיכון הנזילות של המערכת: (1) מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA) נשחק, כאשר הגורם לכך הינו שחיקה משמעותית של היקף הרזרבות בבנק ישראל בשיעור חד של כ-31% במונחים שנתיים (כ-62 מיליארדי ש"ח), לעומת סוף שנת 2021. הסיבה לקיטון האמור נעוצה בקיטון בבסיס הכסף⁴⁶ שנבעה מגביית מיסים ממשלתית גבוהה (מגמה שהתהפכה בחודשים האחרונים). למעשה, במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022, לאחר שנתיים בהן חל גידול משמעותי בבסיס הכסף נוכח ההרחבות המוניטאריות והפיסקאליות (מה שהביא בין היתר לגידול המשמעותי בפיקדונות הציבור), לראשונה חלה שחיקה בבסיס הכסף. עם זאת, רמת הנכסים הנזילים באיכות גבוהה, נותרה גבוהה מרמתה טרום המשבר. הקיטון האמור במלאי הנכסים הנזילים, מקבל ביטוי בהמשך שחיקת יחס מלאי הנכסים הנזילים להתחייבויות קצרות (אך היחס נותר גבוה ביחס לערכו טרום המשבר; איור 34); (2) גידול מהיר יותר בהיקף הפיקדונות היציבים בהשוואה לשאר פיקדונות הציבור. כדי לתאר את השפעת הגידול האמור נסתכל על יחס מימון הליבה (CFR – Core Funding Ratio),⁴⁷ שבא לבחון את איכות המקורות עליהם נשען הבנק, קרי שיעור ההתחייבויות היציבות מסך ההתחייבויות. במהלך המחצית הראשונה של שנת

⁴⁶ בסיס הכסף, המורכב מיתרת המזומנים המוחזקים בידי הציבור ובבנקים, משקף בפועל את יתרת השקלים במשק אשר אינם נובעים ממתן אשראי. בסיס הכסף מושפע הן מהמדיניות המוניטארית והפיסקלית והן מהביקוש של הציבור למזומן. בראי מערכת הבנקאות, בסיס הכסף, בנטרול המזומנים שבידי הציבור, משתקף בסעיף 'מזומנים ופיקדונות בבנקים' שרובו מורכב, כאמור, מהרזרבות שמפקידים הבנקים בבנק ישראל.

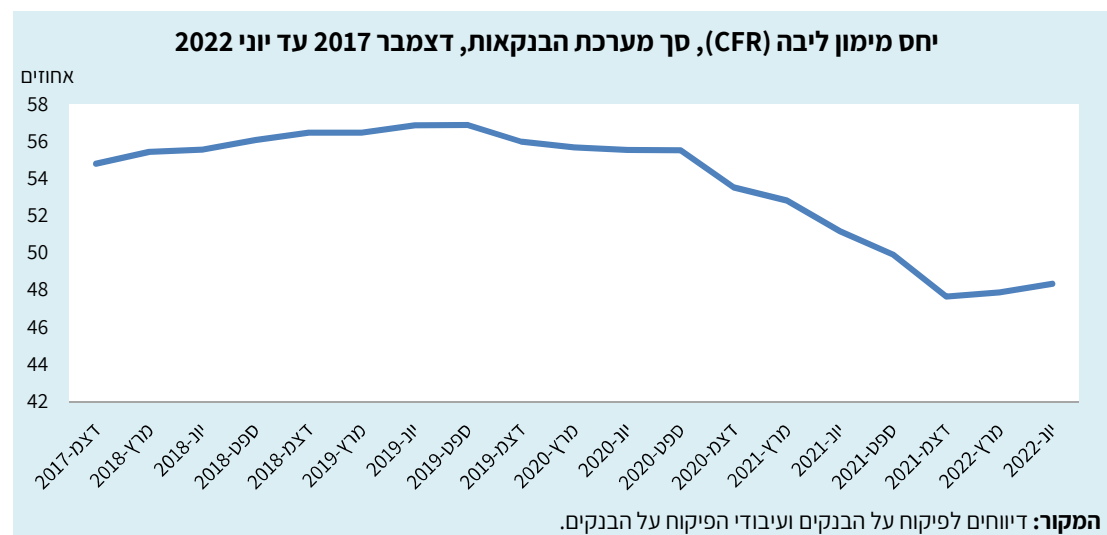
⁴⁷ בהתאם להגדרת ה-EBA, יחס מימון הליבה מורכב משני הרכיבים הבאים: במונה – סך ההתחייבויות היציבות – מורכב מיתרת הפיקדונות הקמעונאיים, יתרת הפיקדונות הסיטונאיים לתקופה של מעל שנה ואג"ח וכתבי התחייבויות נדחים. במכנה – סך ההתחייבויות.

2022, ניכרת התאוששות קלה ביחס זה (איור 35), כתוצאה מגידול מהיר יותר בפיקדונות היציבים, ובעיקרם בפיקדונות הקמעונאיים, בהשוואה לסך הגידול בהתחייבויות הבנק (איור 36). התאוששות זו באה לאחר שחיקה ממושכת של יחס זה, החל ממשבר הקורונה, נוכח גידול בחלקם של הפיקדונות הסיטונאיים הקצרים בסך ההתחייבויות.

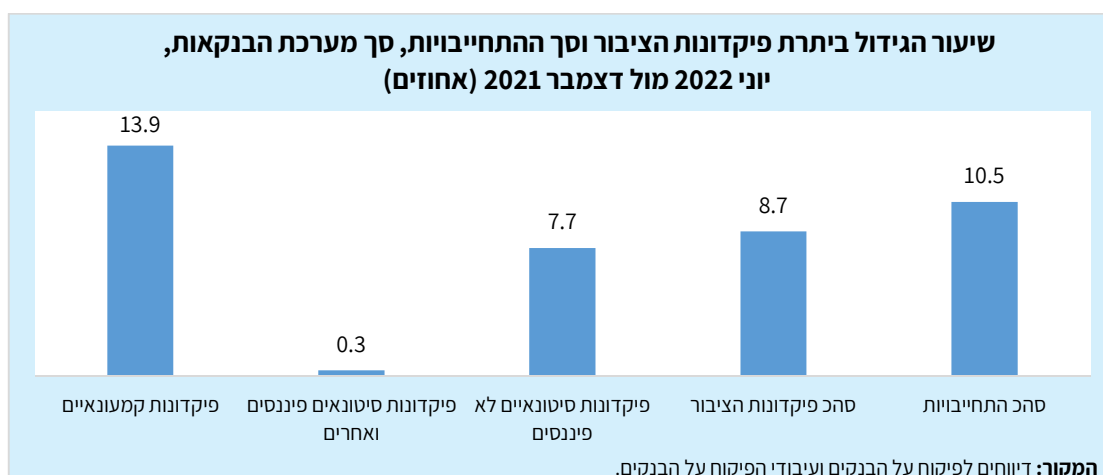
איור 34 – במהלך התקופה חלה שחיקה במלאי הנכסים הנזילים להתחייבויות קצרות

איור 35 – במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022, ניכרת התאוששות קלה ביחס מימון ליבה

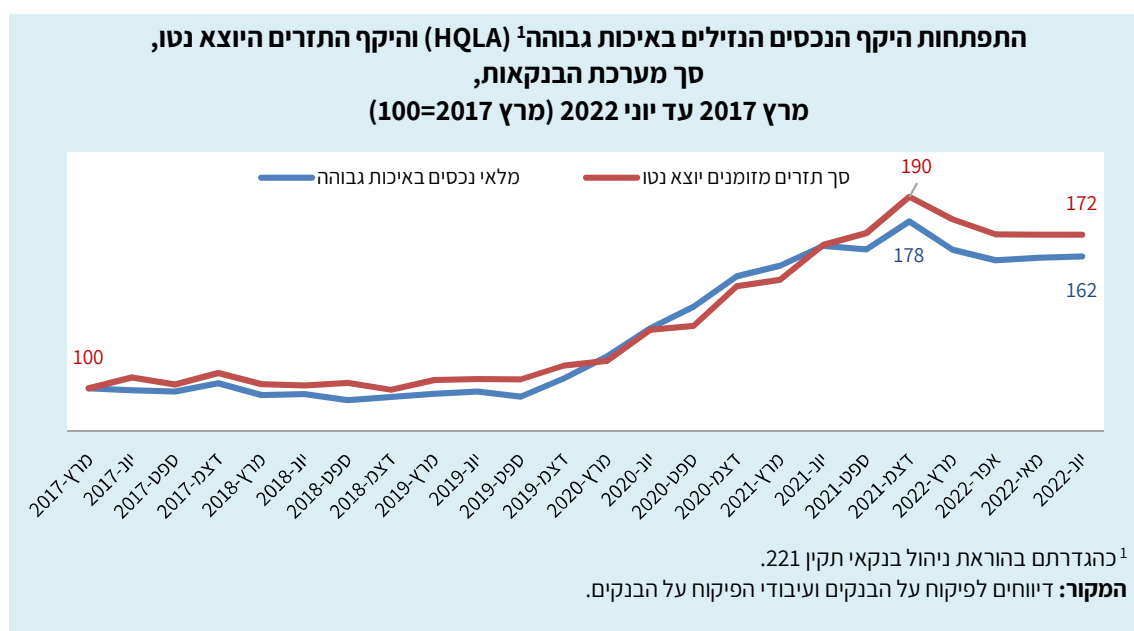

איור 36 – גידול מהיר יותר של הפיקדונות הקמעונאיים, ביחס לשאר ההתחייבויות

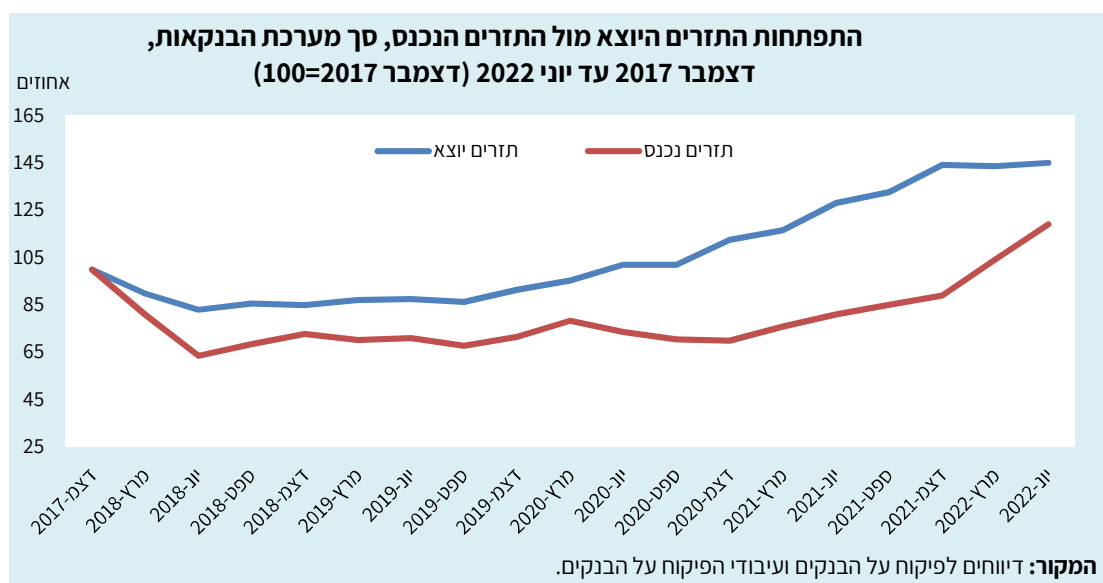

השחיקה במלאי הנכסים הנזילים, לא קיבלה ביטוי משמעותי ביחס כיסוי הנזילות (LCR), שכאמור לא השתנה במידה ניכרת. הסיבה לכך נעוצה בקיטון בתזרים היוצא נטו, שקטן לצד הקיטון במלאי הנכסים הנזילים (איור 37). הקיטון בתזרים היוצא נטו, הוא תוצאה של התמתנות בקצב הגידול של התזרים היוצא, לצד גידול ניכר בתזרים הנכנס (איור 38).

איור 37 – קיטון במלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לצד קיטון בתזרים היוצא נטו

איור 38 – התמתנות בקצב גידול התזרים היוצא, לצד גידול ניכר בתזרים הנכנס

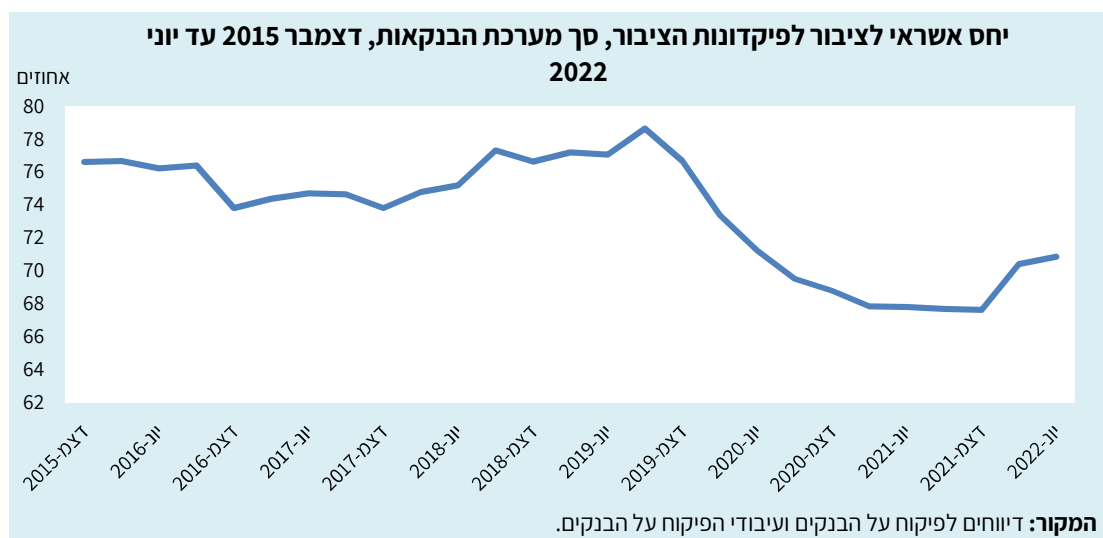

ההתמתנות בקצב גידול התזרים היוצא, היא תוצאה של המעבר לפיקדונות יציבים יותר כפי שתואר קודם לכן – גידול בחלקם של הפיקדונות הקמעונאיים, המאופיינים במקדמי משיכה נמוכים, לצד קיטון בחלקם של הפיקדונות הסיטונאיים הפיננסים למשיכה עד חודש (המאופיינים במקדמי משיכה של 100%). כלומר, במחצית הראשונה של השנה חל גידול מתון בפיקדונות הציבור (על אף הקיטון בבסיס הכסף, נוכח הגידול המשמעותי באשראי לציבור) – אך אותו גידול בפיקדונות הציבור נבע בעיקר מפיקדונות יציבים יותר. בצד התזרים הנכנס, הסיבות לגידול החד מושפעות מההתפתחויות בסביבה המאקרו-כלכלית: (1) תזרים נכנס בגין עסקאות מתן אשראי – לצד המשך הגידול המהיר באשראי בתקופה הנסקרת, נרשמה עליה בשיעור הריבית המשקית ובסביבת האינפלציה, שתורמות אף הן לגידול בתזרים הנכנס בגין סך תיק האשראי; (2) תזרים נכנס בגין נגזרים – על רקע התאוששות שווקי-ההון בעולם ועל רקע התחזקות השקל במחצית הראשונה של שנת 2022 גדל התזרים הנכנס בגין פעילות הנגזרים במערכת הבנקאות.

הגידול המהיר באשראי, לצד התמתנות קצב גידול פיקדונות הציבור, הביאו לעליה ביחס האשראי לפיקדונות, לאחר שזה נשחק במידה ניכרת בשנתיים האחרונות עם תחילת משבר הקורונה (איור 39).

איור 39 – עליה ביחס אשראי-פיקדונות, על רקע הגידול המהיר באשראי, לצד התמתנות קצב גידול

פיקדונות הציבור

לוח 1

מדדים מרכזיים של סך מערכת הבנקאות, 2014 עד יוני 2022

[illegible]

עד ה-31.12.2013 הציגו המאגידים את יחס הון הליבה, בהתאם לכללי באזל III, ומהל מר-1.1.2014 הם מציגים את יחס ההון העצמי רובד I, בהתאם לכללי באזל III

2) מחשב בהתאם לזרימת ניקול בנקאי חקין 221

(3) מחזור הכתום לזכור ויכול חיילי 218

4) כוחם היווה את הבסיס להחלטות הממשלה והממשלה לא הייתה יכולה להחליט על כל דבר בלי שיתוף פעולה של כוח זה.

המחברת היא פרופ' ד"ר אסתר חורב, מנהלת המחלקה ללימודי חינוך, אוניברסיטת חיפה, ופרופ' ד"ר אהרון חורב, מנהל המחלקה ללימודי חינוך, אוניברסיטת חיפה.

(ה) המדן יחסן כסון הנזילות פותח בידו ועדכן באדל במטרה לקדם את העמידות קצרת הטווח של פרופיל הנזילות בחגידים הבנקאים. לחסן מראה מהו כמות הנכסין הנזילים האכסוכיים שמגידים צריכים

מרחיק כדי לשרוד בתרחיש קיצון משמעותי שנמשך 30 ימי דלות. לוחם כספי הנדל"ת יש שני רכיבים: במונה - מלאי הנכסים הנזילים והאיכותיים (HQLA, High Quality Liquid Assets). מלאי זה בנוי משתי רמות:

של נכסים: רמה 1 – נכסים איכותיים שהיקף החזקתם לא מוגבל, ורמה 2 – נכסים שהיקף החזקתם מוגבל ל-40% ממלא הנכסים הגזילים האיכותיים. (רמה זו מחולקת לשתי רמות משנה: רמה 1א; רמה 1ב; היקף

החזקתם של נכסים ברמה האחרונה מוגבל ל-15%). במכנה - סך חזרים המזומנים היוצא נטו, דהיינו סך חזרים המזומנים היוצא הצפוי בתרחיש הקיצון, בניכוי סך חזרים המזומנים הנכנס הצפוי באותו תרחיש.

את סך חזרים המזומנים הוציא הצפי מחשבים על ידי הכפלה היתרות של סוגי א"ב או סוגים שונים של החתיכיות מאזניות וחץ מאזניות בשעור משכתן הצפויים (drawn down או run off). את סך חזרים

המוזמנים הנכנסים האפיון מחשבים על ידי הכפלת היתרות של חייבים חוזיים (contractual receivables) בשעור קבלת האפיון בתרחיש, עד לרף מאגבר של 75% מסך חוזים המוזמנים היוצא האפיון.

מדד הרפינדל-הירשמן לריכוזיות הענף, כאשר y_i = חפוקת בנק i (אשראי לציבור, נטו) בסך החפוקה y

$$H = \sum_{i=1}^N y_i^2$$

המדד מחושב סולו על בסיס אשראי.

הממוצע לחודש דצמבר של אותה שנה (7

המלמד מנחה את התלמידים להבחין בין מושגים שונים, כמו למשל בין מושגים של "מחשבה" ו"רגש", ובין מושגים של "התנהגות" ו"מחשבה".

6) טראנסדאקטאר פאר אומשטאנד

[illegible][illegible]

המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הבורסה לניירות ערך בחל אביב, בנק ישראל, דוחות כספיים לציבור, דיווחים לפיקוח על הבנקים ועיבוד הפיקוח על הבנקים

לוח 2

המבנה של מערכת הבנקאות, יוני 2022¹

ההחזקות הישירות ²		הנתונים המאזניים					הבנק
החזקות	החזקות בעלי העניין ³	החזקות בעלי המוסד ⁴	הון העצמי	סך פיקדונות הציבור	האשראי לציבור	סך הנכסים	
החזקות הציבור	החזקות בעלי העניין ³	החזקות בעלי המוסד ⁴	הון העצמי	סך פיקדונות הציבור	האשראי לציבור	סך הנכסים	המשקל המשקל בסך נכסי מערכת הבנקאות (אחוזים)
70.5	29.5	0.0	47,065	532,737	369,811	667,680	26.2
62.8	31.6	5.7	44,218	529,508	377,085	651,598	26.7
71.3	28.7	0.0	24,093	283,423	235,510	364,421	16.7
41.7	16.7	41.6	23,183	327,884	300,871	416,969	21.3
39.7	12.0	48.4	10,420	164,539	113,932	192,026	8.1
13.4	0.0	86.6	1,196	13,622	13,426	18,030	1.0
			150,175	1,851,713	1,410,635	2,310,724	100
סה"כ מערכת הבנקאות							100

(1) הנתונים על סך מערכת הבנקאות מוצגים על בסיס מאוחד.

(2) נכון לאוקטובר 2022.

(3) "בעל עניין" מוגדר כמו שמחזיק לפחות 5% מהון המניות המונפק של התאגיד או מכוח ההצבעה בו. נוסף על כך הדיווח על החזקות בעלי עניין כולל החזקות של מנכ"ל ודירקטורים.

(4) החזקות גופים מוסדיים מעל 5% מהון המניות המונפק של התאגיד או מכוח ההצבעה בו. מוסדי כהגדרתו בתקנה 33 (ט) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970.

המקור: דוחות כספיים לציבור, דיווחים לפיקוח על הבנקים, דיווחים לבורסה לניירות ערך ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

לוח 3

סעיפים עיקריים מדוח הרווח וההפסד המאוחד, סך מערכת הבנקאות יוני 2021 עד יוני 2022
(מיליוני ש"ח, במחירים שוטפים)

	דסקונט				הפועלים				לאומי			
	שיעור השינוי באחוזים, יוני 2022 לעומת יוני 2021		שיעור השינוי באחוזים, יוני 2022 לעומת יוני 2021		שיעור השינוי באחוזים, יוני 2022 לעומת יוני 2021		שיעור השינוי באחוזים, יוני 2022 לעומת יוני 2021		שיעור השינוי באחוזים, יוני 2022 לעומת יוני 2021		שיעור השינוי באחוזים, יוני 2022 לעומת יוני 2021	
	2021	2022 יוני	2021	2022 יוני	2021	2022 יוני	2021	2022 יוני	2021	2022 יוני	2021	2022 יוני
הכנסות ריבית	25.6	4,657	3,708	7,491	32.9	7,707	5,800	11,684	26.5	7,387	5,838	11,672
הוצאות ריבית	51.1	784	519	962	70.3	1,804	1,059	1,917	90.4	1,363	716	1,326
הכנסות ריבית, נטו	21.4	3,873	3,189	6,529	24.5	5,903	4,741	9,767	17.6	6,024	5,122	10,346
הוצאות בגין הפסדי אשראי	-112.7	71	-557	-693	-55.9	-509	-1,155	-1,220	-123.2	86	-370	-812
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	1.5	3,802	3,746	7,222	8.8	6,412	5,896	10,987	8.1	5,938	5,492	11,158
הכנסות שאינן מריבית	10.6	2,110	1,908	3,962	-14.3	2,033	2,373	4,625	-13.7	2,507	2,906	5,511
מזה: הכנסות מימון שאינן מריבית	-95.3	18	387	765	-80.2	129	650	1,081	-34.3	702	1,068	1,714
מזה: מניות ¹	-79.0	41	195	398	-135.5	-141	397	612	70.2	1,089	640	841
א"ח ²	-3.9	99	103	109	-70.4	32	108	202	-269.7	-185	109	213
פעילות במכשירים נגזרים ³	958.2	2,582	244	-807	666.0	6,013	785	-1,430	930.1	6,356	617	-1,303
הפרשי שער	1645.2	-2,705	-155	1,065	794.4	-5,724	-640	1,697	2080.2	-6,497	-298	1,962
מזה: עמלות	11.1	1,676	1,509	3,125	10.7	1,792	1,619	3,355	4.7	1,802	1,721	3,506
סך ההוצאות וההפסדות האחרות	4.9	3,423	3,263	6,858	1.4	3,954	3,899	7,803	-7.1	3,435	3,697	7,428
מזה: משכורות והוצאות נלוות	4.2	1,699	1,631	3,468	-1.4	2,229	2,261	4,333	-7.8	1,966	2,133	4,242
רווח לפני מסים	4.1	2,489	2,391	4,326	2.8	4,491	4,370	7,809	6.6	5,010	4,701	9,241
הפרשה למסים על הרווח	-3.3	818	846	1,516	-3.9	1,566	1,629	2,958	-12.5	1,490	1,703	3,275
רווח לאחר מסים	8.2	1,671	1,545	2,810	6.7	2,925	2,741	4,851	17.4	3,520	2,998	5,966
הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות	9.3	1,663	1,522	2,773	8.1	2,997	2,773	4,914	19.8	3,601	3,007	6,028
התשואה הכללית לרוח, לפני מס (ROE) (אחוזים)		22.30	24.35	21.22		20.80	21.51	18.76		23.79	24.23	23.00
התשואה הכללית לרוח, לאחר מס (ROE) (אחוזים)		14.90	15.50	13.60		13.88	13.65	11.80		17.10	15.50	15.00
התשואה הכללית לנכסים (ROA) (אחוזים)		0.95	1.01	0.88		0.93	0.99	0.83		1.09	1.04	0.99

לוח 3 המשך

טעיפים עיקריים מדוח הרווח וההפסד המאוחד, סך מערכת הבנקאות יוני 2021 עד יוני 2022

מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									
מזרח-טפתות									

(1) כולל את הרווחים/הפסדים מהשקעה במניות זמינות למכירה, רווחים ממכירת מניות חברות בלולות, דיבידנדים ורווחים/הפסדים מהתאמות לשווי הון של מניות למסחר.

(2) כולל את הרווחים/הפסדים מהשקעה באג"ח מוחזק לפידיון וזמינות למכירה והרכבת/הוצאות שמושם בטרנסאקציות לשווי הון של אג"ח למסחר.

(3) כולל מכשירים נגזרים אשר לא יועדו לחיסוי נגיד (מכשיר ALM) ומכשירים נגזרים אחרים.

המקור: דוחות כספיים לציבור, ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

לוח 4

השפעת הכמות¹ והשפעת המחיר² על הכנסות והוצאות הריבית, ישראל וח"ל (שינוי לעומת תקופה מקבילה אשתקד) סך מערכת הבנקאות, יוני 2021-יוני 2022

יוני 2022									
	שינוי נטו			השפעת המחיר			השפעת הכמות		
	התרומה	השינוי נטו	השינוי נטו	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת הכמות	השפעת הכמות	השפעת הכמות
להכנסות	התרומה	השינוי נטו	השינוי נטו	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת הכמות	השפעת הכמות	השפעת הכמות
הריבית נטו	התרומה	השינוי נטו	השינוי נטו	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת הכמות	השפעת הכמות	השפעת הכמות
4,265	4,027	196	4,223	2,719	-79	2,640	1,308	275	1,584
38	27	-261	-234	58	-260	-202	-31	-1	-32
4,303	4,054	-65	3,989	2,777	-339	2,438	1,277	274	1,552
-439	-1,345	1,213	-131	-1,474	986	-488	129	227	356
25	-95	-26	-121	-118	-15	-133	23	-11	12
-414	-1,440	1,187	-252	-1,592	971	-621	152	216	368
3,889	2,615	1,122	3,737	1,185	632	1,817	1,429	491	1,920
יוני 2021									
	שינוי נטו			השפעת המחיר			השפעת הכמות		
	התרומה	השינוי נטו	השינוי נטו	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת הכמות	השפעת הכמות	השפעת הכמות
להכנסות	התרומה	השינוי נטו	השינוי נטו	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת הכמות	השפעת הכמות	השפעת הכמות
הריבית נטו	התרומה	השינוי נטו	השינוי נטו	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת המחיר	השפעת הכמות	השפעת הכמות	השפעת הכמות
4,265	4,027	196	4,223	2,719	-79	2,640	1,308	275	1,584
38	27	-261	-234	58	-260	-202	-31	-1	-32
4,303	4,054	-65	3,989	2,777	-339	2,438	1,277	274	1,552
-439	-1,345	1,213	-131	-1,474	986	-488	129	227	356
25	-95	-26	-121	-118	-15	-133	23	-11	12
-414	-1,440	1,187	-252	-1,592	971	-621	152	216	368
3,889	2,615	1,122	3,737	1,185	632	1,817	1,429	491	1,920

¹ השפעת הכמות מחושבת כמכפלה של השינוי ביתרה המאזנית (התקופה הנוכחית לעומת אשתקד) במחיר בתקופה הנוכחית, מחולקת באלף.
² השפעת המחיר מחושבת כמכפלה של השינוי במחיר (התקופה הנוכחית לעומת אשתקד) ביתרה המאזנית בתקופה המקבילה אשתקד, מחולקת באלף.
המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

לוח 5

היתרות הממוצעות, שיעורי הכנסות והוצאות הריבית ופער הריבית בגין הנכסים וההתחייבויות, סך מערכת הבנקאות, יוני 2021 עד יוני 2022 (מיליוני ש"ח, אחוזים במונחים שנתיים)

יוני 2022

ההתחייבויות				הנכסים			
פער הריבית	שיעור ההוצאה	הוצאות המימון	היתרה השנתית הממוצעת (מיליוני ש"ח)	שיעור ההכנסה	הכנסות המימון	היתרה השנתית הממוצעת (מיליוני ש"ח)	
3.42	-0.70	-3,944	1,131,264	4.12	26,938	1,306,866	אשראי לציבור
0.35	-0.23	-29	24,727	0.58	87	30,070	פיקדונות בבנקים
0.22	-0.06	-11	35,410	0.28	637	454,333	פיקדונות בבנקים מרכזיים
(4.47)	-5.75	-2,939	100,697	1.28	1,456	228,762	אג"ח
0.88	-0.89	-57	12,819	1.77	130	14,762	נכסים אחרים ¹
1.83	-1.07	-6,980	1,304,916	2.90	29,248	2,034,793	סך הנכסים נושאי הריבית
				2.20	22,268	2,034,793	התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (המרווח הפיננסי) ²

יוני 2021

ההתחייבויות				הנכסים			
פער הריבית	שיעור ההוצאה	הוצאות המימון	היתרה השנתית הממוצעת (מיליוני ש"ח)	שיעור ההכנסה	הכנסות המימון	היתרה השנתית הממוצעת (מיליוני ש"ח)	
3.27	-0.46	-2,371	1,021,642	3.73	21,057	1,128,737	אשראי לציבור
0.29	-0.24	-27	22,205	0.54	64	23,853	פיקדונות בבנקים
0.01	-0.08	-10	24,281	0.10	202	417,266	פיקדונות בבנקים מרכזיים
(3.01)	-4.03	-1,744	85,623	1.02	1,121	220,249	אג"ח
0.82	-0.45	-10	4,449	1.27	96	15,185	נכסים אחרים ¹
1.80	-0.72	-4,161	1,158,199	2.51	22,540	1,805,290	סך הנכסים נושאי הריבית
				2.05	18,379	1,805,290	התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (המרווח הפיננסי) ²

(1) ההתחייבויות והנכסים האחרים כוללים בין השאר גם אשראי לממשלה ופיקדונות שלה וליירות ערך שהושאלו/ נשאלו בהסכמי מכר חוזר.

(2) המרווח הפיננסי הינו רווחם שבין הכנסות הריבית נטו לבין סך הנכסים נושאי הריבית. המרווח מוצג באחוזים ומחושב במונחים שנתיים.

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

העלות ליחידת תפוקה¹ ויחס היעילות², סך מערכת הבנקאות³, 2018 עד יוני 2022
(אחוזים)

סך המערכת	ירושלים	הבינלאומי	מזרחי טפחות	דיסקונט	הפועלים	לאומי	השנה	העלות ליחידת תפוקה
2.01	3.01	2.09	1.76	2.67	1.96	1.83	2018	2018
1.88	2.97	1.93	1.50	2.52	1.90	1.70	2019	2019
1.59	2.79	1.66	1.35	2.41	1.50	1.38	2020	2020
1.47	2.85	1.52 ^{5,4}	1.48	2.18	1.32	1.23	2021	2021
1.33	2.71	1.45	1.40	1.96	1.23	1.04	יוני 2022	יוני 2022
64.43	72.39	68.37	63.64	68.16	65.05	60.58	2018	יחס היעילות
61.43	70.03	64.39	54.59	65.18	66.44	56.80	2019	2019
58.17	69.10	61.75	53.94	67.45	56.93	53.83	2020	2020
54.50	73.47	58.29	53.95	65.37	54.22	46.84	2021	2021
47.97	64.59	56.60	44.11	57.21	49.82	40.26	יוני 2022	יוני 2022

(1) יחס בין סך ההוצאות התפעוליות והאחרות ליתר הנכסים הממוצעת (average cost).

(2) יחס בין סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך ההכנסות מריבית נטו וההכנסות שאינן מריבית (cost to income).

(3) נתוני קבוצת הפועלים אינם כוללים את קבוצת ישראל כרטי. החל משנת 2019, נתוני קבוצת לאומי אינם כוללים את קבוצת לאומי קארד.

(4) המיזוג עם אגוד ברבעון האחרון של 2020 היטה כלפי מטה את יחס עלות יחידת תפוקה לשנת 2020.

(5) החל מהדיווח השנתי ל-2020 נתוני קבוצת מזרחי כוללים את בנק אגוד.

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

לוח 7

התפלגות ההון ויחסי ההון בסך מערכת הבנקאות, דצמבר 2021 ויוני 2022

סך מערכת הבנקאות	ירושלים		הבינלאומי		מזרחי ספח		דיסקונט		הפועלים		לאומי	
	דצמבר 2021	יוני 2022	דצמבר 2021	יוני 2022	דצמבר 2021	יוני 2022	דצמבר 2021	יוני 2022	דצמבר 2021	יוני 2022	דצמבר 2021	יוני 2022
150,175	140,240	1,127	10,420	10,437	23,183	21,729	24,093	22,148	44,218	42,747	47,065	42,052
148,267	141,017	1,121	10,214	10,199	23,567	21,969	23,939	21,839	44,446	42,772	44,910	43,117
0	422	0	0	0	0	0	0	178	0	244	0	0
41,638	39,777	363	2,836	1,891	7,988	7,914	6,275	6,971	13,173	12,490	10,980	10,148
189,905	181,216	1,484	13,050	12,090	31,555	29,883	30,214	28,988	57,619	55,506	55,890	53,265
2,310,724	2,219,901	16,837	192,026	180,470	416,969	392,271	364,421	335,088	651,598	638,781	667,680	656,454
1,277,139	1,200,054	9,393	92,726	81,660	219,449	202,611	215,355	196,200	371,418	363,588	367,975	346,602
18,109	16,463	68	654	683	1,843	2,268	4,690	3,738	3,795	4,097	7,059	5,592
86,068	82,023	987	7,255	6,645	14,491	13,831	15,490	15,383	23,652	22,595	24,135	22,582
1,381,316	1,298,541	10,466	100,635	88,988	235,783	218,710	235,535	215,321	398,865	390,280	399,169	374,776
10.7	10.9	10.5	10.1	11.5	10.0	10.0	10.2	10.1	11.1	11.0	11.3	11.5
13.7	14.0	13.9	13.0	13.6	13.4	13.7	12.8	13.5	14.4	14.2	14.0	14.2
9.5	8.6	8.6	9.2	8.2	9.6	8.6	9.2	8.2	10.2	9.2	10.2	9.2
12.5	11.5	11.5	12.5	11.5	12.5	12.5	12.5	11.5	13.5	12.5	13.5	12.5

ההון העצמי ²

ההון העצמי רובד 1 ³

הון רובד 1 נוסף ³

הון רובד 2 ³

בסיס ההון

סך המאזן

סיכון האשראי

סיכונים השוק

הסיכון התפעולי

סך המעופים המשוקללים

יחס ההון העצמי רובד 1

יחס הלימות ההון הכולל

יחס ההון העצמי רובד 1 המזערי ⁴

יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ⁴

1/ הראויות הבנקאיות מקצתם הן בהתאם לכללי באל III וועד פי הראויות המעבר.

2/ כולל הלוואות של בנקים מנכים חצויים, עד פי מאזני הקבוצות.

3/ לאחר ניכוס.

4/ דרישות הון בשיעור המבטא 1% מותרת ההלוואה לדור לשמור הדיווח המיושמת בדדגרה במעוררים רבעוניים שווים החל מ-1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017.

המקור: דוחות כספיים לציבור, דוחות לפיקוח על הבנקים ועמדי הפיקוח על הבנקים.

לוח 8

התפלגות חשיפות סיכון האשראי, דצמבר 2021 וינוי 2022

סך מערכת הבנקאות	ירושלים		הבנק לאומי		מזרחי ספח		דיסקונט		הפעלים		לאומי	
ינוי 2022	דצמבר 2021	ינוי 2022	דצמבר 2021	ינוי 2022	דצמבר 2021	ינוי 2022	דצמבר 2021	ינוי 2022	דצמבר 2021	ינוי 2022	דצמבר 2021	ינוי 2022
30.0	33.1	18.7	20.3	37.5	40.8	22.6	25.9	25.8	27.3	32.3	32.8	36.5
1.4	1.6	0.1	0.3	0.6	0.7	0.6	0.7	3.1	3.3	0.9	1.1	2.2
2.3	2.1	1.0	1.5	1.8	1.5	1.5	1.2	2.6	2.3	2.2	2.9	3.1
0.4	0.3	0.2	0.1	0.3	0.8	0.2	0.2	0.1	0.1	0.4	0.8	0.3
23.3	21.3	12.9	10.6	22.7	19.4	18.7	16.1	33.8	32.9	22.0	22.2	21.1
7.6	7.5	10.0	8.7	12.6	12.8	6.3	6.2	9.1	9.2	7.6	6.0	5.7
2.5	2.5	0.9	0.8	2.6	2.7	3.1	3.1	3.9	4.1	1.4	1.4	2.4
22.5	21.4	51.7	52.7	18.2	17.7	43.3	42.9	16.9	16.1	18.1	17.1	15.6
7.5	7.6	0.0	0.0	1.4	1.3	1.3	1.5	1.2	1.3	12.4	11.8	10.7
0.5	0.4	0.6	1.4	0.3	0.3	0.9	0.6	0.6	0.6	0.4	0.4	0.4
2.1	2.2	3.8	3.7	1.9	1.9	1.6	1.5	2.8	2.9	2.3	1.9	2.0

הערות: דוחות נכסים לציבור, דוחות לפיקוח על הבנקים ועבודת הפיקוח על הבנקים

לוח 9

מדדי הון מרכזיים, דצמבר 2017 עד יוני 2022

(אחוזים)

סך מערכת הבנקאות	הבינלאומי ירושלים	מזרחי טפחות	דיסקונט	הפועלים	לאומי	השנה	
10.90	10.16	10.38	10.20	10.00	11.26	11.43	2017 ¹
10.79	10.46	10.51	10.01	10.24	11.16	11.07	2018
11.15	10.40	10.81	10.14	10.31	11.53	11.88	2019
11.11	10.48	11.18	10.04	10.20	11.52	11.87	2020
10.86	10.71	11.46	10.04	10.14	10.96	11.50	2021
10.73	10.52	10.15	10.00	10.16	11.14	11.25	יוני-22
0.55	0.51	0.48	0.50	0.58	0.58	0.56	2017
0.57	0.53	0.50	0.50	0.59	0.60	0.58	2018
0.57	0.54	0.49	0.51	0.59	0.60	0.56	2019
0.51	0.54	0.43	0.48	0.55	0.54	0.51	2020
0.49	0.53	0.43	0.48	0.53	0.51	0.49	2021
0.51	0.54	0.46	0.49	0.54	0.52	0.51	יוני-22
6.67	5.71	5.50	5.48	6.81	7.37	6.94	2017
6.76	6.17	5.76	5.42	6.90	7.51	7.05	2018
6.91	6.23	5.81	5.55	6.87	7.61	7.35	2019
6.22	6.30	5.29	5.19	6.28	6.78	6.57	2020
5.83	6.29	5.34	5.18	5.98	6.03	6.06	2021
5.91	6.31	5.02	5.23	6.02	6.17	6.25	יוני-22
7.15	6.18	5.93	5.98	7.26	7.92	7.44	2017
7.23	6.73	6.27	5.97	7.39	8.17	7.85	2018
7.40	6.72	6.32	6.15	7.39	8.24	7.65	2019
6.62	6.71	5.68	5.46	6.71	7.39	6.85	2020
6.32	6.69	5.78	5.54	6.61	6.69	6.41	2021
6.50	6.63	5.43	5.56	6.61	6.79	7.05	יוני-22

(1) במונחי באזל III. בהתאם להוראות המעבר.

(2) מחושב כיחס שבין ההון רובד 1 לסך החשיפות, בהתאם לכללי באזל III.

המקור: דוחות כספיים לציבור, דיווחים לפיקוח על הבנקים ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

המאן של סך מערכת הבנקאות, דצמבר 2020 עד יוני 2022

	התפלגות		שיעור השינוי בשנת החודשים		שיעור השינוי ביחס לתקופה המקבילה אשתקד (מאות)		דצמבר 2021		יוני 2021		דצמבר 2020	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
נכסים												
מזומנים ופיקדונות בבנקים	23.3	27.1	-21.1	15.5	1.2	16.0	538,823	602,506	532,688	465,351		
נירות ערך	10.9	10.5	16.0	15.5	3.5	-0.4	251,379	232,798	242,842	237,824		
נירות ערך שנשאלו או נרכשו בהסכמי סכר חוזר	0.3	0.3	-4.3	15.2	-15.6		6,930	7,084	8,209	4,672		
	0.0	0.0										
אשראי לציבור	61.0	59.0	15.5	16.0			1,410,635	1,309,284	1,216,378	1,152,361		
הפרשה להספדי אשראי	0.7	0.7	12.3	15.5	-0.4		16,929	15,950	17,003	19,097		
אשראי לציבור, נטו	60.3	58.3	15.5	15.2	16.2		1,393,706	1,293,334	1,199,375	1,133,263		
אשראי לממשלה	0.3	0.3	15.2	15.2	6.7		7,381	6,861	6,918	7,567		
השקעות בחברות בנות ובחברות מסונפות	0.3	0.1	227.7	227.7	178.6		6,864	3,210	2,464	2,366		
בנינים וציוד	0.5	0.6	-5.0	-5.0	2.4		12,211	12,523	11,924	12,117		
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	0.0	0.0	-8.5	-8.5	-3.7		656	685	681	690		
נכסים בון מכשירים נגזרים	3.0	1.7	171.1	171.1	136.6		70,313	37,899	29,714	42,983		
נכסים אחרים	1.0	1.0	-4.7	-4.7	-3.2		22,460	23,002	23,213	25,590		
סך הנכסים	100.0	100.0	8.2	8.2	12.3		2,310,724	2,219,901	2,058,028	1,932,424		
התחייבויות והון												
פיקדונות הציבור	80.1	81.0	6.1	11.3			1,851,713	1,797,073	1,663,947	1,545,972		
פיקדונות סכמיים	2.7	2.8	-0.6	-0.6	4.9		61,758	61,948	58,874	41,774		
פיקדונות הממשלה	0.1	0.1	-19.7	-19.7	44.9		2,199	2,439	1,517	1,842		
נירות ערך שהושאלו או נמכרו בהסכמי רכש חוזר	0.5	0.3	179.3	179.3	628.5		10,826	5,708	1,486	772		
אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	4.6	4.5	13.4	13.4	24.6		106,796	100,093	85,727	89,555		
התחייבויות בון מכשירים נגזרים	2.7	1.9	93.5	93.5	99.8		61,657	42,019	30,856	49,306		
התחייבויות אחרות	2.8	3.2	-13.6	-13.6	-15.8		65,600	70,382	77,914	75,279		
סך ההתחייבויות	93.5	93.7	7.8	12.5			2,160,549	2,079,661	1,920,321	1,804,499		
זכויות שאינן מקנות שליטה	0.1	0.1	-32.4	-32.4	-14.0		2,105	2,512	2,447	2,261		
הון העצמי המיוחס לבעלי המניות של התאגיד הבנקאי	6.4	6.2	15.0	15.0	9.5		148,070	137,728	135,260	125,664		
סך ההון העצמי	6.5	6.3	14.2	14.2	9.1		150,175	140,240	137,707	127,925		
סך ההתחייבויות והון	100.0	100.0	8.2	8.2	12.3		2,310,724	2,219,901	2,058,028	1,932,424		

המקור: דוחות כספיים לציבור ועמודי הפיקדונות על הבנקות.
בסבבים שנתיים.

חיק ניירות הערך של סך מערכת הבנקאות, דצמבר 2021 - יוני 2022

בנק לאומי											
בנק דיסקונט				בנק הפועלים				בנק לאומי			
יוני 2022		דצמבר 2021		יוני 2022		דצמבר 2021		יוני 2022		דצמבר 2021	
התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן
(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)
58.2	25,570	62.0	27,204	59.0	48,086	55.3	39,328	43.4	37,532	34.8	30,280
11.5	5,032	8.2	3,580	25.6	20,865	30.2	21,445	18.0	15,579	30.5	26,512
0.2	90	0.3	122	0.4	302	0.4	312	0.6	544	0.4	342
1.1	496	1.2	517	7.2	5,837	5.0	3,531	14.5	12,584	9.6	8,329
19.9	8,755	18.7	8,190	-	-	-	-	11.8	10,193	11.0	9,532
1.1	466	1.3	553	-	-	-	-	1.0	847	0.8	691
3.8	1,671	4.8	2,084	3.2	2,624	4.0	2,839	6.3	5,487	7.9	6,882
4.2	1,846	3.7	1,619	4.7	3,792	5.1	3,650	5.1	3,792	5.0	4,359
100	43,926	100	43,869	100	81,506	100	71,105	100	86,558	100	86,927
סך ניירות הערך											
ניירות											
של ממשלת ישראל											
של ממשלות זרות											
של מוסדות פיננסיים בישראל											
של מוסדות פיננסיים זרים											
מגובי נכסים או מגובי משכנתאות ¹											
של אחרים בישראל											
של אחרים זרים											
מניות											

לוח 11

בנק מורח-טפחות											
בנק מורח-טפחות				בנק הבינלאומי				סך מערכת הבנקאות ²			
יוני 2022		דצמבר 2021		יוני 2022		דצמבר 2021		יוני 2022		דצמבר 2021	
התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן	התפלגות	הערך במאן
(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)
53.6	134,770	51.5	119,911	72.4	11,106	80.8	12,200	52.6	11,774	69.3	10,421
20.5	51,621	23.6	54,951	16.3	2,496	8.9	1,342	33.8	7,574	13.5	2,035
0.9	2,190	0.7	1,557	2.3	346	0.9	138	3.9	869	4.0	601
7.7	19,445	5.5	12,798	1.8	276	1.6	244	1.1	252	1.2	177
7.6	19,002	7.6	17,728	-	-	-	-	0.2	54	0.0	6
1.0	2,615	1.1	2,481	2.0	308	2.4	363	3.9	865	5.1	765
4.0	10,117	5.2	12,193	0.3	46	0.5	72	1.3	284	2.0	302
4.6	11,619	4.8	11,179	5.0	771	4.9	732	3.2	712	4.8	726
100	251,379	100	232,798	100	15,349	100	15,091	100	22,384	100	15,033
סך ניירות הערך											
ניירות											
של ממשלת ישראל											
של ממשלות זרות											
של מוסדות פיננסיים בישראל											
של מוסדות פיננסיים זרים											
מגובי נכסים או מגובי משכנתאות ¹											
של אחרים בישראל											
של אחרים זרים											
מניות											

¹ אשר לניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS) שהנפיקו סוכנויות ממשל בארה"ב (GNMA ו-FHLMC, FNMA), אלו כלולים בסעיף "מגובי נכסים או מגובי משכנתאות" אם יש ביניהם עדויות של הממשל ואם לאו.

² כולל חנוני בנק אגד (גם טרם מיוזג לבנק מורח-טפחות).

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הנתונים.

אשרא ומרווחים לפי מגזרי פעילות פיקוחים, מגזר משקי הבית¹, סך מערכת הבנקאות
דצמבר 2021, יוני 2022

יחידת האשרא לסוף תקופת הדיווח

סה"כ			צבני-אחר			כרטיסי אשראי			דיוך		
שעור השינוי	פער	2022	שעור השינוי	פער	2022	שעור השינוי	פער	2022	פער	2022	2021
(אחוזים)		יוני 2021	(אחוזים)		יוני 2021	(אחוזים)		יוני 2021	(אחוזים)	יוני 2021	(מיליוני ש"ח)
16.79	11,061	142,803	12.06	1,467	25,797	7.28	145	4,128	18.27	9,449	112,878
		131,742			24,330			3,983			103,429
11.51	8,633	158,605	3.89	598	31,317	(9.73)	-222	4,341	14.40	8,257	122,947
		149,972			30,719			4,563			114,690
19.49	8,193	92,268	7.05	538	15,797	12.48	964	16,417	25.08	6,691	60,054
		84,075			15,259			15,453			53,363
15.09	15,233	217,184	6.16	668	22,362	0.52	12	4,643	16.57	14,553	190,179
		201,951			21,694			4,631			175,626
12.06	3,315	58,292	8.34	786	19,635	4.86	94	3,962	15.10	2,435	34,695
		54,977			18,849			3,868			32,260
14.87	47,078	680,279	7.50	4,210	116,436	6.11	993	33,491	17.15	41,876	530,352
		633,201			112,226			32,498			488,477

לאומי
הפעלים
דיסקונט
מזרחי ספחות
הבנקלאומי
סך המערכת

לוח 13

המרווח מפעילות באשראי

סה"כ			צבני-אחר			כרטיסי אשראי			דיוך		
שעור השינוי	פער	2022	שעור השינוי	פער	2022	שעור השינוי	פער	2022	פער	2022	2021
(אחוזים)		יוני 2021	(אחוזים)		יוני 2021	(אחוזים)		יוני 2021	(אחוזים)	יוני 2021	(אחוזים)
(7.61)	(0.07)	1.78	(0.54)	(0.01)	4.72	(11.46)	(0.08)	1.29	(8.16)	(0.05)	1.13
		1.85			4.73			1.37			1.18
(9.84)	(0.10)	1.86	(10.32)	(0.28)	5.09	8.51	0.02	0.41	2.81	0.02	1.11
		1.96			5.37			0.39			1.10
3.94	0.05	2.36	(12.44)	(0.29)	4.30	71.19	1.31	4.98	5.41	0.03	1.23
		2.31			4.58			3.67			1.20
(5.88)	(0.05)	1.59	4.94	0.11	4.53	(23.71)	(0.11)	0.81	(4.68)	(0.03)	1.27
		1.64			4.42			0.92			1.30
(9.18)	(0.10)	2.05	(6.78)	(0.12)	3.53	82.96	0.12	0.40	(8.05)	(0.06)	1.36
		2.15			3.66			0.29			1.42
(5.82)	(0.06)	1.85	(4.70)	(0.11)	4.56	41.41	0.48	2.77	(3.14)	(0.02)	1.22
		1.91			4.67			2.29			1.24

לאומי
הפעלים
דיסקונט
מזרחי ספחות
הבנקלאומי
סך המערכת

1. לא כולל בנקאות פרטית.
המקור: דוחות כספיים לצבורי הכסף הפיקוח על הבנקים.

לוח 14

אשראי ומרווחים לפי מגדרי פעילות פיקוחיים, המגזר העסקי,^{2,1} סך מערכת הבנקאות

דצמבר 2021, יוני 2022

יתרת האשראי לסך תקופת הדיווח

סה"כ עסקי			העסקים הגדולים			העסקים הבינוניים			העסקים הקטנים והזעירים		
שיעור השניוני	פער	2022	2021	דצמבר	2021	2022	2021	2022	2022	2021	דצמבר
(אחוזים)									פער	שיעור השניוני	(מיליוני ש"ח)
35.96	33,437	219,425	185,988	93,927	117,706	3,317	37,851	22.05	6,341	63,868	57,527
11.42	10,737	198,700	187,963	89,436	8,823	780	39,049	3.76	1,134	61,392	60,258
15.19	7,918	112,172	104,254	50,393	3,127	2,533	17,303	11.55	2,258	41,349	39,091
31.20	10,045	74,429	64,384	23,574	4,886	1,410	11,476	24.39	3,749	34,493	30,744
36.10	8,251	53,967	45,716	18,571	24,089	1,500	7,601	11.72	1,233	22,277	21,044
24.04	70,893	660,810	589,916	275,901	322,034	9,530	113,606	14.51	15,230	225,169	209,939
סך המערכת											
המרווח מפעילות באשראי											
סה"כ עסקי			העסקים הגדולים			העסקים הבינוניים			העסקים הקטנים והזעירים		
שיעור השניוני	פער	2022	2021	דצמבר	2021	2022	2021	2022	2022	2021	דצמבר
(אחוזים)									פער	שיעור השניוני	(אחוזים)
(12.07)	(0.14)	2.23	2.37	1.74	1.88	(7.83)	(0.09)	2.25	(3.62)	(0.06)	3.13
(12.90)	(0.15)	2.22	2.37	1.51	1.61	(12.00)	(0.14)	2.18	(7.11)	(0.12)	3.44
(7.89)	(0.10)	2.50	2.61	1.73	1.81	(14.19)	(0.18)	2.40	(4.10)	(0.07)	3.62
(4.16)	(0.07)	3.18	3.25	2.19	2.35	(4.05)	(0.06)	3.12	4.75	0.09	3.88
(20.73)	(0.25)	2.16	2.41	1.45	1.67	(8.18)	(0.11)	2.47	(16.47)	(0.25)	3.02
(11.35)	(0.14)	2.37	2.52	1.69	1.81	(9.34)	(0.12)	2.35	(4.68)	(0.08)	3.41
סך המערכת											

(1) עסקים זעירים וקטנים - מחזור פעילותם קטן מ-50 מיליוני ש"ח, עסקים בינוניים - מחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליוני ש"ח וקטן מ-250 מיליוני ש"ח, עסקים גדולים - מחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליוני ש"ח.

(2) הנתונים מהייחוסים לפעילות בישראל ואינם כוללים את הנתונים המוסדיים, מגזר הגיהול הפנימי, אחרים והתאמות.

המקור: דוחות כספיים לצבור ועובדי הפיקוח על הבנקים.

לוח 15

יתרת האשראי לציבור, לפי ענפי המשק, סך מערכת הבנקאות, דצמבר 2021 וינוי 2022

יתרת האשראי המאזני (חובות) ²				יתרת סיכון האשראי הכולל ¹			
השינויים	התפלגות האשראי לציבור	היתרה	השינויים	התפלגות האשראי לציבור	היתרה		
באשראי ³			באשראי ³				
ינוי 2022	ינוי 2022	דצמבר 2021	ינוי 2022	דצמבר 2021	ינוי 2022	דצמבר 2021	דצמבר 2021
(אחוזים)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	
17.6	93.9	1,324,571	58.8	91.7	1,876,573	1,450,353	פעילות לווים בישראל
20.4	45.9	647,272	61.3	51.5	1,054,911	807,439	עסקי
24.9	10.5	148,174	57.8	14.7	301,942	234,273	בינוי ונדל"ן - בינוי
17.5	6.8	95,431	43.8	5.4	111,571	91,510	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
21.1	6.2	86,834	78.7	8.9	182,485	130,950	שירותים פיננסיים
19.0	22.5	316,833	61.7	22.4	458,913	350,707	עסקי - אחר
15.0	48.0	677,299	55.6	40.1	821,662	642,914	אנשים פרטיים
17.2	37.6	530,797	43.3	28.2	577,583	474,795	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
7.4	10.4	146,502	90.4	11.9	244,080	168,119	אנשים פרטיים - אחר
-12.4	6.1	86,064	82.7	8.3	170,906	120,897	פעילות לווים בחו"ל
15.5	100.0	1,410,635	60.6	100.0	2,047,479	1,571,250	סך הכול

(1) כולל את סיכון האשראי המאזני וסיכון האשראי החוץ-מאזני.

(2) כולל את האשראי לציבור, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) במונחים שנתיים

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

לוח 16

מדדים לאיכות תיק האשראי של סך מערכת הבנקאות, 2017 עד יוני 2022

מדד / בנק	שנה									
	שנת המדידה	שנת המדידה	שנת המדידה	שנת המדידה	שנת המדידה	שנת המדידה	שנת המדידה	שנת המדידה	שנת המדידה	שנת המדידה
שיעור ההוצאה השנתית לזכיון אשראי בנק האשראי הממוצע לאיכות	2017	2018	2019	2020	2021	יוני 2022	1	0.06	0.07	0.38
	0.13	0.21	0.29	0.68	-0.25	-0.03	0.15	0.19	0.16	0.11
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
יחס המזיקות נטו לסך האשראי הממוצע לאיכות	2017	2018	2019	2020	2021	יוני 2022	1	0.15	0.19	0.39
	0.20	0.16	0.16	0.13	-0.01	0.01	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
	0.16	0.16	0.18	0.50	-0.21	0.05	0.17	0.16	0.11	0.09
שיעוריה של יעוד הבכירה לזכיון אשראי בנק האשראי הממוצע לאיכות	2017	2018	2019	2020	2021	יוני 2022	1	1.18	1.18	1.40
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81
	1.18	1.18	1.24	1.66	1.22	1.22	1.03	1.03	0.81	0.81

לוח 16 המשך

משקל האשראי הבעייתי בסך האשראי המאזני לציבור

2.30	1.78	1.39	2.80	2.37	2.71	2017
2.19	1.89	1.52	2.23	2.30	2.45	2018
2.32	1.86	1.78	2.56	3.06	1.96	2019
2.83	2.16	1.50	3.90	3.41	2.87	2020
1.99	1.68	1.25	2.91	2.26	1.85	2021
1.72	1.25	1.86	2.57	1.95	1.64	יוני 2022

שעור האשראי שאינו צובר או צובר בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור²

1.03	0.77	1.21	0.84	0.91	1.08	2018
1.12	1.00	1.32	0.78	1.39	0.85	2019
0.97	0.80	1.10	0.74	1.14	0.89	2020
0.73	0.67	0.91	0.62	0.76	0.63	2021
0.75	0.54	1.17	0.73	0.73	0.50	יוני 2022

היחס בין יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לבין האשראי שאינו צובר או צובר בפיגור של 90 ימים או יותר²

130.01	142.73	70.62	174.88	166.09	130.32	2018
123.90	110.77	66.35	192.10	126.28	152.40	2019
186.23	183.94	97.33	285.04	196.48	214.58	2020
185.77	168.12	92.60	244.90	217.34	228.91	2021
179.19	198.39	80.99	200.87	217.04	289.91	יוני 2022

שעור האשראי שאינו בדירג ביצוע בסך האשראי המאזני לציבור³

4.34	4.78	2.86	5.76	5.32	3.41	2019
6.25	4.75	3.43	8.04	7.81	6.38	2020
3.42	4.17	2.58	5.23	5.81	3.56	2021
3.54	3.23	2.88	5.03	3.96	2.81	יוני 2022

¹ במונחים שנתיים.

² החל מינואר 2022 הבנקים בישראל מיישמים שיטת ההפרשה צופת פני עתיד (CECL) ובו שונה סיווג האשראי מאשראי פגום לאשראי שאינו צובר. המדדים המופיעים טורם 2022 הינם על בסיס אומדן לאשראי שאינו צובר.

³ אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק. כלומר אשראי שניתן בעבר וישלל היה ניתן בהתאם לתנאים הקיימים היום

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

לוח 17

איכות האשראי^{1,2} לפי מגזרים מהותיים, סך מערכת הבנקאות,
דצמבר 2018 עד יוני 22

(אחוזים)

ממד / בנק	שנה	לאומי	הפעלים	דיסקנט	מזרח טפחות	הבינלאומי	סך המערכת
אשראי מסחרי							
משקל האשראי המסחרי	2018	59.01	56.52	61.94	25.10	47.04	50.73
	2019	60.65	56.86	61.23	24.34	46.81	51.13
	2020	61.22	56.71	61.38	27.10	46.16	51.08
	2021	62.09	58.09	60.46	26.66	46.31	51.66
	יוני 2022	61.50	57.95	60.15	28.16	48.94	51.79
שיעור ההוצאה להפסדי אשראי בסך האשראי המסחרי	2018	0.15	0.07	0.17	0.33	0.25	0.16
	2019	0.26	0.62	0.31	0.44	0.16	0.39
	2020	1.14	0.68	1.00	0.94	0.81	0.93
	2021	-0.29	-0.27	-0.41	-0.12	-0.45	-0.30
	יוני 2022	0.04	-0.47	-0.06	0.24	0.08	-0.10
שיעור האשראי שאינו צובר או צובר בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי המסחרי לציבור ³	2018	1.26	1.18	0.95	2.15	0.95	1.25
	2019	1.19	2.15	1.01	2.46	1.40	1.54
	2020	1.83	1.71	1.21	2.29	1.00	1.66
	2021	1.27	1.34	0.97	1.64	0.77	1.23
	יוני 2022	0.94	1.14	1.09	1.68	0.67	1.08
החס בן יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לבין האשראי המסחרי שאינו צובר או צובר בפיגור של 90 ימים או יותר ³	2018	119.96	158.57	164.89	77.53	146.49	130.43
	2019	128.79	111.06	162.19	74.76	105.54	116.23
	2020	130.73	175.79	199.08	96.11	214.36	153.28
	2021	141.54	174.41	180.21	111.64	191.43	156.55
	יוני 2022	203.92	187.99	155.40	121.95	212.81	175.60
אשראי לזיכור							
משקל האשראי לזיכור	2018	28.47	28.41	19.71	64.83	28.56	34.50
	2019	29.54	30.14	20.31	65.69	28.80	35.44
	2020	30.07	32.29	22.16	63.15	30.72	36.91
	2021	29.85	32.18	24.95	64.26	31.55	37.42
	יוני 2022	30.58	32.74	25.81	63.26	30.45	37.71
שיעור ההוצאה להפסדי אשראי בסך האשראי לזיכור	2018	0.04	0.04	0.07	0.03	0.02	0.04
	2019	0.03	0.03	0.07	0.03	0.01	0.03
	2020	0.19	0.32	0.16	0.18	0.14	0.21
	2021	-0.14	-0.20	0.01	-0.08	-0.02	-0.10
	יוני 2022	0.01	0.03	0.06	0.03	0.03	0.03
שיעור האשראי שאינו צובר או צובר בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לזיכור לציבור ³	2018	1.23	0.90	0.95	1.03	0.79	1.03
	2019	1.15	0.77	0.95	1.13	0.77	1.01
	2020	0.83	0.63	0.74	0.81	0.68	0.77
	2021	0.61	0.49	0.50	0.74	0.66	0.63
	יוני 2022	0.45	0.46	0.40	1.14	0.44	0.71
החס בן יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לבין האשראי לזיכור שאינו צובר או צובר בפיגור של 90 ימים או יותר ³	2018	55.57	67.09	60.32	49.16	62.30	55.47
	2019	56.27	64.17	58.64	43.99	61.73	52.74
	2020	85.25	120.89	82.17	74.00	85.42	85.77
	2021	77.74	93.67	95.20	61.85	75.00	74.06
	יוני 2022	62.65	86.50	106.28	38.18	90.79	55.22
אשראי פרטי אחר							
משקל האשראי הפרטי האחר	2018	12.52	15.07	18.35	10.08	24.40	14.78
	2019	9.81	13.00	18.46	9.98	24.39	13.43
	2020	8.71	11.00	16.46	9.75	23.13	12.01
	2021	8.06	9.73	14.59	9.08	22.14	10.92
	יוני 2022	7.92	9.31	14.03	8.58	20.61	10.50
שיעור ההוצאה להפסדי אשראי בסך האשראי הפרטי האחר	2018	0.65	1.06	1.11	0.54	0.30	0.84
	2019	0.48	0.49	0.92	0.49	0.32	0.62
	2020	1.03	1.32	1.43	0.56	0.36	1.06
	2021	-0.16	-1.22	-0.55	-0.23	0.01	-0.53
	יוני 2022	0.10	-0.35	0.48	0.25	-0.01	0.11
שיעור האשראי שאינו צובר או צובר בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי האחר לציבור ³	2018	1.69	1.23	0.99	0.43	0.56	1.05
	2019	1.24	1.43	0.98	0.43	0.78	1.03
	2020	1.19	1.31	0.70	0.39	0.77	0.91
	2021	1.05	0.95	0.74	0.37	0.68	0.78
	יוני 2022	0.99	1.05	1.25	0.48	0.59	0.87
החס בן יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לבין האשראי הפרטי האחר שאינו צובר או צובר בפיגור של 90 ימים או יותר ³	2018	189.44	194.83	395.78	341.56	271.00	238.43
	2019	221.21	165.62	416.86	345.57	192.31	236.13
	2020	290.11	267.19	886.49	395.35	230.43	358.79
	2021	281.78	218.12	633.61	317.50	256.69	312.33
	יוני 2022	290.16	260.37	377.00	361.11	285.22	310.68

(1) כולל את האשראי בין פעילות לווים בישראל ובחז"ל.

(2) במונחים שנתיים.

(3) החל מיטאר 2022 הבנקים בישראל מיישמים שיטת ההפרשה צופת פתי עתיד (CECL) ובו שונה סיווג האשראי מאשראי פגום לאשראי שאינם צובר.

הממדים המופיעים טרום 2022 היום על בסיס אומדן לאשראי שאינם צובר.

המקור: דוחות כספיים לציבור ויעודי הפיקוח על הבנקים.